

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**BELEDİYE SINIRI SORUNUNUN KENTSEL
ETKİLERİ: BATMAN BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

BAHATTİN DURSUN

İSTANBUL, 2015

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

**BELEDİYE SINIRI SORUNUNUN KENTSEL
ETKİLERİ: BATMAN BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

BAHATTİN DURSUN

Tez Danışmanı: DOÇ. DR. SIRMA R. TURGUT

İSTANBUL, 2015

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tezin Adı: Belediye Sınırı Sorununun Kentsel Etkileri: Batman Belediyesi Örneği
Öğrencinin Adı Soyadı: Bahattin DURSUN
Tez Savunma Tarihi: 10.04.2015

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu
_____ Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Nafiz ARICA

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN

Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

_____ Jüri Üyeleri _____

_____ İmzalar _____

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Sırma R. Turgut

Ek Danışman
Doç. Dr. Pelin Pınar ÖZDEN

Üye
Yrd. Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında desteklerini esirgemeyen ve üzerimde emeği olan tez danışmanım **Doç. Dr. Sırma R. TURGUT**, jüri üyeleri; **Doç. Dr. Pelin Pınar ÖZDEN**, **Yrd. Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN** ve yüksek lisans döneminde her yönüyle bana katkı sağlayan bütün hocalarıma teşekkür ederim. Alan çalışmasında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen Harita Mühendisi **Suat TÜZÜN'e**, Şehir Plancısı **Halil ÖZDEN'e** ve üzerimde emeği olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

BELEDİYE SINIRI SORUNUNUN KENTSEL ETKİLERİ: BATMAN BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Bahattin DURSUN

Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sırma R. Turgut

04 2015, 112 sayfa

Bu araştırma kapsamında Batman Belediye sınırı sorunu çalışma konusu olarak ele alınmış olup, kent ölçeğindeki etkileri ortaya konmuştur.

1955 yılında kurulan Batman Belediyesi'nin 2009 yılına kadar onaylı bir sınırı bulunmamaktadır. Yerel yönetim planı sınırı doğrultusunda kentsel hizmetleri sağlamaya çalışmıştır. 2009 yılında belediye sınırı kesinleşmiştir ancak; sınır onaylanırken kentin çevresinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılmamış ya da köy sınırları daraltılmamıştır. Belediye sınırının onaylanması ile köy tüzel kişilik sınırı ile belediye tüzel kişilik sınırı iç içe geçmiştir. Belediye sınırı ve köy sınırlarının iç içe geçmesi ile il özel idaresi ve belediye arasında yetki karmaşasının yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Yetki karmaşası nedeniyle yerel yönetim tarafından sınır sorunu yaşanan alanlara kentsel hizmetler götürülememektedir. Bu durum yerel yönetimin etkin ve verimli çalışmasını engellemektedir. Kanunlarla bu sorununun nasıl çözüleceğine dair hükümler belli iken bu sorun bir türlü aşılamamaktadır. Bu sınır sorunundan en çok kentte yaşayanlar etkilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Belediye Sınırı, Köy Sınırı, Tüzel Kişilik, Mücavir Alan

ABSTRACT

THE URBAN EFFECTS OF THE BORDER OF MUNICIPALITY PROBLEM SAMPLE OF THE MUNICIPALITY OF BATMAN

Bahattin DURSUN

Urban System and Transport Management Master Program

Consulter of the thesis: Doç. Dr. Sirma R. Turgut

04 2015, 112 pages

Whether the border problem of the municipality of Batman is dealt within this scope as a studying issue its effects in urban scale is presented.

There was no approved border of Municipality of Batman which is established in 1955 until 2009. It has tried to provide urban service toward the border of local management plan. In 2009 the border of municipality finalized but; when the border was approved neither legal entity of villages around the city could be rescinded nor the villages could be corrected. By approving the border of municipality, the border of village and the border of city legal entity are interlocked. Interlocking between the border of municipality and the borders of city villages caused an authoring chaos between Provincial Special Administration and Municipality. Because of authority chaos, urban service can not be given by the local government to the areas which have problem of border. This prevents local government to work actively and efficiently. Although it is clear that how this problem can be solved legally, it can not be solved in no way. The people who live in the city are mostly affected by this problem of border.

Key Words: The Border of Municipality, The border of the Village, Legal Entity, Adjacent Area

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	IX
ŞEKİLLER.....	X
KISALTMALAR.....	XII
1. GİRİŞ.....	1
1.1 AMAÇ VE KAPSAM.....	2
1.2 VERİ VE YÖNTEM	2
1.3 BULGULAR.....	3
2. KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİN YETKİ SINIRI KAVRAMI.....	5
2.1 KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİN TANIMI.....	5
2.2 KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞI.....	6
2.3 KAMU TÜZEL KİŞİLERİNİN ÖZELLİKLERİ	8
3. KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ SINIRININ BELİRLENME KRİTERLERİ...9	
3.1 İL ÖZEL İDARESİNİN KURULUŞ KRİTERLERİ VE UYGULAMALAR.....	11
3.2 KÖYLERİN KURULUŞ KRİTERLERİ VE UYGULAMALAR	12
3.2.1 Köyün Kuruluş Kriterleri	13
3.2.1 Sınır Anlaşmazlıkları.....	14
3.2.2 Mülki Ayrılma ve Birleşmeler	18
3.2.3 Köyün Kurulması	22
3.2.4 Köy Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi	24
3.3 BELEDİYELERİN KURULUŞ KRİTERLERİ VE UYGULAMALAR..	26
3.3.1 Belediyenin Kuruluş Kriterleri.....	27
3.3.1.1 Kuruluş	27
3.3.1.2 Sınırların Tespiti.....	28
3.3.1.3 Sınırların Kesinleşmesi.....	28
3.3.1.4 Birleşme Katılma Esasları	29
3.3.1.5 Belediye Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi	30
3.3.2 Büyükşehir Belediyesinin Kuruluş Kriterleri	32
3.3.2.1 Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu	33
3.3.2.2 Büyükşehir Belediyesinin Sınırları	34
3.3.2.3 Büyükşehir Belediyesine Katılma Esasları.....	34

4.	BATMAN İLİ GENEL ÖZELLİKLERİ VE İDARİ GEÇMİŞİ	35
4.1	BATMAN İLİ	35
4.1.1	Kuruluşu ve Tarihçesi	35
4.1.2	Konumu	36
4.1.3	Demografik Yapısı	38
4.2	PLANLAMA SÜRECİ.....	42
4.2.1	1976 Nazım İmar Planı Dönemi	42
4.2.2	1994 Batman Nazım İmar Plân Dönemi	49
4.2.3	2001 Revizyon İmar Planı	52
4.2.4	2005 Çevre Düzeni Planı	52
4.2.5	2007 İlave ve Revizyon İmar Planı.....	54
4.2.6	2009 Nazım Plânı ve Uygulama İmar Planı.....	55
4.2.7	2012 Çevre Düzeni Planı (1/100.000).....	58
4.3	BATMAN BELEDİYESİ SINIRININ TARİHSEL SÜRECİ.....	60
4.3.1	1990–2006 Arası Dönem	60
4.3.2	2007–2012 Arası Dönem.....	62
4.3.3	Mücadir Alan Süreci.....	67
4.3.4	2013-2014 Arası Dönem.....	69
4.4	BELEDİYE SINIRI İLE KÖY SINIRI İÇE İÇE GEÇEN ALANLAR....	72
4.4.1	Demiryolu Köyü	75
4.4.2	Aydıkonak Köyü	77
4.4.3	İkiztepe Köyü	79
4.4.4	Erköklü Köyü.....	82
4.4.5	Kuyubaşı Köyü.....	83
4.4.6	Akça Köyü	86
4.4.7	Yediyol Köyü	88
4.4.8	Karayün Köyü.....	89
4.4.9	Kanathlı Köyü	91
4.4.10	İluh Köyü	92
4.5	SINIR UYUŞMAZLIĞININ KENTSEL ETKİLERİ.....	93
4.5.1	Toplulaştırma	93
4.5.2	Arsa-Konut İlişkisi.....	96

4.5.3 Kentsel Dönüşüm	98
4.5.4 İmar Değişiklikleri.....	100
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	103
KAYNAKÇA	109

TABLÖLAR

Tablo 4.1: Batman ili alansal büyüklüğü.....	37
Tablo 4.2: Yıllara göre nüfus durumu	39
Tablo 4.3: Belediye ve köy sınırının iç içe geçen alanlarının büyüklüğü.....	74

ŞEKİLLER

Şekil 4.1: Batman'ın Türkiye içindeki konumu	36
Şekil 4.2: 1976 Nazım İmar Planı.....	43
Şekil 4.3: Batman'ın tarihi gelişim dönemleri.....	45
Şekil 4.4: Batman'ın alansal gelişimi	47
Şekil 4.5: 1976 Nazım İmar Planı dönemi ulaşım sistemi.....	48
Şekil 4.6: 1994 Nazım İmar Planı.....	50
Şekil 4.7: 2005 Çevre Düzeni Planı.....	53
Şekil 4.8: 2009 yılında ilave ve revizyon yapılan bölge.....	56
Şekil 4.9: 2009 Nazım İmar Planı mahalle yerleşimi	57
Şekil 4.10: 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı.....	59
Şekil 4.11: 2009 yılında onaylanan belediye sınırı.....	65
Şekil 4.12: Belediye sınır dışında kalan imarlı alanlar	66
Şekil 4.13: Mücavir alan teklifi	68
Şekil 4.14: Haziran-2013 yılında belediye sınırı önerisi	70
Şekil 4.15: Belediye ve köy tüzel kişilik sınırları	72
Şekil 4.16: Belediye sınırı ve köy sınırı durumu	73
Şekil 4.17: Demiryolu Köyü'nün konumu	76
Şekil 4.18: Aydınkonak Köyü'nün konumu	78
Şekil 4.19: İkiztepe Köyü'nün konumu.....	80
Şekil 4.20: Erköklü Köyü'nün konumu.....	82
Şekil 4.21: Kuyubaşı Köyü'nün konumu	84
Şekil 4.22: Yenişehir mahalle sınırı.....	85
Şekil 4.23: Akça Köyü'nün konumu	87
Şekil 4.24: Yediyol Köyü'nün konumu.....	88

Şekil 4.25: Karayün Köyü'nün konumu	90
Şekil 4.26: Kanatlı Köyü'nün konumu	91
Şekil 4.27: Arazi toplulaştırması sınırı	95
Şekil 4.28: Kentsel dönüşüm alanları	99
Şekil 4.29: İmar planı değişikliği.....	101
Şekil 5.1: Batman Belediyesi sınırının tarihsel süreci	104

KISALTMALAR

A.g.k : Adı Geçen Kaynak

D.S.İ : Devlet Su İşleri

GAP : Güneydoğu Anadolu Projesi

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

MTA : Maden Tetkik Ve Arama

TAU : Teknik Araştırma Ve Uygulama

TOKİ : Toplu Konut İdaresi

TPAO : Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Kamu tüzel kişisi, kanunla ve kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulan, kamu gücü ile donatılmış bir tüzel kişidir. Kamu tüzel kişisi, hak ve fiil ehliyetine, kendilerine ait karar ve yönetim organlarına sahiptirler. Kamu tüzel kişiliklerinin kurulması, organları, görev ve yetkileri, çalışma yöntemleri ve sona ermeleri yasal veya idari işlemlerle düzenlenir.

1982 Anayasası'nda il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi tanımlanmaktadır. Yerel yönetim kuruluşlarının tüzel kişilikleri vardır. Yerel yönetimin kuruluş ve görevleri ile yetkileri kanunla düzenlenir. İl özel idaresi, belediye ve köy kamu tüzel kişiliği olup, tüzel kişilik sınırları vardır. İl özel idaresinin görev, sorumluluk ve yetki alanı tüm il sınırı iken, belediyenin sadece belediye sınırı içerisindeki alandır. 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 5'inci maddesinde ilgili idarenin yetki alanı "*belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında valilik*" olarak tanımlanmıştır. Bu anlamda İl Özel İdaresi köylere hizmet götürürken, belediye yönetimi belediye ve mücavir alan sınırı içerisindeki alanlara hizmet götürmektedir. Bir alanda belediyenin kurulması ile bu alan içindeki köylerin idari varlığı ve tüzel kişiliği sona ermektedir.

1955 yılında kurulan Batman Belediyesi'nin 2009 yılına kadar onaylı bir sınırı bulunmamaktadır. 2009 yılında belediye sınırının kesinleşmesi ile yasal olarak idarenin görev, yetki ve sorumluluk alanı tanımlanmıştır. Bu tarihte belediye sınırı onaylanırken kentin çevresinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılmamış ya da köy sınırları daraltılmamıştır. Belediye sınırın onaylanması ile köy tüzel kişilik sınırı ile belediye tüzel kişilik sınırı iç içe geçmiştir. Belediye sınırı, köy sınırı ve imar planı sınırı arasındaki çelişki ve örtüşme nedeniyle kurumlar arasında yetki problemleri ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda sınırı sorunun kentsel etkilerini ortaya koyma bağlamında "Batman Belediyesi Sınırı" tez çalışmasında inceleme konusu seçilmiştir.

1.1 AMAÇ VE KAPSAM

1955 yılında kurulan Batman Belediyesi'nin 2009 yılına kadar onaylı bir sınırı bulunmamaktadır. Yerel yönetim belediye sınırı onaylanana kadar imar planı sınırı doğrultusunda kentsel hizmetleri sağlamaya çalışmış, 2009 yılına kadar herhangi bir idari sorun yaşanmamıştır. Belediye sınırının kesinleşmesi ile yasal olarak idarenin görev, yetki ve sorumluluk alanı tanımlanmıştır ancak; sınırı onaylanırken kentin etrafında bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılmamış ya da köy sınırları daraltılmamıştır. Belediye sınırının onaylanması ile köy tüzel kişilik sınırı ile belediye tüzel kişilik sınırı iç içe geçmiştir.

2009 yılında belediye sınırının yanlış koordinatlandırılması sonucu alansal olarak bazı bölgelerde imar planı sınırından daha küçük olması nedeniyle önemli ölçüde arsa stoku belediyenin yetkisi dışında kalmıştır. Bu alanlara belediye hizmet götüremeyecek duruma gelmiştir. Belediye sınırı, köy sınırı ve imar planı sınırı arasındaki çelişki ve örtüşmeme nedeniyle kurumlar arasında yetki problemleri ortaya çıkmıştır.

Belediye sınırı ile köy sınırlarının iç içe geçmesi yetki karmaşasına yol açmaktadır. Bu durum yerel yönetimin tek elden yönetilmesini, etkin ve verimli çalışmasını engellemektedir. Bu çalışma kapsamında Batman Belediyesi sınırı sorunun yerleşme üzerindeki kentsel etkileri irdelenmeye çalışılmıştır.

1.2.VERİ VE YÖNTEM

Bu araştırma, Batman Belediyesi sınırı sorununun kentsel etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda yapılan alan araştırmasının bulguları doğrultusunda sınır sorunun kentsel etkileri açıklanmaya ve tartışılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın kent ölçeğindeki bulgularını desteklemek ve güçlendirmek üzere, konuyu daha genel hatlarıyla analiz eden mevcut çalışmalardan da yararlanılmıştır.

İlk aşamada, Batman'ın kentleşme süreçleri üzerine ayrıntılı bir literatür ve kaynak araştırması yapılmıştır. Aynı zamanda yerel gazete, dergi ve internet taramaları ile araştırmanın kapsamı belirlenmeye çalışılmıştır.

İkinci aşamada, araştırma kapsamında niteliksel bilgiye ulaşmak açısından belediye sınırı, köy sınırları ve farklı dönemlerde yapılan imar planlarının sınırları üzerinde çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda belediye sınırı ile hangi köylerin sınırının iç içe geçtiği ve alansal olarak birbirlerini ne kadar etkilediği tespit edilmiştir.

Son aşamada ise Belediye, İl Mahalli İdareler Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, yerel gazeteler vs. kurumlarından alınan verilerin sunduğu bilgiler ile çalışmanın bütünlüğü tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında veri oluştururken, elde edilen bulguların, çalışmanın kuramsal bölümünde açıklanan ve tartışılan konular paralelinde analiz yapılmasını kolaylaştırmıştır.

Bu çalışma iki bölüm üzerinden kurgulanmıştır. Birinci aşamada; kamu tüzel kişiliğinin ortaya çıkışı ve nitelikleri, kamu tüzel kişiliğinin yetki alanı, il, köy ve belediyenin kuruluş kriterleri ele alınmıştır. Bu aşamada kamu idarelerinin görev, yetki ve sorumlulukları yasal dayanakları ile ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci aşamasında; Batman'ın genel özellikleri, idari geçmişi, planlama süreçleri, belediye ve mücavir alan sınırının tarihsel süreci, sınır uyuşmazlığı yaşanan köylerin konumları, alansal büyüklükleri ve sınır sorunun kente yansımaları irdelenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında sınır uyuşmazlığı tüm boyutları ile ele alınmış olup, kente yansımaları üzerinden analizler yapılmıştır.

1.3 BULGULAR

Yerel Yönetimler 1982 Anayasası'nın 127'inci maddesinde il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak ifade edilmektedir. Yerel yönetimin kuruluş ve görevleri ile yetkileri kanunla düzenlenir.

Türkiye'de, il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi bulunmaktadır. Bu yönetim birimleri, devlet tarafından kanunla veya kanunun verdiği açık yetkiye dayanarak kurulmuş ve kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılmış olan bir tüzel

kişilikleri vardır. Nitekim; Anayasa'nın 123'üncü maddesinde "*kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur*" şeklinde belirtilmiştir.

İl özel idaresi, belediye ve köyün tüzel kişilik sınırları vardır. İl özel idaresi, belediye ve köy; kurulmaları, organları, görev ve yetkileri, işleyiş ve amaçları, çalışma yöntemleri ve sona ermeleri yasal veya idari işlemlerle düzenlenir. Bu idareler tüzel kişilik sınırı dahilinde görev ve sorumlulukların yerine getirmekle yükümlüdür. Kamu idareleri arasında yetki sorunu yaşanması durumunda bu sorunun yasal çerçevede nasıl çözüleceği yine kanunlarla belirlenmiştir.

2. KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİN YETKİ SINIRI KAVRAMI

Bu başlık altında, kamu tüzel kişiliğinin tanımı, ortaya çıkışı ve özellikleri, kamu tüzel kişiliğinin yetki alanı, il, belediye ve köyün kuruluş kriterleri ele alınmıştır.

2.1 KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİN TANIMI

Öncelikle kısaca terim olarak ‘‘Tüzel Kişi’’ kavramına değinecek olursak; önceleri kullanılan ‘‘manevi Őahıs’’ kavramının yerini ‘‘hükmi Őahıs’’ teriminin aldığını ancak özellikle 1961 anayasasında ‘‘tüzel kişi’’ ifadesinin kullanılması nedeniyle tüzel kişi teriminin yaygın olarak kullanıldığını ifade etmek gerekir(Kuntoğlu 2011, s.11)

Hukuk düzenince hangi varlıkların haklara ve borçlara sahip olabileceği, bir başka deyiŐle hangi varlıkların hak sujesi olduğu, kişi sayılması gerektiği kanun koyucunun hukuk politikasına göre belirlenmektedir. İnsan Hakları Evrensel BeyannameŐi’nin 4’nc ve ona paralel olan Avrupa İnsan Hakları SözleŐmesi’nin 4’üncü maddesinde benimsenmiŐ olan temel ilkeler kanun koyucunun hukuk politikasını tayinde esas aldığı temel ilkeler arasındadır. Bu ilkelerin anayasaya yansımalarının sonucu olarak, Roma Hukuku ve Nasyonal Sosyalizmin egemen olduğu dönemlerde olduğu gibi insanlar arasında ayırım yapılmamakta, bütün insanlar eŐit kabul edilmekte ve kişi sayılmaktadır. Gerçek kişiler organik ve fiziksel niteliği olan maddi varlıklardır. Hukuk düzeninin hak sahibi olarak kabul ettiği kişiler yalnızca bu tür kişiler değildir. Bunların yanında hayatın temel gerçekleri göz önüne alınarak insanların dışında bazı varlıklara da kişilik tanınması kaçınılmaz bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış, bunun sonucu olarak bazı varlıklara da kişilik tanınması yoluna gidilmiştir. Böylece kişi ve mal topluluklarının örgütlenerek amacın devamlılığının sağlanmasına ve topluluğu oluşturan kimselerin, kiŐiliklerinden ayrı ve bağımsız hukuki varlıkların ortaya çıkmasına hukuken imkan tanınmıştır. Toplumsal yaşam sonucu ortaya çıkan çeşitli ihtiyaçların karŐılanmasında, insanların tek başına belirli bir amaca ulaŐmasının çok güç veya olanaksız olduğu hallerde, birden çok kişinin dayanıŐma ve yardımlaŐma yoluyla güç birliği oluŐturmaları halinde, birleŐen kişilerden bağımsız olarak ortak amacın gerçekleŐtirilmesini sağlamak

için, kişi veya mal topluluklarına tüzel kişilik tanınmıştır. insana has özellikler taşımayan kişi veya mal toplulukları olarak ortaya çıkan tüzel kişiler; hükmi şahıslar, manevi kişiler, hukuksal kişiler olarak çeşitli ülkelerin, yasalarında düzenlenmiştir¹.

Tüzel kişilerin kişi ve mal toplulukları olarak hak süjesi olabilmesi niteliklerine uygun organlarının varlığını gerektirir. Örgütlenmemiş topluluklar bağımsız bir hak süjesi olamayacağından, tüzel kişilik tanınmaz. Tüzel kişilik ancak belirlenmiş bir amacı gerçekleştirmek için örgütlenmiş kişi veya mal topluluklarına tanınabilir. Tüzel kişilerin amacı, maddi veya manevi menfaat sağlama yanında kültürel sportif, bilimsel, sanatsal, estetik ve politik olabilir. Tüzel kişilerin amacı sürekli dir. Tüzel kişilere kendilerini meydana getiren gerçek kişilerden bağımsız bir tüzel kişilik tanınmıştır. Tüzel kişilerin hakları ve borçları üyelerinin hak ve borçlarından tamamen bağımsızdır. Hangi tür kişi ve mal topluluklarına tüzel kişilik tanınacağı, çeşitli ülkelerin hukuk düzenlerinde belirlenmektedir².

Kamu tüzel kişiliği Türk hukukunda gerek anayasa ve yasalarda, gerekse içtihatlarda sık sık karşımıza çıkmasına rağmen yasal bir tanımı bulunmamaktadır (Kuntoğlu 2011, s.44). Anayasa'nın 123'üncü maddesinde *“kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur”* şeklinde belirtilmiştir.

Gözler'e (Aktaran; Kuntoğlu, 2011, s.44.) göre *“Kamu tüzel kişisi, devlet tarafından kanunla veya kanunun verdiği açık yetkiye dayanarak kurulmuş ve kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılmış olan bir tüzel kişidir.”* Hafizoğulları'na (Aktaran; Kuntoğlu 2011, s.44.) göre *“Kamu tüzel kişisi olmak demek, idarenin bir organının veya kurumunun, genel idarenin dışında, ‘hak ve fiil ehliyetine’ sahip olması, yani hukukun ‘bir süjesi’ olması demektir”*.

2.2 KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

Günlük hayatta bir belediyenin imar işleri yaptığını, bir kulübün futbolcusu ile sözleşme yaptığını, bir eğitim vakfının burs verdiğini gözlemledik. Bir devletin bir müteahhit ile

---

¹ <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/300/2812.pdf>

² A.g.k

veya başka bir devletle yaptığı sözleşme, Üniversite yönetiminin aldığı karar ya da Kızılay'ın doğal afet mağdurlarına yaptığı yardımlarda da benzer olarak insan dışında hak ve fiil ehliyetine sahip varlıklar görürüz. Her insan kişi olmanın sonucu olarak hak sahibi olmaya ve borç altına girebilmeye ehildir. Ancak sosyal hayatın gereksinimleri sadece gerçek kişilere kişilik verilmesi ile bağdaşmamaktadır. Zira insanların ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların giderilmesi hususundaki faaliyetleri çok çeşitlidir. Bu durum insanların belirli amaçlar çerçevesinde bir araya gelerek hareket etmesi durumunu doğuracaktır. Bu şekilde bir araya gelen insan toplulukları, haklara sahip olacağına ya da borç altına gireceğinde ayrı ayrı hukuki işlemler yapacak olurlarsa hukuk dünyasında içinden çıkılmayacak karmaşalar meydana gelecektir. Öte yandan belirli amaçların gerçekleşmesi için sınırlı olan insan ömrü yeterli olmayacaktır. Aynı şekilde bireylerin sınırlı güçleri ve mal varlıkları da yeterli olmayacaktır. Tüzel kişilik zikredilen ihtiyaçların zorunlu bir sonucu olarak hukuk dünyasında ortaya çıkmış bir kavramdır. Tüzel kişiliğe duyulan ihtiyacı açılmak üzere Hatemi'nin verdiği bir örnek üzerinden gidecek olursak: Beyazıt'tan Taksim'e birlikte gitmek isteyen birkaç kişi paralarını birleştirip bir taksiciye verdiklerinde “Beyazıt'tan Taksim'e çıkma Derneği” kurmalarına gerek olmaksızın amaçlarına ulaşacaklardır. Ancak sürekli olarak fakirlere yardım etmeyi amaçlayan bir insan topluluğu düşünelim. Söz konusu insan topluluğu amaçlarını gerçekleştirmek üzere bir taşınmaz kiralamaya kalktıklarında, taşınmaz sahibinin tek tek onlarca insanla muhatap olması hukuki ilişkinin içinden çıkılmaz derecede karmaşık, bazen de güvensiz olmasına neden olacaktır. Oysa bu sürekli faaliyet dernek çatısı altında icra edilecek olursa üçüncü şahısların karşısında rahatlıkla hukuki ilişki kurabileceği ve insan topluluğunu oluşturan şahıslardan bağımsız bir tüzel kişilik mevcut olacaktır. Tüzel kişilik gerek tüzel kişiyi oluşturanlara gerekse tüzel kişilikle ilişkiye girecek olanlara kolaylık sağlamaktadır. Tüzel kişiliği oluşturanlara kolaylık sağlamaktadır şöyle ki tüzel kişilik sayesinde, tüzel kişinin meydana gelmesine sebep olan belirli ve sürekli amacın gerçekleşmesi mümkün olacaktır. Tüzel kişi ile hukuki ilişkiye gireceklere fayda sağlamaktadır. Zira Kişiler tek tek tüzel kişiliğin üyeleri ile değil bir tek hukuki kişilik olan tüzel kişi ile muhatap olacaklardır(Özay 2004, Aktaran; Kuntoğlu 2011, ss.6-7)

2.3 KAMU TÜZEL KİŞİLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Kamu tüzel kişilerinin dar anlamda iki temel özelliğinden söz edebiliriz. İlki, tüzel kişiliğin yasama organı tarafından yasayla ya da yasanın açıkça verdiği yetkiye dayanarak idare tarafından idari işleme kurulmuş olması ve diğeri, tüzel kişiliğin kamu gücü ve ayrıcalıkları ile donatılmış olmasıdır. Kamu tüzel kişisinin varlığı açısından bu iki özellik birlikte düşünölmelidir. Sahip oldukları bu nitelikleriyle de ilişkili olarak kamu tüzel kişilerinin kamu hizmeti yürötmeleri, kamu yararına yönelik faaliyet göstermeleri, kamusal rejime tabi olmaları gibi diğeri bazı özelliklerinden de söz edebiliriz³.

Kamu tüzel kişileri öncelikle tüzel kişi olmalarının sonucu olarak tüzel kişilerin özelliklerini taşırlar. Bunlar şu şekilde sıralanabilir: hak ve fiil ehliyetine sahiptirler; kendilerine has karar ve yönetim organlarına sahiptirler; mahkemeler huzurunda davacı ve davalı olabilirler, kendilerine has bir mal varlığına sahiptirler (Kuntoğlu 2011, s.61).

Kamu tüzel kişileri, tek yanlı kamu hukuku tasarruflarıyla kurulup sona eren, üyelikleri isteğe bağılı olmayıp zorunlu sayılan, yönetimi ve denetimi kamu güçleri tarafından sağlanan, kamu hizmeti görüp kamu yararına çalışan ve kamu erkine sahip kılınan tüzel kişilerdir. Kamu tüzel kişilerinin özellikleri kuruluş amaçlarına, faaliyet alanlarına göre değişebilmektedir. Örneğinin bazı kamu tüzel kişileri oldukça geniş kamusal yetki ve ayrıcalıklara sahipken bazıları için bu durum oldukça sınırlı olarak mümkün olabilmektedir(Kuntoğlu 2011, s.62).

Kamu tüzel kişilerinin kamu tarafından kurulup denetlenmeleri, kamu hizmeti yürötmeleri yani tüzel kişiliklerinin “kamu hukuku”na tabi olmasından kaynaklanan özellikleri bulunmaktadır.

---

³ <http://notoku.com/kamu-tuzel-kisiligi-kavrami-ve-turleri/>

3. KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ SINIRININ BELİRLENME KRİTERLERİ

1982 Anayasası'nın 123'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına göre kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla ya da kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur. Bu kanun maddesine dayanarak, kamu tüzel kişiliğinin varlığı, kanun hükümlerine dayandığı söylenebilir.

1982 Anayasası'nın 123'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında belirttiği üzere idare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür. İdarenin büyük bir kısmı devlet tüzel kişiliği içinde yer alır, geriye kalan bölümü ise çeşitli tüzel kişiler halinde örgütlenmiştir⁴.

Kamu tüzel kişileri, bir takım yetki ve ayrıcalıklara sahip oldukları gibi sıkı bir denetime de tâbidirler. Kamu tüzel kişilerinin, kurulması gibi, organları, görev ve yetkileri, işleyiş ve amaçları, çalışma yöntemleri ve sona ermeleri de yasal veya idari işlemlerle düzenlenir. Bir kamu tüzel kişisinin faaliyet konusunun ve statüsünün değiştirilmesi, organlarının yetkisi dışındadır; organın iradesi kamu tüzel kişisinin ne faaliyet konusunu ne de statüsünü etkileyebilir.

Yukarıda açıklandığı gibi, yerinden yönetim sistemi nasıl ikiye ayrılıyorsa, kamu tüzel kişileri de buna koşut olarak ikiye ayrılır; kamu idareleri ve kamu kurumları. Kamu idareleri; *“yerel yönetim ilkesine karşılık olmak üzere, belli bir yerde birlikte oturan insanların, ortak ve genel ihtiyaçlarını karşılayan, çeşitli kamu hizmetlerini ve faaliyetlerini gören yerel yönetim teşkilatını kişileştiren teşkilat birimleri”*dir. Kamu kurumları ise; *“belirli bir ya da birkaç hizmet ya da faaliyeti yürütmekle görevli ve o hizmet teşkilatını (hizmeti) kişileştiren teşkilat birimleri”*dir. Bu ayrımın temeli, kamu idarelerinin çok çeşitli alanlarda uğraş vermeleri, buna karşılık kamu kurumlarının her birinin uğraş konusunun belirli ve sınırlı olmasıdır⁵.

1982 Anayasasının çeşitli maddelerinde devletin kamu tüzel kişiliği ele alınmıştır. 1982 Anayasasının 46'ncı maddesi, 126'ncı maddesi ve 128'inci maddesinde dolaylı olarak devletin kamu tüzel kişiliği ifade edilmiştir.

Türkiye'nin yönetim yapısının genel ilkesi 1982 Anayasasının 123'üncü maddesinde belirlenmiştir. Buna göre idare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla

⁴ http://www.idare.gen.tr/agar-kamukurumlari.htm#_ftnref21

⁵ http://www.idare.gen.tr/agar-kamukurumlari.htm#_ftnref21

düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri “merkezden yönetim” ve “yerinden yönetim” esaslarına dayanır. Merkezi Yönetim; kamu hizmetlerinin planlanması ve sunumu bağlamında “Başkent Teşkilatı” ve “Taşra Teşkilatı” olarak ikiye ayrılmaktadır.

Başkent Teşkilatı; cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar kurulu ve bakanlıklardan oluşmaktadır. Merkezi yönetimin bünyesinde yer alan yardımcı kuruluşlar ise Danıştay, Sayıştay, Milli Güvenlik Kurulu, Devlet Denetleme Kurulu vs. şeklinde gösterilebilir. Taşra Teşkilatı; iller, ilçeler ve bucaklardan oluşmaktadır.

Merkezi idare kendi içinde başkent teşkilatı ve taşra teşkilatı olarak ikiye ayrılrsa da bir bütündür, tek bir kamu tüzel kişisidir. Devlet tüzel kişiliğini Bakanlıklarda bakanlar, Başbakanlık açısından başbakan, Cumhurbaşkanlığı bakımından Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri temsil eder. Taşra teşkilatı olan illerde ise devlet tüzel kişiliğini Valiler temsil etmektedir(Gözler K., Aktaran; Kuntoğlu, 2011, s.83).

Yerel Yönetim

Yerel yönetimin pek çok tanımını yapmak mümkün olmakla beraber, en basit tanımıyla “Bir ülkenin coğrafi parçalarından birinde, merkezi yönetimin merkez ve taşra birimleri dışında, doğrudan o yörede yaşayanlarca oluşturulup yönetilen birimlere yerel yönetim denir(Güler 2009, s.279)⁶. Yerel Yönetimler (mahalli idareler) 1982 Anayasası'nın 127'inci maddesinde “*il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri*” olarak ifade edilmektedir. Yerel yönetimin kuruluş ve görevleri ile yetkileri kanunla düzenlenmektedir.

Merkezî idare, yerel yönetimler üzerinde, yerel hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve yerel ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde “ idarî vesayet” yetkisine sahiptir. İdari vesayet, “kanunla öngörülmüş durumlarda merkezi idarenin yerinden yönetim kuruluşlarının eylem ve işlemleri üzerinde sahip olduğu sınırlı bir denetim yetkisidir”(Görmez, 2010, s.62).

---

⁶ http://www.kas.de/wf/doc/kas_34517-1522-12-30.pdf?130529081937

Yani idari vesayet, yerel yönetim kuruluşlarının merkezi yönetim tarafından, yasal düzenlemelerle sınırlı olarak denetlenmesidir. İdari vesayetin konusu kanuna dayanır ve kanunla sınırlıdır. Merkezi yönetim bu denetim yetkisini yerel yönetim birimlerinin kararları, işlem ve eylemleri, organları ve personeli üzerinde kullanır. Vesayet yetkisi, kanun tarafından öngörülen bozma, onama, erteleme, değiştirerek onama gibi sınırlı yetkileri içerir. Vesayet makamının, işlemi “düzeltme yetkisi” ve “emir ve talimat verme” yetkisi yoktur⁷.

1982 Anayasası kapsamında yerel yönetimlerin genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- a. Yerel yönetim kuruluşlarının tüzel kişilikleri vardır.
- b. Yerel yönetim kuruluşları, yerinden yönetim ilkesine göre kurulmuşlardır.
- c. Yerel yönetim kuruluşlarının karar organları seçimle iş başına gelirler.
- d. Genel yönetimler, yerel yönetimler üzerinde sadece vesayet yetkisine sahiptirler.
- e. Yerel yönetimlere görevlerine yapabilmek için gelir kaynakları sağlar.
- f. Yerel yönetim kuruluşları, Bakanlar Kurulu'nun izni ile kendi aralarında görevleriyle ilgili olarak birlik kurabilirler(Gözübüyük 2006, Aktaran; Yiğit 2008, ss.6-7).

1982 Anayasası'nda üç tür yerel yönetim birimi tanımlanmaktadır. Bunlar, il özel idaresi, belediye ve köydür.

3.1 İL ÖZEL İDARESİNİN KURULUŞ KRİTERLERİ VE UYGULAMALAR

İl Özel İdaresi 5302 sayılı Kanun'da, “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır. Aynı kanunun 4'üncü maddesinde “*İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer*”⁸ denilmektedir. İl özel idaresinin görev alanı tüm il sınıridir. Bu anlamda alansal bir yönetim olup, belediyelerden daha geniş alanlara kamu hizmeti götürmek amacıyla oluşturulmuşlardır. Kanunla bir yerleşim biriminin il olmasıyla birlikte, otomatik olarak il özel idaresi de kurulur.

⁷ http://www.kas.de/wf/doc/kas_34517-1522-12-30.pdf?130529081937

⁸ 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 04.03.2005 Tarih ve 25745 Sayılı Resmi Gazete

Aslında merkezi yönetimin taşra örgütü olan il ile yerel yönetim birimi olan il özel idaresi aynı alanda hizmet yürütür. Bununla birlikte vali hem il genel yönetiminin başı hem de il özel idaresinin yürütme organıdır. Ancak bu iki birimin birbirine karıştırılmaması gerekmektedir. Çünkü il genel yönetimi merkezi yönetimin taşra uzantısıdır. İl özel idareleri ise kendi kamu tüzel kişilikleri, bütçeleri, karar organları olan yerel yönetim birimleridir⁹.

2012 yılında büyükşehir belediyelere ilişkin önemli değişiklikler yapılmış, büyükşehir belediyelerinin sayısı arttırılmıştır. 12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la Türkiye’deki mevcut büyükşehir belediyesi sayısı on altıdan otuza yükseltilmiştir. Büyükşehir belediyesi olan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliği sona ermiştir.

İl Özel idarenin organları; vali, il genel meclisi ve il encümenidir. Bu organlardan vali yürütme, il encümeni ve il genel meclisi ise karar organı olarak görev yaparlar.

3.2 KÖYLERİN KURULUŞ KRİTERLERİ VE UYGULAMALAR

Köyler, yerel yönetim teşkilatının en küçük yerleşim yeridir. Köylerle ilgili düzenleme, 18.03.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu’nda yapılmıştır. Bu Kanunda nüfusu 2000’den aşağı olan yerler köy olarak adlandırılmıştır(Köseoğlu M.,s.38, 2010).

2012 tarihli 6360 sayılı Kanun köyleri de etkilemiş olup, bu kanundan etkilenen köylerin tüzel kişiliği ilk yerel seçimlerde kaldırılmıştır. Bu köyler bağılısı buldukları ilçenin mahallesine dönüştürülmüştür.

Köy yönetimi; muhtar, köy derneği ve köy ihtiyar meclisi olmak üzere üç organı bulunmaktadır.

---

⁹ http://www.kas.de/wf/doc/kas_34517-1522-12-30.pdf?130529081937

3.2.1 Köyün Kuruluş Kriterleri

Köy, 442 sayılı Köy Kanunu'nun 1'inci maddesinde nüfusu 2000'in altındaki yerleşim yeri olarak ifade edilmektedir. Köyler yerleşim şekli itibariyle toplu veya dağınıktır. Mezra, mahalle, oba, kom şeklinde birkaç yerleşim alanına sahip olabilir. Köyün orta mallara sahip bir tüzel kişiliği olduğu Köy Kanunu'nun 2'inci maddesinde hükme bağlanmıştır.

- a. Bir bucağın, bir ilçeden başka il veya ilçeye bağlanmasına veya merkezinin değiştirilmesine, bir ya birkaç köy ve belediyenin bağlı bulunduğu bucaktan ayrılarak başka bir mülki idare birimine bağlanmasına, bir veya birkaç köye ait bağlılardan bazılarının bağlı oldukları idare biriminden ayrılarak başka bir köyle birleştirilmesine,
- b. Belediye kanununun 7'nci maddesinin kapsamı dışında kalan ve bir belediyeye bağlı mahallerden bir veya birkaçının bağlı oldukları belediyeden ayrılarak başka bir köyle birleştirilmesine,
- c. Yeniden köy kurulmasına, merkezlerinin belirlenmesine veya değiştirilmesine, bir köy veya belediye bağlısının ayrılarak ayrı bir köy kurulmasına, bazı köy veya belediye bağlılarının bağlı oldukları idari birimlerden ayrılarak kendi aralarında birleşip bağımsız bir köy kurmalarına, iki veya daha çok köyün birleşerek bir köy haline gelmesine,
- d. Köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasına,
- e. Ayrı illere veya aynı ilin başka ilçelerine ya da ayrı bucaklarına bağlı köyler ve belediyeler arasındaki il, ilçe ve bucak sınırı niteliğindeki sınır anlaşmazlıklarının çözümlenmesine, ait esas ve usuller Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma ve Birleşme ile Köy Kurulması ve Kaldırılması Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiştir.

Köyün kuruluş kriterleri kapsamında sınır anlaşmazlıkları, mülki ayrılma ve birleşmeler, köyün kurulması ve tüzel kişiliğinin sona ermesine gibi alt başlıkların içeriği "Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma ve Birleşme ile Köy Kurulması ve Kaldırılması Hakkında Yönetmelik'ten yararlanarak oluşturulmuştur.

3.2.1 Sınır Anlaşmazlıkları

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre belirlenmiş sınırların değişmezliği esastır. Mevcut sınırın değiştirilmesi ancak, sınır noktalarının belirginlik ve değişmezlik niteliklerini yitirmiş olması, idari birimlerin sosyal, ekonomik, idari ve coğrafi durumlarında eskiye oranla farklılıkların meydana gelmesi ve bu sonuçların sınır anlaşmazlığına yol açmış olduğunun Bakanlıkça tespit edilmesi halinde mümkündür.

Müracaat ve İlk İnceleme

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu kapsamına giren sınır anlaşmazlıklarıyla ilgili olarak valiliklere intikal eden müracaatlar üzerine valilikçe;

İhtilafı yerde daha önce 5442 sayılı İl idaresi Kanunu'na, 442 sayılı Köy Kanunu'na veya 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre çizilmiş bir sınırın mevcut olup olmadığı araştırılır.

İhtilafı yerde daha önce kararname ile çizilmiş bir sınır bulunup bulunmadığının kesin olarak belirlenmesi amacıyla Bakanlıktan arşiv incelemesi istenir.

Bu şekilde çizilmiş bir sınır varsa uygulama imkanlarının bulunup bulunmadığı araştırılır. Uygulama imkanları bulunamıyor ve yeniden sınır çizilmesi gerekiyorsa bunun hukuki bir idari sebepleri açıklığa kavuşturulur.

Kaymakamlıklara Yapılan Müracaatlar

5442 sayılı Kanun kapsamına giren sınır anlaşmazlıkları ile ilgili işlemlerin valiliklerce yürütülmesi gerektiğinden, kaymakamlıklara yapılan müracaatlar bir yazı ile valiliğine gönderilir. Kaymakamlar, gerek duyarlarsa anlaşmazlıkla ilgili görüşlerini bu yazıda belirtirler.

Doğrudan Bakanlığa yapılan müracaatlar 5'inci maddeye göre işlem yapılmak üzere valiliğine gönderilir.

Yetkili Kurulların İncelemesi

İl İdare Kurulları karar vermeden önce, bizzat veya görevlendirecekleri komisyon marifetiyle, sınır anlaşmazlıklarını yerinde incelemek zorundadırlar.

İl idare kurullarının hazırladığı dosya, valilikçe il genel meclisine gönderilir. İl genel meclisi dosya üzerinde karar verebileceği gibi, genel meclisce lüzum görülmesi halinde, yerinde de inceleme yaptırabilir.

İhtilafın birden fazla il arasında olması halinde, ilgili illerin idare kurulları veya görevlendirecekleri komisyonlar önceden sağlanan mütabakat çerçevesinde, anlaşmazlık mahallinde buluşarak müştereken inceleme yaparlar. Bir sınır çizgisi üzerinde anlaşmaları halinde anlaşma tutanağı, anlaşmamaları halinde ise anlaşmazlık tutanağı düzenlerler ve kendi illerinin idare kurulu başkanlıklarına teslim ederler.

Yetkili kurullar sınır anlaşmazlığıyla ilgili olarak, aşağıda yazılı esaslara uygun şekilde inceleme yaparlar ve dosya düzenlerler:

Anlaşmazlık çıkan sınırla ilgili olarak önceden 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na, 442 sayılı Köy Kanunu'na ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre çizilmiş bir sınır bulunup bulunmadığını taraflardan sormak suretiyle araştırırlar. Varsa asılları veya örnekleri dosyasına eklenir.

Anılan kanunlara uygun şekilde çizilmiş sınırlar varsa, bunların toprak üzerine uygulanabilirliğinin bulunup bulunmadığını araştırırlar. Uygulanabilirliği varsa 4'üncü madde çerçevesinde yeni bir sınır tespitinin gerekli olup olmadığının valilik ve Bakanlıkça belirlenmesi için yeni bir talimat verilinceye kadar, incelemeyi durdurur ve durumdan valiliği, valilikler de Bakanlığı haberdar ederler. Uygulanabilirliği yoksa yeniden sınır çizilmesini gerektiren coğrafi, sosyal, ekonomik, hukuki ve idari sebepleri belirlerler. Teklif edilen yeni sınır çizgisi ile ilgili değişiklik gerekçeleri açıkça gösterilir.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre çizilen sınırlar aynı zamanda idari ve adli kuruluşların görev, yetki ve sorumluluk alanlarını da belirlediğinden, yeni sınır çizilirken idari birimler arasında toprak boşluğu kalmayacak şekilde teklifte bulunulur.

Teklif edilen sınır çizgisinin başlangıç ve bitiş noktalarının netlik ifade etmesine dikkat edilir. Köy Kanunu'nun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği üzere, eskiden

beri bir köyün malı sayılan bütün tarla, bağ, bahçe, çayır, zeytinlik, palamutluk, baltalık ve otlakların imkanlar ölçüsünde aynı köyün sınırı içinde kalmasını sağlayacak biçimde sınır çizgisi teklif edilir.

Yetkili kurullar, sınırın başlangıç ve bitiş noktalarının diğer köylerin sınırı ile çakışıp çakışmadığını incelerler. Yeni sınır çizgisi tespit edilirken tepelerden faydalanılmalı, arazideki eğriler birbirine karımayacak şekilde değişik renklerle işaretlemeler yapılmalıdır.

Yetki kurullarca teklif edilen sınırla ilgili olarak düzenlenen krokilere sınır noktalarının 1/25.000 ölçekli paftadaki adı yazılmakla birlikte, eğer varsa mahalli adı da parantez içinde gösterilir. Sınır noktalarının paftada yazılı bir adı olmadığı takdirde varsa mahalli adı yazılır.

Teklif edilen sınır çizgisi 442 sayılı Köy Kanunu ile 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda da belirtildiği gibi dere, tepe, yol, menfez, köprü, kuyu ve çeşme gibi sabit nokta ve yerlerden geçirilir.

Yetkili Kurul Kararları

İl idare kurulları ve il genel meclisleri, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve bu Yönetmeliğin 8 ve 9'uncu maddelerinde yazıldığı şekilde inceleme yaparlar ve istişari mahiyette karar verirler. Kararlar gerekçeli yazılır. İl genel meclisleri, sınırla ilgili konuları yıllık mutat toplantılarında görüşür ve karara bağlarlar.

Krokilerin Düzenlenmesi

Yetkili kurullar, kararlarında teklif ettikleri sınır çizgisini belirleyen ve gizli dereceli 1/25.000 ölçekli paftalardan faydalanarak, koordinatları gösterilmeden düzenlenen 6 örnek krokiyi dosyasına eklerler.

Yetkili kurullar, paftaları kullanırken Bakanlar Kurulu'nun 2/6/1973 tarihli ve 7/6526 sayılı Kararı ile yürürlüğe konulan "Bakanlıklar, Devlet Teşekkülleri, Üniversitelerle, Özel Müessese ve Şahısların Harita ve Harita Bilgilerini Temin ve Kullanma Yönetmeliği"nde belirtilen hükümlere uyulmalıdır.

Krokilerde, tarafların istediği sınır çizgileri ile yetkili kurulların teklif ettiği sınırlar ayrı ayrı renklerle çizilir. Daha önce kararname ile çizilmiş ve değiştirilmesi söz konusu olan sınır varsa o da ayrı bir renkle gösterilir. Bu krokiler bayındırlık ve iskan müdürlüğüne onaylanır.

İşlem Dosyasının Düzenlenmesi ve Bakanlığa Gönderilmesi

Bakanlığa gönderilen işlem dosyalarında;

- a. İl İdare Kurulunun 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre sınırın geçeceği noktaları belirten gerekçeli istişari kararı,
- b. İl Genel Meclisinin 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre sınırın geçeceği noktaları belirten gerekçeli istişari kararı,
- c. Varsa eski hudutnamelerin örnek veya asılları,
- d. Altı adet 1/25.000 ölçekli (11 inci maddede açıklandığı biçimde düzenlenmiş) kroki,
- e. Vali görüşü (iki il arası sınır anlaşmazlıkları hariç) bulunmalıdır.

Sınırın Toprak Üstüne Uygulanması

Anlaşmazlık konusu sınır, üçlü kararnameyle belirlendikten ve Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra, kararname ile krokisi Bakanlıkça ilgili valiliğe veya valiliklere gönderilir.

Valiliklerce kararnamenin topraküstü uygulaması yapılır. Topraküstü uygulanmasının yapılışı sırasında taraf köy ve beldelerin yetkililerinin hazır bulunması sağlanır ve teknik elemanların da yardımı ile kararnamede belirtilen sınır çizgisi taraflara arazi üzerinde gösterilir.

Taraf köy ve beldelerin yetkililerinin hazır bulunması dahilinde Topraküstü uygulamasının yapıldığına dair bir tutanak tutulur, tutulan bu tutanağın bir örneği Bakanlığa gönderilir.

İki il arası sınırlarda, sınırın toprak üstüne uygulanması, iki il valiliğince birlikte yapılır.

3.2.2 Mülki Ayrılma ve Birleşmeler

Köylerin ayrılma ve birleşme taleplerini ihtiva eden müracaatları, köy muhtarları tarafından imzalanır ve müracaata bu talebi belirten ihtiyar meclisi kararı eklenir.

Belediyeler adına yapılan müracaatlar, belediye başkanları tarafından imzalanır. Bu talebi olumlu karşılayan belediye meclisi kararı alınır.

Aynı mülkî idare birimine bağlanmak isteyen köy ve belediye sayısı birden fazla olduğu takdirde, birlikte imzaladıkları ortak bir dilekçe ile en yakın mülkî amire müracaat ederler.

Müracaat Mercii ve İlk İşlemler

Müracaatlar en yakın mülkî amirliğe yapılır. Kaymakamlığa yapılan müracaatlar kaymakamın görüşü ile birlikte bağlı bulunduğu valiliğe gönderilir. Valilerce, yalnızca kendi illerini ilgilendiren idarî birleşme ve ayrılma talepleri üzerine, gerekli görülen mülkî birleşme ve ayrılma talepleri işleme konulur.

Talep, iki ili ilgilendirdiğinde, müracaatı alan valilik mülkî ayrılma ve birleşme talebini görüşleri ile birlikte Bakanlığa yazar. Bakanlıkça gerekli işlemlere başlaması için durum ilgili diğer valiliğe bildirilir.

İki il arası idarî bağılılığın değiştirilmesi ile ilgili işlemler, birimin bağlı bulunduğu valilikçe yürütülür.

Nüfus Cetvellerinin Düzenlenmesi

Ayrılma ve birleşme isteğinde bulunan birimlerin son nüfus sayım sonuçlarına göre, nüfus cetveli düzenlenir.

Ayrılma isteğinde bulunan idarî birim bucak ise, bağlı köylerin nüfus cetvelleri ayrı ayrı düzenlenir.

Ayrılmak isteyen birim bir köyün başlısı veya belediyenin mahallesi ve mahalleleri ise, ayrılmak isteğinde bulunan mahalle ve bağılıların nüfus cetvelleri düzenlenmekle

birlikte, ayrıca ayrıldıkları köy veya belediyenin ayrılmadan önce ve sonraki nüfus sayısı toplam olarak gösterilir.

Düzenlenen nüfus cetvelleri, ilgili nüfus dairelerince onaylanır.

Ayrılma isteğinde bulunan mahallenin veya bağlılarının nüfusları genel nüfus ayımı sırasında ayrı olarak belirlenmemiş ise, mahalle veya bağlıların nüfusu valilikçe teşekkül ettirilecek bir kurulca belirlenir. Bu kurula ilgili nüfus idaresi yetkilisi de üye olarak katılır.

Mesafe Cetvellerinin Düzenlenmesi

Ayrılmak isteğinde bulunan birim veya birimlerin ayrıldıkları mülkî birim ile bağlanmak istedikleri mülkî birimler arasındaki ulaşım elverişli olan bütün yolların kilometre olarak uzunlukları bir mesafe cetvelinde gösterilir.

Deniz yolları uzunluğu mil olarak gösterilir.

Ölçülen yolun niteliği, yaz ve kış aylarında işler durumda olup olmadığı, arada geçit vermeyen tabii engellerin bulunup bulunmadığı da ayrıca belirtilir.

Bu cetvellerde, ayrılmak isteyen birimin, çevresinde mevcut ise, demir yolu istasyonlarına ve limanlara uzaklıkları gösterilir.

Mesafe cetvellerinin altı, düzenleyen yetkili memur tarafından "adı, soyadı, görevi, unvanı ve düzenleme tarihi" yazılarak imzalanır.

Seçmen Listelerinin Hazırlanması

Valilikler, idarî bağılılığını değiştirmek isteyen idarî birimin veya bağlısının seçmen listesini düzenlerler veya ilgili seçim kurulundan temin ederler ve ilgili birimin bulunduğu yerde, oy verme tarihinden en az 15 gün önce, askıya çıkarırlar, itirazlar oylamadan bir gün öncesine kadar valilikçe veya görevlendirilmesi halinde kaymakamlıkça değerlendirilir.

Halk Oylaması

Halk oylaması valilikçe belirlenen üç kişilik bir kurul aracılığı ile yaptırılır.

Oylamanın yapılacağına dair ilân oy verme tarihinden en az 15 gün önce oylamaya katılacak seçmenlerin duyabileceği biçimde 7 gün süre ile fek veya ilhak talep eden mahalde asılır.

Bu ilânda, oylamanın yapılacağı gün, saat ve oylama yeri açıkça yazılır ve seçmenlerin oylarını kullanabilmeleri için kimliklerini ispatlayacak belgelerle birlikte ilân edilen gün ve saatte, belirtilen yerde hazır bulunmalarının gerektiği duyurulur.

Ayrılma ve birleşmenin birden fazla ili ilgilendirmesi halinde, halk oylamasının yapılacağı tarih önceden diğer valiliklere de bildirilir.

Oy verme, saat 09.00'da başlar, saat 17.00'ye kadar devam eder. Bütün seçmenlerin oylarını kullanmaları halinde saatin 17.00'ye gelmesi beklenmeden oylamanın bittiği duyurulur ve iki örnek tutanak düzenlenir. Tutanak düzenlendikten sonra sandık açılır. Zarflar açılarak "Evet" ve "Hayır" oyları ayrı ayrı sayılır.

Oylama sonucunda "Evet" ve "Hayır" oy pusulaları toplam sayıları ile iptal edilen toplam zarf sayısını gösterir "Ayrım Sonu Tutanağı" iki örnek olarak düzenlenir.

Oylamanın başladığını, bittiğini ve ayırım sonucunu gösterir bu tutanaklar görevli kurul başkanı ve üyeleri tarafından gün, saat ve yer belirtmek, ad ve soyadı, memuriyet unvanı yazılmak suretiyle imzalanır.

Oylama sonucunda seçmen listesinde, kayıtlı seçmenlerin yarısından bir fazlasının olumlu oy kullanmış olması esastır. Ancak, olumsuz oy kullanan seçmen sayısının fazla olması halinde Bakanlıkça, 5442 sayılı Kanun gereğince ekonomik durum, coğrafi şartlar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre durum değerlendirilir ve talep kabul veya reddedilir.

Krokilerin Hazırlanması ve Onaylanması

Ayrılma ve birleşme isteğinde bulunan idarî birimlerin ayrılmak istediği idarî birim ile bağlanmak istediği idarî birimin ve bunların bağlılarının, komşu köy ve kasabalarının belli başlı dağlarını, tepelerini, büyük ve önemli akarsularını, göllerini, barajlarını,

demir yollarını, Devlet il ve köy yolları ile bunların standartlarını, istasyonlarını, limanlarını, iskelelerini, ormanlarını, sanayi kuruluşlarını ve diğer önemli kamu kuruluşlarını gösteren 1/100.000 veya 1/200.000 ölçekli 4 adet krokisi hazırlanır.

Krokiler, düzenleyenlerce adı, soyadı ve unvanları belirtilerek imzalanır. Mahalli idareler müdürlüğünce onaylanır. Krokilerin düzenlenmesinde Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma Ve Birleşme İle Köy Kurulması Ve Kaldırılması Hakkında Yönetmeliğin 12'nci maddesinde belirtilen yasaklara uyulur.

İl idare kurulları ve il genel meclisleri, 28'inci madde çerçevesinde inceleyecekleri idarî ayrılma ve birleşme isteklerini gerekçeli olarak İstışarî bir karara bağlarlar. İl genel meclisleri, bu konudaki dosyaları yıllık mutat toplantılarında görüşür ve karara bağlarlar.

İşlem Dosyasının Düzenlenmesi

Valilikteki işlem dosyasında; dilekçe (varsa yetkili organ kararları),

Halk oylaması ile ilgili: İmzalı seçmen listesi, oylama ilânı ile ilgili tutanak, oylamanın başladığı ve bittiğine dair tutanak, oy ayırım tutanağı, 1/100.000 veya 1/200.000 ölçekli kroki (4 örnek), mesafe cetveli (2 örnek), nüfus cetveli (2 örnek), il idare kurulunun istışarî kararı (2 örnek), il genel meclisinin istışarî kararı (2 örnek) ile vali görüşünün bulunması zorunludur.

Dosyanın Bakanlığa Gönderilmesi ve Vali Görüşü

Valiler, incelemeler tamamlandıktan ve işlem dosyası hazırlandıktan sonra içinde, 30'uncu maddenin 6, 7 ve 8'inci sırasında yazılı evrakın bulunduğu dosyayı Bakanlığa gönderirler. Yönetmelik maddelerinin aynen uygulandığı ve gerekli işlemlerin tamamlanarak valilikte dosyalandığı valilik yazısında ayrıca belirtilir. Yetkili kurulların istışarî kararlarında hizmet gereklerini aşan amaçlar varsa, bunların gerçek nedenleri vali görüşünde belirtilir.

3.2.3 Köyün Kurulması

Köy Kuruluşunda Bakanlığın Yetkisi

Bakanlıkça;

A. Bir köye veya belediyeye ait bir veya birden çok bağlının bu idarî birimlerden ayrılarak, bağımsız bir köy olarak kurulması, birden çok köye veya belediyeye ait bağluların bu idarî birimlerden ayrılıp kendi aralarında birleşmek suretiyle, bağımsız köy kurulması, birden çok köyün tüzel kişiliklerinin kaldırılarak yeni bir köy kurulması, köy merkezinin kendi idarî sının içerisinde yerinin değiştirilmesi,

B. 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler, Yapılacak Yardımlara Dair Kanun hükümlerine göre, tabîî âfete uğramış olması veya uğrama tehlikesi sebebiyle bir köy veya bağlularının Bakanlar Kurulu Kararı ile başka yere yerleştirilmesi,

C. 6831 sayılı Orman Kanununun 13'üncü, 23/9/1983 tarih ve 2896 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değişik maddesinin (B) bendine göre yerinde kalkındırılması imkânı bulunmayan orman içi köy veya köy bağlularının Bakanlar Kurulu Kararı ile başka yere yerleştirilmesi,

D. 4/6/1934 tarih ve 2510 sayılı İskan Kanunu hükümleri uyarınca yurdumuza kabul edilen göçmenlerin, mezkûr kanuna göre yetkili mercilerce ayrı bir köy halinde yerleştirilmesi,

E. Bunların dışında ekonomik ve sosyal nedenlerle, buldukları yerleşik, yeri terk ederek ekonomik odaklara, yol kavşakları gibi yerlere halkın yerleşmesi sonucunda bir köy kurulması hallerinde gerekli işlemler yapılır. Ancak, (B), (C), (D), (E) bentlerinde belirtilen durumlarda Bayındırlık ve İskân, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları ile diğer ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınır.

Müracaat

32'nci maddenin (A) ve (E) bentlerine göre yeniden bağımsız köy kurulması talebi, o yerde bulunan seçmenlerin en az yansından bir fazlasının birlikte verecekleri dilekçe ile en yakın mülki âmire yapılır.

Kaymakamlıklara yapılan müracaatları kaymakam, görüşü ile birlikte valiliğe gönderir. Valilerin, bu müracaatları incelemeye değer görmeleri halinde, ilgili vali yardımcısına işe başlama emri verirler. Birden fazla köy ve belediye bağlılarının, birleşmek suretiyle yeniden köy kurulmasına dair müracaatları o yerlerde oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının imzası ile yapılır.

Bağımsız Köy Kurulmasında Göz önünde Tutulacak Esaslar

Bağımsız köy kurulmasında coğrafi, ekonomik, sosyal şartlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri göz önünde bulundurulur. Ana köy nüfusunun 150'den belde nüfusunun 2.000'den aşağı düşmesi halinde, istekler bakanlıkça reddedilir. Diğer hususlar Bakanlığın alacağı ilke kararlarında belirtilir ve bir genelge ile illere ve ilgili kuruluşlara duyurulur.

Valiliklerce Yapılacak İşlemler

Valilikler:

A. Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma Ve Birleşme İle Köy Kurulması Ve Kaldırılması Hakkındaki yönetmeliğin 17'nci maddesine göre nüfus cetvellerini, 18'inci maddesine göre mesafe cetvellerini, 19'uncu maddesine göre seçmen listelerini hazırlar ve 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26'ncı maddelerindeki esaslar doğrultusunda halk oylaması yaptırırlar.

B. Bağımsız köy haline getirilmesi istenilen bağlı veya bağlılar ile ayrılacakları köy ve belediyeye kalan kısımlar, yol durumları, dağ, nehir gibi tabii engelleri, kurulacak köyün ana köy ve belediye ile arasında çizilmesi düşünülen sınırları, öteden beri birlikte faydalandıkları mer'a, yayla, değirmen gibi orta malların yerlerini gösterir krokiler 1/25.000 ölçekli paftalarından, koordinatları gösterilmeden kopya edilerek düzenlenir ve bayındırlık ve iskan müdürlüğünce onaylanır.

Yetkili Kurulların İstişarî Kararları

İl idare kurulları ve il genel meclisleri 35 ve 37'nci maddeler çerçevesinde inceleyecekleri bağımsız köy olma isteklerini gerekçeli olarak bir İstişarî karara bağlarlar. İl genel meclisleri, bu konudaki dosyaları yıllık mutata toplantılarında görüşür ve karara bağlarlar.

Valilikteki İşlem Dosyasında Bulunacak Belgeler

Valiliklerdeki işlem dosyalarında;

- a. Dilekçe (varsa yetkili organ kararları),
- b. Halk oylaması ile ilgili: İmzalı seçmen listesi, oylama ilânı ile ilgili tutanak, oylamanın başladığı ve bittiğine ilişkin tutanak, oy ayırımı tutanağı,
- c. 1/25.000 ölçekli veya yoksa 1/100.000 den büyütülmüş 4 örnek kroki,
- d. Mesafe çizelgesi (2 örnek),
- e. Nüfus çizelgesi (2 örnek),
- f. İl idare kurulunun istişarî kararı (2 örnek),
- g. İl genel meclisinin istişarî kararı (2 örnek),
- h. Vali görüşü bulunur.

Dosyanın Bakanlığa Gönderilmesi ve Vali Görüşü

Valiler, gerekli işlemleri tamamladıktan sonra, içinde 38'inci maddenin 6, 7 ve 8'inci sırasındaki evrakın bulunduğu dosyayı Bakanlığa gönderirler. Yönetmelik maddelerinin aynen uygulandığı ve gerekli işlemlerin tamamlanarak valilikte dosyalandığı valilik yazısında ayrıca belirtilir. Yetkili kurulların istişari kararlarında, hizmet gereklerini aşan amaçlar varsa, bunların gerçek nedenleri valinin görüşünde belirtilir.

3.2.4 Köy Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 2'nci maddesinin A, B, C, Ç ve 7267 sayılı kanunla değişik (D) bendine göre;

A. 442 sayılı Köy Kanunu'nun 89'uncu maddesine göre bir köyde seçim hakkı olanların yansından bir fazlasının, köyün tüzel kişiliğinin kaldırılarak yakın bir köye veya belediyeye bağlanmasını istemeleri,

B. 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle, Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 2/7/1968 tarih ve 1051 sayılı Kanunun l'inci maddesi ile değişik 16'ncı maddesi hükümlerine göre, tabii afete uğramış olması veya uğrama tehlikesi sebebiyle, bir köyün başka idarî birimler sının içine topluca veya dağınık olarak yerleştirilmesi,

C. 6831 sayılı Orman Kanununun 13'üncü maddesinin (B) bendine göre yerinde kalkandırılması imkânı bulunmayan orman içi köyünün, başka idarî birimlerin sınırlan içine topluca veya dağınık olarak yerleştirilmesi,

D. Ekonomik veya sosyal sebeplerle halkın, bulunduğu yerleşik yeri terk ederek ekonomik odaklara göç etmesi sonucunda o köyde yerleşik kimsenin kalmaması,

E. Köyün yerleşme yerinin ve arazilerinin baraj gölü altında kalması veya büyük sınaî kuruluşlar için kamulaştırılması hallerinde, köy tüzel kişilikleri Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma Ve Birleşme İle Köy Kurulması Ve Kaldırılması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre sona erdirilir.

Yapılacak İstemler

Köy tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi ile ilgili işlemler, yönetmeliğin köy kuruluşu ile ilgili bölümünde belirlenen usûl ve esaslara göre yapılır.

Köy tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi halinde, sınırda bulunan köy ve kasabaların sınırlan yeniden düzenlenir. 40'ıncı maddenin (A) bendi dışındaki hallerde halk oylaması yapılmaz.

Valiliklerin Sorumluluğu

Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma Ve Birleşme İle Köy Kurulması Ve Kaldırılması Hakkında Yönetmelik kapsamında kalan işlemlerin, yönetmeliğe uygun şekilde yürütülmesinden, hazırlanmasından, ilgili bürosunda muhafazasından ve taraflardan

herhangi birinin idarî yargı merciine dava açması halinde ilgili dosyanın Bakanlığa eksiksiz bir şekilde gönderilmesinden ve bu safhada, önceden yapılmış bir eksiklik belirlenmesi halinde bu durumun telafisinden ilgili valilik sorumludur.

3.3 BELEDİYELERİN KURULUŞ KRİTERLERİ VE UYGULAMALAR

Türkiye’de belediye ve büyükşehir belediyesi olmak üzere iki tür belediye vardır. Belediyeler il, ilçe ve belde belediyeleri olarak kademelenmiştir. Büyükşehir belediyeleri de ilçe büyükşehir belediyesi ve büyükşehir belediyesi olmak üzere iki kademelidir.

Kentsel yerleşmelerin yönetim mekanizması olan belediye yönetimi ilk defa 1856 yılında İstanbul’da kurulmuş daha sonra 1930 yılında 1580 sayılı kanunla düzenlenmiştir. Bu kanun 2005 yılına kadar yürürlükte kalmış daha sonra yerini 5393 sayılı Belediye Kanunu’na bırakmıştır¹⁰.

5393 sayılı Kanunun 3’üncü maddesinde “*belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi*” olarak tanımlanmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda, belediyelerin organları; “Belediye Başkanı”, “Belediye Meclisi” ve “Belediye Encümeni” olarak belirlenmiştir.

3194 sayılı İmar Kanunu, “Mücvir Alan” ile yerel yönetimin belediyenin yakın çevresindeki faaliyetlerini denetleme ve plansız yapılaşmayı önleme fırsatı vermiştir. Mücvir alanların belediye sınırına bitişik olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu alanlar köyleri de kapsayabilir. 3194 sayılı kanunun 5’inci maddesinde ilgili idare tanımında “*belediye ve mücvir alan sınırları içinde belediye, dışında valilik*” olarak belirlenmiştir. Bu anlamda yetkili iki tüzel kişiliğin sorumluluk alanları netleşmiştir.

Türkiye’de belediye sınırı ile mücvir alan sınırı kavramları birbiri ile karıştırılmaktadır. Bu iki kavram genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır. Belediye sınırı, belediyenin yetki alanı sınırır. Mücvir alan sınırı ise belediye sınırı dışında imar mevzuatı bakımından belediyelerin imar kontrolü ve mesuliyeti sınırır.

---

¹⁰ http://www.kas.de/wf/doc/kas_34517-1522-12-30.pdf?130529081937

3.3.1 Belediyenin Kuruluş Kriterleri

Belediyenin kuruluş kriterleri kapsamında belediyenin kuruluşu, sınırların tespiti, sınırların kesinleşmesi, birleşme ve katılma esasları ve belediye tüzel kişiliğinin sona ermesi gibi alt başlıkların içeriği 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerinden yararlanarak oluşturulmuştur.

3.3.1.1 Kuruluş

Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz.

Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahaslarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir.

Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülkî idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirimine üzerine, mahallî seçim kurulları, onbeş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir.

İşlem dosyası valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına gönderilir. Danıştay'ın görüşü alınarak müşterek kararname ile o yerde belediye kurulur.

Yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararnameyle belediye kurulabilir.

3.3.1.2 Sınırların Tespiti

Yeni kurulan bir belediyenin sınırları, kuruluşu izleyen altı ay içinde aşağıdaki şekilde tespit edilir:

- a. Eskiden beri o yerleşim yerine ait sayılan tarla, bağ, bahçe, çayır, mera, otlak, yaylak, zeytinlik, palamutluk, fundalık gibi yerler ile kumsal ve plajlar belediye sınırı içine alınır.
- b. Belediye sınırlarını dere, tepe, yol gibi belirli ve sabit noktalardan geçirmek esastır. Bunun mümkün olmaması durumunda, sınır düz olarak çizilir ve işaretlerle belirtilir.
- c. Belediyenin sınırları içinde kalan ve eskiden beri komşu belde veya köy halkı tarafından yararlanılan yayla, çayır, mera, koru, kaynak ve mesirelik gibi yerlerden geleneksel yararlanma hakları devam eder. Bu haklar için sınır kâğıdına şerh konulur.
- d. Çizilen sınırların geçtiği yerlerin bilinen adları sınır kâğıdına yazılır. Ayrıca yetkili fen elemanı tarafından düzenlenen kroki sınır tespit tutanağına eklenir.

3.3.1.3 Sınırların Kesinleşmesi

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 6'ncı maddesi kapsamında; belediye sınırları, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile kesinleşir. Kesinleşen sınırlar, valilikçe yerinde uygulanmak suretiyle taraflara gösterilir ve durum bir tutanakla belirlenir. Kesinleşen sınır kararları ile dayanağı olan belgelerin birer örneği; belediyesine, mahallî tapu dairesine, il özel idaresine ve o yerin mülkî idare amirine gönderilir. Kesinleşen sınırlar zorunlu nedenler olmadıkça beş yıl süre ile değiştirilemez.

Sınır Uyuşmazlıklarının Çözümü

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 7'inci maddesi kapsamında; bir il dâhilindeki beldeler veya köyler arasında sınır uyuşmazlığı çıkması hâlinde ilgili belediye meclisi ve köy ihtiyar meclisi ile kaymakamın görüşleri otuz gün süre verilerek istenir. Vali, bu

görüşleri değerlendirerek sınır uyumsuzluğunu karara bağlar. Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin sınır değişikliklerinde büyükşehir belediye meclisinin de görüşü alınır.

İl ve ilçe sınırlarının değiştirilmesini gerektirecek sınır uyumsuzluklarında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümleri uygulanır.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 2'inci maddesinde, il ve ilçe kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirtilmesi, adlarının değiştirilmesi, bir ilçenin başka bir il'e bağlanması kanun ile; bucak kurulması, kaldırılması, merkezinin belirtilmesi, il ilçe ve bucak sınırlarının ve bucak adlarının değiştirilmesi bir köyün veya kasabanın veya bucağın başka bir il ve ilçeye bağlanması, mühim mevki ve tabii arazi adlarının değiştirilmesi İçişleri Bakanlığının kararı ve Cumhurbaşkanının tasdiki ile yapılacağı ifade edilmektedir. Bu kanun kapsamında illere, ilçelere, bucaklara, merkez yapılan şehir, kasaba veya köyün adı verilir. Şu kadar ki, bunların coğrafi veya tarihi bir sanı varsa o da isim olarak verilebilir.

3.3.1.4 Birleşme Katılma Esasları

Belde, köy veya bunların bazı kısımlarının bir başka beldeye katılabilmesi için bu yerlerin meskûn sahalalarının katılacak beldenin meskûn sahasına uzaklığı 5.000 metreden fazla olamaz.

Bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskûn sahasının, komşu bir beldenin meskûn sahası ile birleşmesi veya bu sahalar arasındaki mesafenin 5.000 metrenin altına düşmesi ve buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu beldeye katılmak için başvurması hâlinde, katılacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılır. Oylama sonucunun olumlu olması hâlinde başvuruya ait evrak, valilik tarafından katılacak belediyeye gönderilir. Belediye meclisi evrakın gelişinden itibaren otuz gün içinde başvuru hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin uygun görmesi hâlinde katılım gerçekleşir.

Büyükşehirlerde birleşme ve katılma işlemleri, katılacak ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin görüşü üzerine, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Katılma sonrası oluşacak yeni sınır hakkında, 6'ncı maddeye göre işlem yapılır ve sonuç İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Bir beldenin bazı kısımlarının komşu bir beldeye katılmasında veya yeni bir belde ya da köy kurulmasında, beldenin nüfusunun 5.000'den aşağı düşmemesi gerekir.

Büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde ayrılma yoluyla yeni bir belde kurulması için belde nüfusunun 100.000'den aşağı düşmemesi ve yeni kurulacak beldenin nüfusunun 20.000'den az olmaması şarttır.

Bu madde uyarınca gerçekleşen katılmalarda, katılınan belde ile bazı kısımları veya tümü katılan köy veya belde arasında; taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçların devri ve paylaşımı, aralarında düzenlenecek protokolle belirlenir.

Birleşme ve katılma işlemlerinde bu maddede düzenlenmeyen hususlarda 4'üncü madde hükmüne göre işlem yapılır.

Birleşme, katılma veya tüzel kişiliğin kaldırılması işlemleri sürerken 5393 sayılı Belediye Kanunu imar planlarına ilişkin kısıtlayıcı hükümler getirmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 12'inci maddesinde, *“Birleşme, katılma veya tüzel kişiliğin kaldırılması sonucu tüzel kişiliği ilk mahallî idare seçimlerine kadar devam edecek olan belediye ve köylerde, birleşme ve katılma işleminin gerçekleşmesi veya müşterek kararnamenin yayımlandığı tarihten itibaren yeni nazım ve uygulama planı yapılmaz; mevcut planlarda yapılması gereken zorunlu değişiklik ve her türlü imar uygulaması katılınacak belediyenin uygun görüşü alınarak yapılır. Uygun görüş verilmeyen plan değişiklikleri yapılamaz”* denilmektedir.

3.3.1.5 Belediye Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi

Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan

belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder.

Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tasfiyesi il özel idaresi tarafından yapılır. Bu belediyenin taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçları ilgili köy tüzel kişiliğine intikal eder. İntikal eden borçların karşılanamayan kısımları il özel idaresi tarafından üstlenilir ve vali tarafından İller Bankasına bildirilir. İller Bankası bu miktarı, takip eden ayın genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının belediyelere ayrılan kısmından keserek ilgili il özel idaresi hesabına aktarır.

Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin bulunduğu yerleşim birimlerinde, hizmetlerin aksamadan yürütülmesi amacıyla, ilgili belediye veya büyükşehir belediyesi ve köye dönüşen yerlerde il özel idaresi veya köylere hizmet götürme birlikleri tarafından içme suyu, kanalizasyon, temizlik, çöp toplama, ulaşım, itfaiye ve diğer hizmetlerin yürütülmesi için gerekli tedbirler alınır ve ihtiyaç durumuna göre bu hizmetleri yürütmek üzere hizmet birimleri kurulabilir. Büyükşehir belediye sınırları içinde açılacak hizmet birimlerini yönetmek üzere, büyükşehir belediye meclis üyeleri veya diğer belediye personeli arasından görevlendirme yapılabilir. Mahalli hizmetlerin aksamadan yürütülmesi için vali veya kaymakamlar ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar ve gerekli tedbirleri alır.

Kararlarının Uygulanması Ve Nüfus

5393 sayılı Belediye Kanunu, 4, 6, 7, 8 ve 9'uncu maddelerde belirtilen kararlar kesinleşme tarihini takip eden yılın ocak ayının birinci gününden itibaren yürürlüğe girer. 4'üncü maddeye göre belediye kurulan yerlerde 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 29'uncu maddesine göre seçim yapılır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 8'inci maddesinde geçen birleşme ve katılmalara, 9'uncu maddesinde geçen mahalle kaldırılmasına, 11'inci maddesinde geçen belediye ve köy tüzel kişiliğinin kaldırılmasına veya bir beldenin köye dönüştürülmesine dair kararlar ilk mahallî idareler seçimlerinde uygulanır. Yapılacak olan seçimler bu yerlerin yeni durumuna göre yapılır.

3.3.2 Büyükşehir Belediyesinin Kuruluş Kriterleri

Türkiye'de büyükşehir belediyeleri, 1982 Anayasası'nın 127'inci maddesindeki "büyük yerleşim yerlerinde özel yönetim biçimleri oluşturulabilir" hükmüne dayanılarak 1984 (195 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname) yılında kurulmaya başlanmıştır. 195 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 1984 tarihinde kanunlaşarak 3030 sayılı Kanun halini almıştır¹¹.

Türkiye'deki ilk büyükşehir belediyeleri, 195 sayılı kanun hükmünde kararname uyarınca İstanbul, Ankara ve İzmir olarak belirlenmiştir. Bu tarihte İstanbul'un on beş, Ankara'nın beş ve İzmir'in de üç metropoliten ilçesi bulunmaktadır. 3030 sayılı kanun ile büyükşehir ile ilçe belediyelerinin statüsü netleşmiştir.

1986 yılında 3306 sayılı kanun ile Adana, 1987 yılında 3391 sayılı kanun ile Bursa, 3398 sayılı kanun ile Gaziantep, 3399 sayılı kanun ile Konya ve 1988 yılında 3508 sayılı kanun ile Kayseri büyükşehir statüsüne getirilmiştir. 1986-1988 yılları arasında beş büyükşehir belediyesinin daha kurulduğu görülmektedir. Bu tarihte Gaziantep ve Kayseri'nin iki, Adana, Bursa ve Konya'nın üç metropoliten ilçesi bulunmaktadır.

Türkiye'de nüfus artış ve şehirleşme hızının yüksek oluşu kent nüfuslarında büyük artışlar olması sonucunu doğurmaktadır. 1993 yılına gelindiğinde yedi büyük şehir belediyesi daha kuruldu. Bu yedi büyükşehir; Antalya, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Mersin, İzmit (Kocaeli) ve Samsun'du. Ancak bu defa farklı bir uygulama ile 504 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulan büyükşehirlerde, ilçe belediyesi yerine birinci kademe belediyesi kurularak ilçe kuruluşu 2008 yılına kadar ertelendi. Bu şekilde kurulan büyükşehir içi ilk kademe belediyelerinin sayısı, Erzurum, Samsun'da dört; Antalya, Diyarbakır, Mersin'de üç; Eskişehir ve İzmit'te ise ikiydi. Adapazarı (Sakarya) ise 2000'de büyükşehir oldu¹².

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediye sınırları için yeni kıstaslar getirilmiş olup, büyükşehir olma koşulu olarak 750 bin nüfus kriteri getirilmiştir. 12 Kasım 2012 tarih ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve

¹¹ <http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der26m2.pdf>

¹² http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_b%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir_belediyeleri

Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1'inci maddesi ile Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde il özel idareleri kaldırılmıştır. Bu kanun kapsamına sonradan Ordu ili de dahil edilerek, büyükşehir statüsüne getirilmiştir. Bu kanun kapsamında bu illerin bünyesinde bulunan köyler ile beldelerin tüzel kişilikleri kaldırılmış olup, bağlı buldukları ilçenin mahallesi haline getirilmiştir. Bu kanun ile il sınırları içinde kalan bütün ilçe belediyeleri, büyükşehir ilçe belediyesi hâline dönüşmüştür.

Türkiye’de büyükşehirlerle ilişkin düzenlemeler 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında yer almaktadır. Bu kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak olarak ifade edilmiştir. Bu kanun, büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsamaktadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda, belediyelerin organları; “Büyükşehir Belediye Başkanı”, “Büyükşehir Belediye Meclisi” ve “Büyükşehir Belediye Encümeni” olarak belirlenmiştir.

3.3.2.1 Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu

Kuruluş

Büyükşehir belediyesinin kurulmasına ilişkin hükümler 5216 sayılı Kanunun 4’üncü maddesine belirlenmiştir. Buna göre; belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000’den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir. Bu kanun kapsamında büyükşehir belediyesinin kuruluş kriterleri olarak nüfus büyüklüğü, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişliklerinin esas alındığı görülmektedir.

3.3.2.2 Büyükşehir Belediyesiinin Sınırları

Büyükşehir belediyesinin sınırları 5216 sayılı Kanunun 5'inci maddesine belirlenmiştir. Buna göre; büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları b y k ehirlerin belediye sınırlarıdır. İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır. İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırı olamaz.

3.3.2.3 Büyükşehir Belediyesine Katılma Esasları

Büyükşehir belediyesine katılmaya ilişkin hükümler 5216 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinde belirlenmiştir. Buna göre; büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

4. BATMAN İLİ GENEL ÖZELLİKLERİ VE İDARİ GEÇMİŞİ

Bu başlık altında Batman'ın genel özellikleri ve idari geçmişi, planlama süreçleri, belediye ve mücavir alan sınırının tarihsel süreci, sınır uyumsuzluğu yaşanan köylerin konumları, alansal büyüklükleri ve sınır sorunun kente yansımaları irdelenmiştir.

4.1 BATMAN İLİ

4.1.1 Kuruluşu ve Tarihçesi

Batman adının kaynağı bazı rivayetler olmasına karşın tam olarak bilinmemektedir. Batman'ın ilk yerleşmesi İluh Köyü'dür. Bu çalışmamızın esas kaynağı olan 1957 tarihli 1/100 binlik topografya haritasında İluh diye geçmektedir. Yani bu tarihe kadar da Batman adı kullanılmamıştır. Bazı iddialara göre şehir adını batısında akan Batman Çayından almıştır(Altınışik 2009, s.8).

1926 yılında Batman Çayı'nın taşmasıyla çayın bitişiğinde bulunan Elmedina kazası sular altında kalmıştır. Bugünkü Batman Çayı'nın taşması nedeniyle haritadan silinmiş ve İluh Köyü, Beşiri ilçesine bağlanmıştır. Bu sel felaketinden sonra Elmedina yaşayan insanların önemli bir kısmı İluh köyüne yerleşmişlerdir. İluh Köyü kayıtlara göre ilk önemli göçünü almış, alınan göçle biraz büyümüştür.

1948 yılında petrolün bulunması önemli bir kırılma noktası oluşturmuştur. Batman, petrolün bulunması, petrol rafinerisi ve Haydarpaşa-Kurtalan demir yolu hattının kurulması, verimli tarım alanlarına sahip oluşu, bunun yanı sıra çevre il ve ilçelerle ulaşım bağlantılarının olması yerleşmenin gelişiminin önünü açmış, önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Batman'ın önemli bir ticaret merkezi haline gelmesiyle zamanla ekonomik karakterli göç hareketleri görülmeye başlanmıştır.

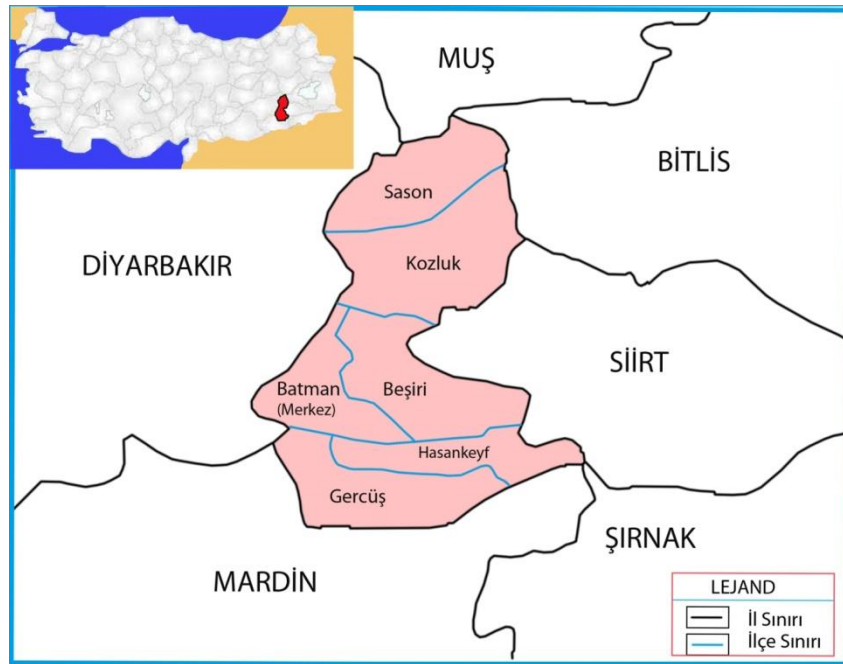
1955 genel nüfus sayımında İluh Köyü nüfusu 4713 olarak kaydedilmiştir. 2 Kasım 1955 yılında ise belediye teşkilatı kurulmuştur. 2 Eylül 1957 tarihinde İluh köyü Batman adı ile ilçe teşkilatı olarak kabul edilmiştir. 1990 yılına kadar çok hızlı bir gelişme eğilimi gösteren Batman, 16 Mayıs 1990 tarih ve 3647 sayılı kanunla

Türkiye'nin 72. ili statüne kavuşmuştur. Bugün Batman'a bağlı durumda olan Beşiri ve Sason ilçeleri Cumhuriyet Öncesinde, Gercüş ilçesi 1926, Kozluk ilçesi 1938, Hasankeyf ilçesi 1990 yılında ilçe statüsüne kavuşmuştur.

4.1.2 Konumu

Batman ili, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. Dicle Nehri ve onun yan kolları olan Batman ve Garzan Çayları arasındaki havzada kurulmuş olan Batman; doğuda Bitlis ve Siirt, güneyde Şırnak ve Mardin, batıda Diyarbakır, kuzeyde Muş illeri ile çevrilidir. Batman ilinin, kuzey ve kuzeydoğusu yüksek, sarp ve dağlık olup, güneyi ise dağlık ve engebeldir. Dicle nehri batıdan doğuya akarak il topraklarının içinden geçer.

Şekil 4.1: Batman'ın Türkiye içindeki konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Batman, TRC3 (Batman, Mardin, Şırnak, Siirt) Bölgesi'nin en küçük ilidir. İdari yapı bakımından merkez ilçe ile birlikte Beşiri, Gercüş, Hasankeyf, Kozluk ve Sason ilçelerinden oluşmaktadır. Batman ili 12 belediye (altı ilçe belediyesinin yanı sıra

merkez ilçede Balpınar, Beşiri’de İkiköprü, Gercüş’te Kayapınar ve Hisar, Kozluk’ta Bekirhan ve Sason’da Yücebağ Belediyesi), 6 ilçe, 279 köyden oluşmaktadır. Batman merkez ilçesine bağlı 33 köy bağlı olup, 42 mahalleden oluşmaktadır.

Tablo 4.1: Batman ili alansal büyüklüğü

İL/İLÇE	ALAN (km2)
BATMAN	4477
BATMAN(Merkez)	653
BEŞİRİ	809
GERCÜŞ	914
HASANKEYF	293
KOZLUK	1101
SASON	706

Kaynak: <http://www.hgk.msb.gov.tr/images/haberler/e0df0711825fa26.pdf>

Batman ili, 4477 km² yüzölçümüne sahiptir. İlin yüzölçümü bakımından en küçük ilçesi Hasankeyf ve en büyük ilçesi de Kozluk’tur. 2013 yılında Diyarbakır’a bağlı olan Salat Bucağı, Akoba, Diktepe ve Kocalar köylerinin Batman’a bağlanmasıyla il sınırı genişlemiştir. Diyarbakır ve Batman arasında sınır teşkil eden Batman Çayı, 2013 yılında il sınırın genişlemesiyle bu özelliğini kısmi olarak yitirmiştir.

Batman Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin Dicle Bölümü’nde, 41 derece 10 dakika ve 41 derece 40 dakika doğu boylamları ile 38 derece 40 dakika ve 37 derece 50 dakika kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Denize olan uzaklığı 570 metredir. Dicle Bölümü’nde yer alan Sason ilçesi, Doğu Anadolu Bölgesi’nde kalmaktadır.

Batman ili kara, hava ve demiryolları ile düzenli bir ulaşım sistemine sahiptir. 1992 yılında kentin kuzey batısına kurulan Hava Alanı’nın kente uzaklığı yaklaşık olarak 7

km'dir. Haydarpaşa-Kurtalan demir yolu hattı il merkezinden geçmektedir. İl merkezinden geçen demiryolu hattı yolcu, nakliye ve yük taşımacılığında önemli bir yere sahiptir.

Kentin kuzey ve güneyinde birkaç küçük akarsuyu bulunmaktadır. Bu akarsulardan bazıları kentin gelişmesiyle dere yatakları kaybolmuş durumdadır. Bu akarsulardan kenti ikiye bölerek akan İluh Deresi kentin makroformu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İluh deresi etrafında yapılaşmanın var olması, bu konuda dönüşüm ve ıslah çalışmalarının yeterli düzeye ulaşmamış olması özellikle ilkbahar aylarında yaşanan taşkınlar ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

Batman, karasal iklimin etkisi altında olup, yazları kurak ve sıcak; kışları ise ılık ve yağışlıdır.

4.1.3 Demografik Yapısı

Batman'ın hızlı gelişim süreci MTA (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü) tarafından petrol arama çalışmaları ile başlamaktadır. Bu hızlı gelişim, petrolün bulunması, rafinerinin kurulması ve TPAO(Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı)'nın istihdam oluşturan yatırımları ile ivme kazanmıştır. İlk olarak Maymune Boğazı girişinde kurulan rafinerinin bugünkü yerine taşınmasıyla çevreden büyük bir göç almaya başlamıştır(Sunkar ve Tonbul 2011, s.22).

1943 yılında faaliyete geçen Haydarpaşa-Kurtalan demir yolu hattı yine kentin gelişimi üzerinde etkili olmuştur. Raman Dağı'ndan çıkarılan petrolün batıya ulaştırılması bağlamında dönemin şartlarında en iyi ve ucuz ulaşım türü olan demiryolu ulaşımı devreye sokulmuştur. Bu dönemde faaliyete geçen Haydarpaşa-Kurtalan demir yolu hattı kentin gelişiminin önünü açmış, nüfus artışını hızlandırmıştır.

1945 yılına gelindiğinde Raman Dağı'nın yukarı kesimlerinde sondaj çalışmalarına başlanmış, 1948-1953 yılları arasında deneme kuleleri, petrol tasfiyehanesi ve petrol işletmeleri tesisleri kurulmuştur. Çalışmaların başladığı dönemlerden itibaren petrol işletme tesislerine işçi ve mühendis alımlarına başlanmıştır. Böylece kent yakın

çevresinde bulunan yerleşim birimlerinden göç almaya başlamıştır(Batman Belediyesi 2008, Aktaran; Biçen 2011,s.42).

Batman'da rafinerinin kurulması ve Haydarpaşa-Kurtalan demir yolu hattının hizmet vermesiyle kentin nüfusu sürekli ve çok hızlı bir şekilde artmıştır. Bu dönemde kente işçi göçü başlamış, yerleşmenin nüfusu artmıştır. 1940-1955 yılları arasında ciddi bir nüfus artış hızı yaşanmıştır.

Tablo 4.2: Yıllara göre nüfus durumu

Sayım Yılları	Sayım Dönemi	Nüfus Miktarı
1940	1935-1940	409
1945	1940-1945	443
950	1945-1950	915
1955	1950-1955	4.713
1960	1955-1960	12.401
1970	1965-1970	44.991
1980	1975-1980	86.172
1990	1985-1990	168.779
2000	1990-2000	272.787
2007*	2007	472.487
2010*	2010	510.200
2013*	2013	547.581

Kaynak: Sunkar ve Tonbul 2011, *TÜİK Verileri

Petrol çıkarımının artması, modern rafinerinin kurulması ve Haydarpaşa-Kurtalan demir yolu hattının hizmet vermesiyle 1955-1980 yılları arasında nüfusun hızlı arttığı görülmektedir. 1980'li yıllardan sonraki dönem göç hareketinin karakter değiştirdiği bir dönem olarak karışımıza çıkmaktadır. Bu tarihe kadar kente yaşanan göçler ekonomik

(petrole dayalı sanayi) karakterli iken; bu tarihten sonra güvenlik eksenli olmuştur. Bu nedenle 1980-2000 yılları arasında kırdan kente yaşanan güvenlik eksenli göçler, kontrolsüz ve aşırı bir nüfus artışını beraberinde getirmiştir. Özellikle 1990 yılından sonra güvenlik nedeniyle kontrolsüz ve aşırı bir şekilde artan kent nüfusu, kentin plansız gelişmesine neden olmuştur.

2000-2010 yılları arasında kırsaldan gelen göçün kısmen durması ve bir bölümünün geri dönmesi nedeniyle şehir nüfusu bir önceki döneme göre daha az artmıştır (Sunkar ve Tonbul 2011, s.23). 2000’li yıllardan sonra çatışmasızlık ortamına girilmesiyle göçün karakter değiştirdiği söylenebilir. 2000’li yıllardan sonra sanayi, enerji, inşaat ve hizmetler sektörünün nüfus artışını etkilediği görülmektedir.

1955-1980 Yılları Arasındaki Dönem

Batman 1955-1980 yılları arasında idari ve kentleşme bağlamında önemli süreçlerden geçmiştir. Batman’ın ilk yerleşim yeri olan İluh Köyü, 1937 yılında bucak olmuştur. 1955 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 4713 nüfuslu bir bucak iken; 1955 yılında belediye kurulmuş olup, 1957 yılında Siirt iline bağlı bir ilçe merkezi olmuştur.

1948 yılında Raman Dağı’nda petrolün bulunması, petrol rafinerisi Haydarpaşa-Kurtalan demir yolu hattının kurulması, verimli tarım alanlarına sahip oluşu, bunun yanı sıra çevre il ve ilçelerle ulaşım bağlantılarının olması yerleşmenin gelişiminin önünü açmıştır. Batman, 1966 yılında modern rafinerinin kurulmasıyla gelişmeye devam etmiştir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) kurulduktan sonra çalışan işçiler işlerine gidip gelmeleri için TPAO’ya yakın yerlerde konutlar yapmaya başlamış olup, bu bölgelere yerleşmişlerdir. TPAO’da çalışan işçiler, işyerine yakın olması sebebiyle İluh, Akyürek, Çarşı, Şirinevler, Cumhuriyet mahallelerine yerleşmişlerdir.

Modern rafinerinin kurulması ve buna bağlı üretim artışı bu dönemdeki gelişmeye damgasını vurmuştur. Batman’da 1970 yılına kadar görülen aşırı nüfus artışı petrol çıkarımının artması ve modern rafinerinin kurulması ile yaşanan işçi göçlerine dayanmaktadır. Bu dönemden sonra nüfusun artışında da petrolün etkisi görülmektedir. Bu durum Batman’da petrol çıkarımı ve rafinerinin yenilenmesine bağlıdır. Batman’da

rafineri kurulduktan sonra yeni istihdam alanları oluşmuş ve 1980’li yıllarda nüfusu 150 bini bulmuştur. 1980 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, Batman bir genel hizmet şehri ve coğrafi anlamda şehirselsel bir yerleşme özelliği göstermektedir (Meşeli 1993, Aktaran; Sunkar ve Tonbul 2011, s.28).

1980-2000 Yılları Arasındaki Dönem

Bu dönemde Batman kenti için kırılma noktası oluşturan güvenlik kaynaklı zorunlu göç hareketidir. Bu dönemde rafineri ve TPAO’dan kaynaklı ekonomik eksenli işçi göçü devam ederken; özellikle 1990’lardan sonra zorunlu göç hareketi kendini göstermiştir. Batman’ın 1980 yılında nüfusu 86.172 kişi iken; 1990 yılında 168.779 kişiye ulaşmıştır. Bu göç hareketi hızlı bir şekilde 2000’lere kadar devam etmiştir. 2000 yılına gelindiğinde kentin nüfusu 272.787 kişiye ulaşmıştır. 1980-2000 yılları arasında kentin nüfusu 186.615 kişi olarak artmıştır.

2000-2014 Yılları Arasındaki Dönem

2000’li yıllardan sonra çatışmasızlık ortamına girilmesiyle göçün karakter değiştirdiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde zorunlu göçten kaynaklı nüfus artışının azaldığı, ekonomik eksenli göçlerin tekrar başladığı bir dönem olmuştur.

Sunkar ve Tonbul (2010); “son 30-35 yıl içerisinde şehir nüfusu iki kat artış gösterdiğini, şehir nüfusunda belli dönemlerde hissedilen artış sanayi fonksiyonunun gerileyerek hizmet fonksiyonunun ön plana çıkmasını sağladığını” belirtmektedir. Aynı zamanda Batman’ın “1980 yılından itibaren hizmet sektörünün sürekli gelişerek, 2010 yılında genel hizmetlerin ön planda olduğu bir şehir özelliği kazandığı” belirtilmektedir. 2000’li yıllardan sonra nüfus artışı devam etmiştir ancak; geçmişe oranla bu hızın kısmi olarak düştüğü söylenebilir. Yaşanan nüfus artışı ile 2013 yılı itibariyle kentin nüfusu 547.581 kişiye ulaşmıştır.

4.2. PLANLAMA SÜRECİ

4.2.1 1976 Nazım İmar Planı Dönemi

Batman ilinin kentleşme sürecinde petrolün bulunması ve kırdan kente göç iki temel etken olup, bu iki durum yeni yerleşim alanlarına olan ihtiyacı arttırmıştır. 1940'larda petrolün bulunması ve 1990'larda kırdan kente yaşanan zorunlu göçler, Batman ilinin kentleşme sürecine yön vermiş olup, yeni kentsel alanlara olan ihtiyacı doğurmuştur. 1955 yılında belediye teşkilatı kurulduğunda herhangi bir planlama çalışması yapılmamıştır. O dönemde bağlı olduğu Siirt vilayeti Kadastro Müdürlüğü'nün kadastral paftaları üzerinden çalışmalar yürütülmüştür. Belediye teşkilatı kurulduktan sonra planlama çalışmalarının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

İlk yapılan çalışma 1958 tarihinde hazırlanan halihazır harita çalışmasıdır. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün veri tabanından bakıldığında, yapılan kadastral çalışmalarda 19 Mayıs Mah., Akyürek Mah., Aydınlık Evler Mah., Beşevler Mah., Cumhuriyet Mah., Çarşı Mah., Huzur Mah., İluh Mah. (ilk yerleşim alanı), Kısmet Mah., Meydan Mah., Raman Mah., Sağlık Mah., Şirinevler Mah., Yeni Mahalle, Yeşiltepe Mah. ve Ziya Gökalp Mahallelerinin paftalama işleminin yapıldığı bilinmekle beraber paftalara ulaşamamıştır. 15.07.1959 tarihinde onanan beldenin ilk nazım imar planı çalışmasında, hazırlanan halihazır harita altlık oluşturmuş, çalışmalar bu doğrultuda ilerletilmiştir. Bu döneme ait paftalar ve planlama raporlarına ulaşamadığı için yerleşim ile ilgili veriler de Petrol-iş yıllıkları, belediye çalışma yıllıkları ve fotoğraflar yoluyla değerlendirilmesi yapılabilmektedir(Biçen 2011, s.53).

Genel olarak Batman kenti; yerleşmenin çekirdeğini oluşturan İluh Tepesi etrafında konut alanları şeklinde, kuzey ve kuzeydoğuya doğru büyümeye başlamıştır. Bunun yanında 1942 yıllarında petrol filizlerinin değerlendirilmesiyle İluh kasabası- Diyarbakır ili demiryolu çalışmalarına başlanmış ve kentin kuzeydoğusu ile güneybatı aksı boyunca yer alan demiryolu hattı kentsel gelişmeyi belirleyen bir faktör olmuştur. Kentin ana ilgi odağı; çevre yerleşme ve kentler ile bağlantısını sağlayan, özellikle petrol nakliyesinde kullanılan, mal ve hizmet akımında dönemin en önemli ulaşım ve iletişim aracı olan demiryolu olmuştur. İlk plân döneminde kentin mevcut durumu homojen yapıdadır. Mahalleler sosyal tabakalaşma gösteren kopuk üniteler değil, aynı

türden kullanımları içeren mahalleler görünümündedir. Belirgin bir sanayi alanı ve onu çevreleyen işçi konutları, kent formunu şekillendiren temel faktör olmuştur(Biçen 2011, s.53).

1975 yılı genel nüfus sayımında Batman ilçesinin nüfusu 64.394 kişi olarak belirlenmiştir (TÜİK 2009). Kent demiryolu aksı boyunca gelişme göstermiştir. Nüfusun hızlı artışı ile beraber mevcut arazi kullanım alanları ve 1959 tarihinde hazırlanan beldenin ilk imar planı artan nüfus karşısında yetersiz kalmıştır. Bu nedenle ikinci imar planı çalışması hazırlanmış ve 10.06.1976 tarihinde İmar ve İskan Bakanlığınca onanarak yürürlüğe girmiştir(Biçen 2011, s.55).

Şekil 4.2: 1976 Nazım İmar Planı

Kaynak: Biçen, 2011

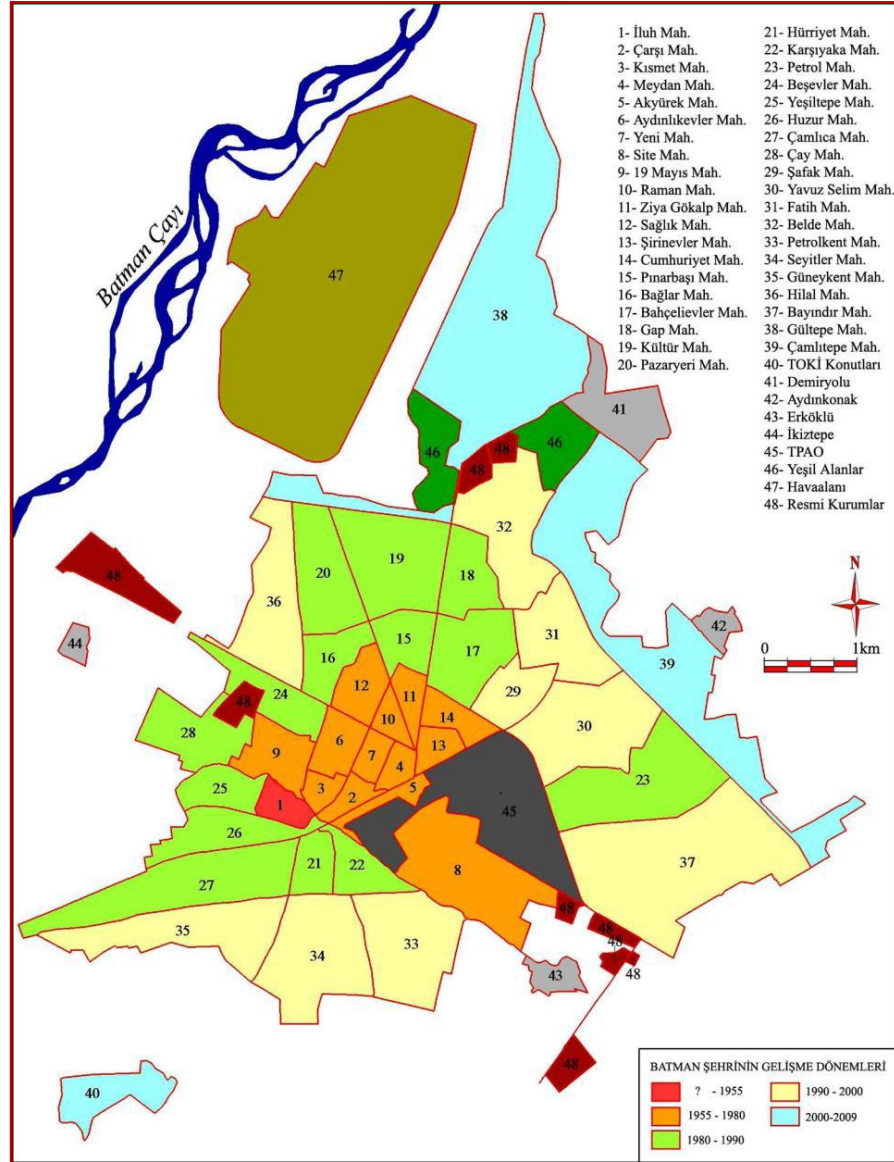
1976 Nazım İmar Planı kentin ilk imar planıdır. 1976 yılında yapılan nazım imar planı ile konut alanları ile sanayi alanları birbirinden ayrılmıştır. Kentin kuzeyi ve kuzey batısı yapılaşmaya uygun alanlar olarak belirlenmiştir.

Batman 1980'e kadar 15 mahalleden oluşmuştur. Şehir ilk olarak en eski mahallesi olan İluh Mahallesi çevresinde gelişme göstermiş, daha sonra çevreye yayılmıştır. İluh Mahallesi'nden sonra batıya Çarşı Mahallesi'ne doğru bir büyüme olmuştur. Çarşı Mahallesi'nden sonra Kısmet ve Aydınlikevler mahalleleri kurularak Rafineri'ye kadar olan alan gelişmiştir. Daha sonra ise 19 Mayıs Mahallesi (özellikle Kozluk bölgesinden gelen göçler ile), Petrol (İpragaz) mahallesi (özellikle Gercüş, Hasankeyf'ten gelen göçler ile) oluşmuştur(Sunkar ve Tonbul 2011, s.26).

1955'ten başlamak üzere 1980'e kadar petrol çıkarımı ve buna paralel üretim artışı Batman'da hızlı nüfus artışı ve şehirleşmeyi doğurmuştur. Şehir, 1966 tarihinde tamamlanan modern rafineri ile 1945-1980 yılları arasında demir yolu kuzeyinde kurulan iş ve ticaret merkezleri çevresinde genişleme göstermiştir (Sunkar ve Tonbul 2011, s.26).

1980'lerden sonra eski mahallerin etrafına yeni mahallelerin kurulduğu görülür. 1980-1990 yılları arasında Beşevler, Bağlar, Pazaryeri, Pınarbaşı, Kültür, Bahçelievler, Gap, Yeşiltepe, Huzur, Çamlıca, Hürriyet ve Karşıyaka Mahallesinin oluştuğu görülür. Bu mahallerde yapılaşmanın başlamasıyla kentsel doku kendini göstermiş olup, kırsal karakterli konut adaları oluşmaya başlamıştır.

Şekil 4.3: Batman'ın tarihi gelişim dönemleri

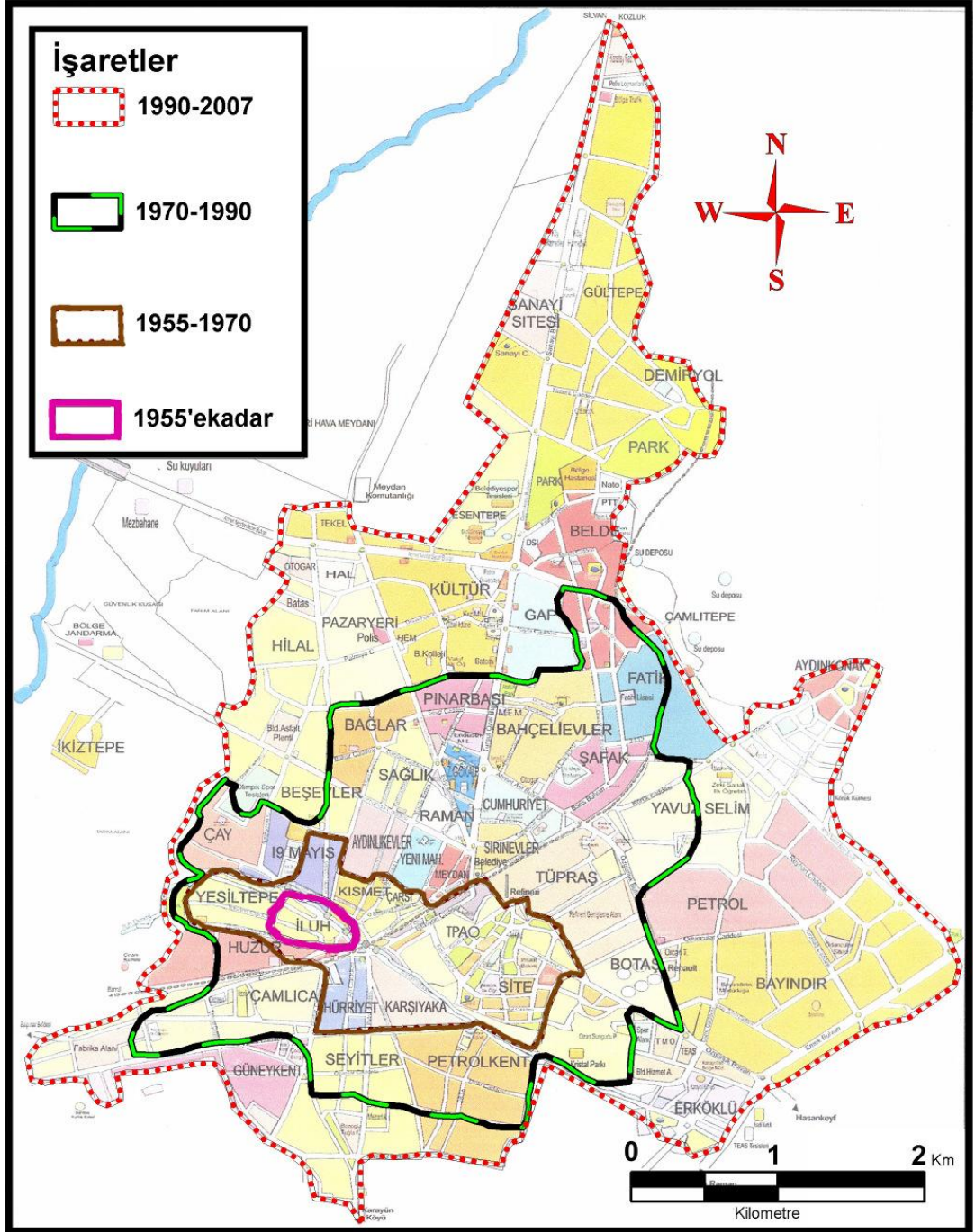

Kaynak: Sunkar ve Tonbul, 2010

Bu dönemde şehirdeki yatay gelişmenin yönü bir önceki döneme benzemekle beraber, alansal büyüme bakımından oldukça farklı bir özellik gösterir. Şehir bu dönemde kuzey, kuzeybatı ve doğu yönünde gelişmesini devam ettirirken alansal büyüme oldukça dikkat çekicidir. Zira bu dönemde kurulan Gap, Kültür, Belde, Esentepe gibi mahalleler planlı ve çok katlı binalardan oluşurken, Erköklü, Aydınkonak, Hilal gibi mahalleler gecekondulaşma alanı olmuşlardır. Ancak asıl gecekondulaşma alanları ve gelen nüfusun önemli bir kısmının yerleşme alanı Çay, Huzur, Yeşiltepe, Çamlıca gibi

mahalleler olmuştur. Şehirde cadde sokak sistemleri, altyapı ve üstyapı noktasında planlı büyüme Gap, Kültür, Pınarbaşı, Bahçelievler mahallelerini yeni cazibe merkezleri haline getirmiştir. Eski mahallelerin çekiciliklerini kaybetmelerine ve yeni iş ve ticaret alanlarının bu yeni alanlara kaymasına neden olmuştur. Bu gelişmeler beraberinde planlı yerleşmeye açılan bu alanlarının ekonomik büyümeyle de doğru orantılı olarak kira, arsa ve konut fiyatlarında da artışa neden olmuştur. Ancak planlı gelişen mahallelerin dışında bu dönem, gecekondulaşma sürecinin de hızlı geliştiği bir dönemdir(Alaeddinoğlu 2010, s.25).

Şekil 4.4: Batman'ın alansal gelişimi

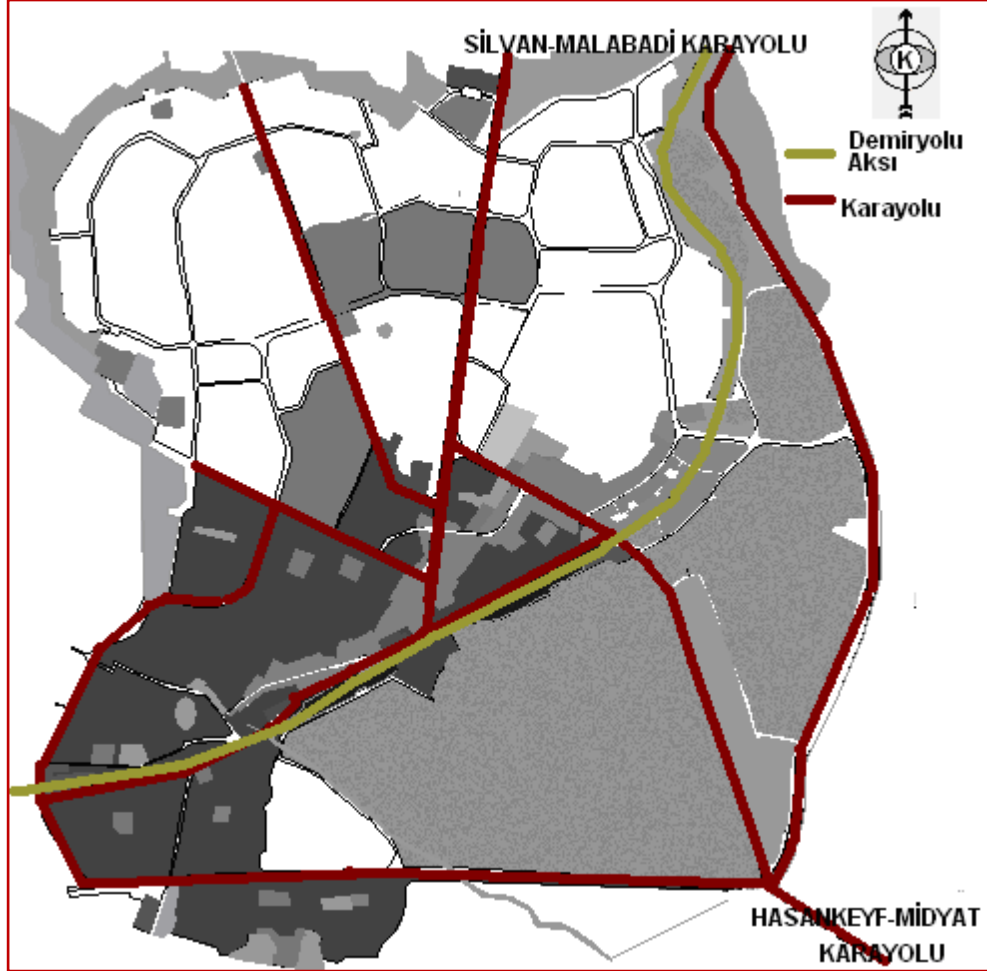
Kaynak: Alaeddinoğlu, 2010

Planda yeni yerleşme bölgelerinin kentin kuzey kesiminde olacağını öngörülmesi ile ulaşım sisteminin de kentin kuzey kesiminde geliştirilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Kent içinden geçen Midyat-Diyarbakır Devlet Karayolu, yol ağını taşıyan 2 ana arterden

biri olarak kullanılmıştır. Bu karayoluna kentin güney ve kuzeyinden bağlanan iç çevre yoluna ana arter görevi verilmiştir (Uğurel 2009, Aktaran, Biçen 2011, s.61).

Şekil 4.5: 1976 Nazım İmar Planı dönemi ulaşım sistemi

Kaynak: Biçen, 2011

Nazım İmar Planı ulaşım kararlarına bakıldığında ulaşım ağının rafinerinin etrafında konumlandığı görülmektedir. Nitekim; kentin en işlek yolu olan Turgut Özal Bulvarı rafineriden başlamaktadır. Bu anlamda rafinerinin karayolu ulaşımı üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır.

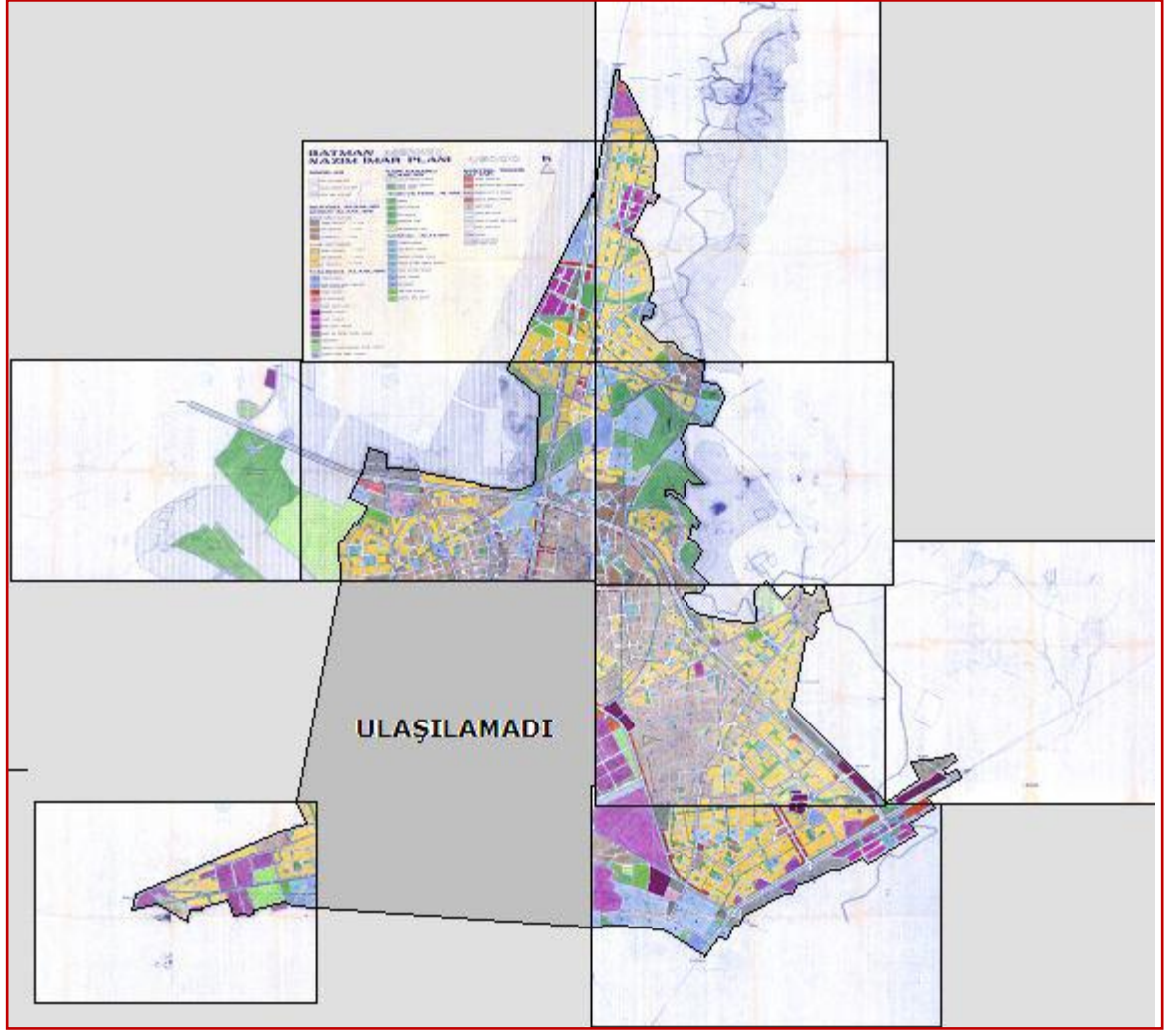
Kamu kurumları, kentsel sosyal donatı alanları ve açık yeşil alanlara ise kentin kuzeyine doğru konumlandırılarak, ada bazında çözümler getirilmiş olup, konut alanları içinde planlanmıştır. Belediye binası ve kaymakamlık binaları ise daha merkezde Çarşı

Mahallesi'nde konumlanmıştır. Bu dönemde sanayi alanının haricinde kentin doğusunda bulunan tarım alanları planlamayı sınırlandıran faktörlerden biri olmuştur. Kentin güneyi ve doğusu sanayi alanı olarak belirlenmiş, konut alanlarının bu yöne doğru gelişimi kısıtlı tutulmaya çalışılmıştır. Kentin batı kısmı iluh Deresi'nin de etkisiyle bataklık alanı oluşturduğundan, orman çiftliği olarak belirlenmiş, bu çevrenin ıslahı amaçlanmıştır. Ticaret alanları için seçilen alan demiryoluna paralel olarak planlanmıştır(Biçen 2011, s.63).

4.2.2.1994 Batman Nazım İmar Plân Dönemi

1976 yılında yapılan Nazım İmar Planı'nın yerel yönetim tarafından tam olarak uygulanmaması, bunun yanı sıra güvenlik eksenli göçler yerel yönetimi hazırlıksız yakalamıştır. Batman ili, yaşanan zorunlu göçler nedeniyle kontrolsüz ve aşırı bir nüfus almıştır. Yaşanan nüfus artışı beraberinde alt ve üst yapı, barınma, arsa soku ve ulaşım sorunu getirmiştir. Batman hızlı bir nüfus artışı süreci yaşarken; yürürlükte bulunan imar planı ise dönemin koşullarına cevap veremeyecek hale gelmiştir. Bu nedenle GAP Ulaşım ve Altyapı Müşavirlik Hizmetleri Kapsamında kentin planlama çalışması yürütülmüştür.

Şekil 4.6: 1994 Nazım İmar Planı

Kaynak: Biçen, 2011 (Dönem Paftaları Araştırmacı Tarafından Birleştirilerek Hazırlanmıştır.)

GAP Ulaşım ve Altyapı Hizmetleri Müşavirlik Ortaklığı'nca yapılan çalışmada, 2005 yılında Batman'ın bölgede Gaziantep ve Diyarbakır'dan sonra gelen IV kademe merkezlerden biri olacağı belirtilmektedir. Kentin hızlı büyümesine neden olan ana faaliyet kolu petrol işlemeye dayalı imalat sektörü olmaktadır. Diğer bir unsur da hizmetler sektörüdür. Hizmetler, kentin en önemli ekonomik sektörünü oluşturmaktadır. Kentin 1990 yılında il oluşu hizmetler sektöründe yığılmayı hızlandırmıştır. Ayrıca ticaret, eğitim ve ulaştırma-haberleşme-depolama alt sektörlerde de göreceli gelişme olmuştur (Plan Notları 1994, aktaran; Biçen, 2011, s.66).

Batman kentinde kentsel gelişme alanlarının belirleyicileri mevcut imar planı, sulama alanları, ulaşım ve nüfus artış hızı olmuştur. Batman kenti bölgede oluşturduğu iş potansiyeli ve nüfus büyüklüğü açısından önemli bir çekim noktası konumundadır. Yerleşme 1980-1990 yılları arasında bölgesel çatışmalardan dolayı kırsal yerleşimlerden göç almıştır. Düşük gelirliilerin oluşturduğu bu göç nedeniyle kentsel konut alanı gelişmeleri planlı alanların dışında kontrolsüz olarak hızla devam etmiştir. Ayrıca büyük bir merkezinin olması, eğitim ve sağlık olanaklarının çevresinden daha iyi düzeyde oluşu Batman Kenti'nin göç çekme nedenlerini oluşturmaktadır. TPAO ve rafinerinin sağladığı istihdam ile civar yerleşmelerden olduğu kadar Doğu Anadolu Bölgesi illerinden de Batman'a göç alınmasına neden olmuştur. Kent çevresinde Batman Barajı ile sulanacak tarım alanlarının bulunması bu gelişmenin kontrolünü daha da önemli hale getirmiştir (Plan Notları 1994, Aktaran; Biçen, 2011, s.66).

1990-2000 yılları arasında Petrol, Bayındır, Yavuz Selim, Şafak, Belde, Fatih, Petrolkent, Seyitler, Güneykent ve Hilal mahallesinin oluştuğu görülür. 1976 Nazım imar Planına oranla kentin kuzeyi ve doğusu gelişme konut alanları olarak ayrılmıştır. 1990-2000 yılları arasında Petrol, Bayındır, Yavuz Selim, Seyitler, Güneykent ve Hilal Mahallesi zorunlu göçe bağlı olarak plansız gelişirken, Belde, Şafak ve Fatih Mahallesi planlı gelişme göstermiştir. Bugün, planlı gelişen mahallelerde arsa ve konut fiyatları yüksek iken; plansız gelişen diğer mahallelerde düşüktür.

Kentin Diyarbakır yolu çıkışı gelişme potansiyeline sahip olduğundan bazı resmi kurum alanları, küçük sanayi siteleri ve çalışma alanları bu bölgede yer seçmişlerdir. Kentteki ticari faaliyetler merkezde (Çarşı Mahallesi) ve etrafında yoğunlaşmış olmakla beraber Diyarbakır yolu üzerinde gelişim göstermiştir. Ticari faaliyetler merkezde oldukça yoğunudur(Plan Notları 1994, Aktaran; Biçen 2011, s.69). Resmi kurumların ve ticari fonksiyonların Turgut Özal Bulvarı (Diyarbakır Caddesi) üzerinde konumlanmasıyla kent merkezinin yönü değişmiştir. İdari tesislerin ve ticari fonksiyonların Turgut Özal Bulvarı üzerinde konumlanması kuzey-güney eksenli lineer gelişmeyi tetiklemiştir.

Meskun alanda sosyal donanım alanları son derece sınırlıdır. Gelecekteki nüfusun ihtiyacı olan ilave donanım alanları genellikle yeni gelişme alanlarında konumlandırılmıştır. Ancak planın uygulanabilirliğinin artırılması için bazı kullanışlarda yasalardaki düzeye ulaşılamamıştır. Buna rağmen bu olumsuzluğun

ortadan kaldırılabilmesi için sosyal donanım alanlarının dengeli dağılımına gayret edilmiştir. Yeşil alan olarak belediyenin Diyarbakır yolu üzerindeki Atatürk parkı önemini korumaktadır(Plan Notları 1994, Aktaran; Biçen 2011, s.70).

4.2.3 2001 Revizyon İmar Planı

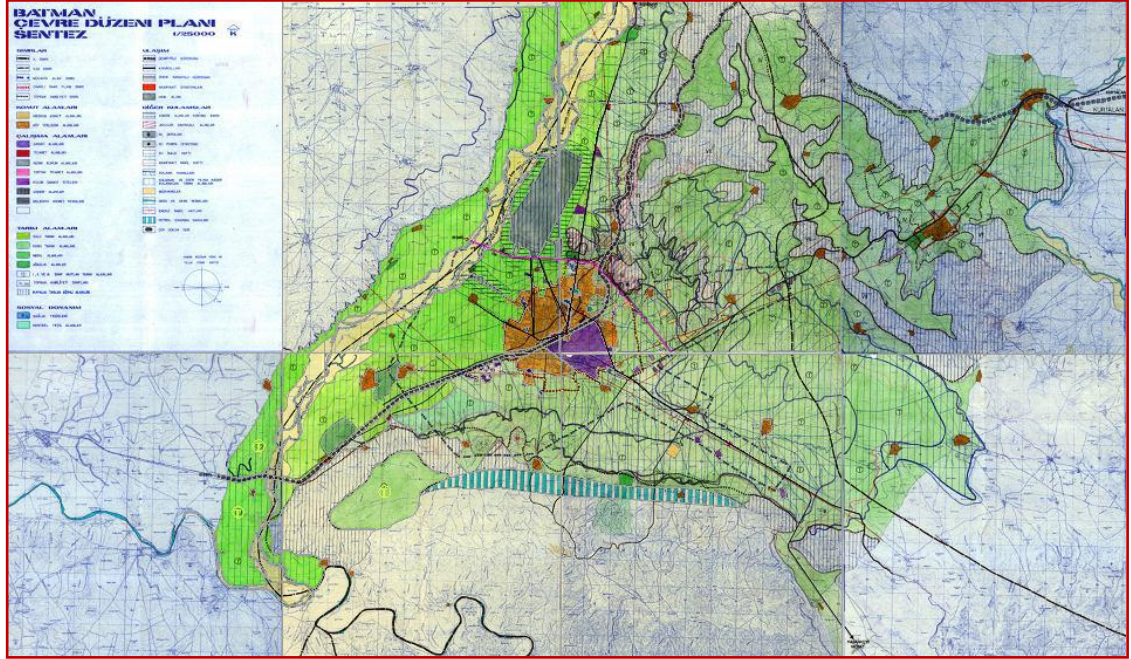
1994 yılında imar planı hazırlanmasına rağmen, hızlı kentleşme süreci ve nüfus hareketleri, Batman ilinin plansız ve denetimsiz gelişmesine neden olmuştur. Bu süreçte, Batman ili bir yandan plansız ve denetimsiz gelişme gösterirken, bir yandan da nüfusu hızla artmaktadır. Yürürlükte bulunan imar planının ihtiyaca cevap vermemesi, sanayi alanları için ayrılan bölgelerin konut alanı olarak kullanılması, imar planında revizyon yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda 2001 yılında Batman Belediyesi tarafından revizyon imar planı çalışması yürütülmüş olup, onaylanmıştır.

2000’li yıllar kentin makroformunun oluştuğu ve kentsel organizasyonların ortaya çıktığı bir süreçtir. Bu anlamda kente yeni fonksiyonların gelmesi ya da yer değiştirmesi kentsel yayılmayı ve yapılaşmayı etkilemiştir. Bu dönemde Sanayi sitesi, Üniversite, Devlet Su İşleri ve Bölge Hastanesinin bu bölgede konumlanmış olması, kentin bu bölgeye kaymasında etkili olmuştur.

4.2.4 2005 Çevre Düzeni Planı

Çevre Düzeni Planı (1/25.000), GAP İdaresi Başkanlığı tarafından 2001 yılında hazırlanmış, 2005 yılında revize edilerek onanmıştır. 2005 plan döneminde, planlama çalışmalarını yönlendiren eşikler, tarım alanları, nüfus büyüklüğü ve mevcut imar planı olmuştur. Hazırlanan çevre düzeni planı, 1994 Nazım İmar Planı esas alınarak hazırlanmış, nazım plan dönemi kararları planlama çalışmalarına işlenmiştir. Kentin batısında bulunan sulu tarım alanları planlamada korunmaya devam etmiş, kentin doğusunda bulunan kuru tarım alanları ise imara açılmıştır(Biçen 2011, s.83).

Şekil 4.7: 2005 Çevre Düzeni Planı

Kaynak: Batman Belediyesi, 2014

Kentin güney ve batısı konut gelişmesine kapatılması önerilmiştir. Kentte yer alan teşvikli sanayi yatırımlarının yer seçimi belirli bir plan dâhilinde yapılmadığından sanayinin gelişmesini kontrol altına almak için Siirt Yolu üzerinde Organize Sanayi Bölgesi düzenleme kararı alınarak 400 ha'lık alanın planlaması yapılmıştır (Plan Notları 2005, Aktaran; Biçen 2011, s.77).

Batman kentinin temel gelişme alanları kuzey ve doğu olarak belirlenmiştir. Batı tarafta halen sulu tarım yapılması bu yöndeki gelişme olanağını kısıtlamıştır. Kentin güneyindeki alanlarda D.S.İ. Sulama Bölgesi olması nedeniyle gelişme sınırlı tutulmuş mevcut planların dışına çıkılmamaya özen gösterilmiştir. Temel gelişme aksı olan kuzey bölgesi üst gelir gruplarının tercih ettiği alanlardır. Bu alanlar ulaşım kolaylığı, sosyal donanım alanlarının yaygınlığı ve çalışma alanlarının yakınlığı nedeniyle yüksek gelişme potansiyeline sahip alanlardır. Bu bölgenin etkisiyle sulu tarım alanlarına olan baskıların azaltılacağı düşünülmüştür. Ayrıca Toplu Konut İdaresi ile Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün yapmış olduğu çalışmalarda kentin bu bölümü toplu konut alanı için uygun alanlar olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle bu bölgelerin bir bölümü planda toplu konut alanı olarak gösterilmiştir (Plan Notları 2005, Aktaran; Biçen 2011, s.78).

4.2.5 2007 İlave ve Revizyon İmar Planı

2001 yılında imar planı revize edilmesine karşın plansız ve denetimsiz gelişme devam etmiştir. Bu dönemde hızlı kentleşme ve nüfus hareketleri devam etmiş olup, kentin çeperlerinde kaçak yapılaşma ve gecekondulaşma baskısı artmıştır. Bu durum arsa stoku ihtiyacını doğurmuştur.

Kentin çeperlerinde kaçak yapılaşma ve gecekondulaşma bir önceki plan kararlarının uygulanabilmesini imkansız kılmıştır. Aynı zamanda yerel yönetim tarafından yapılan imar planı değişikliklerinin plana işlenmemesi ve nitelikli personel eksikliği de diğer etkenler olarak gösterilebilir. Bu nedenlerden dolayı yerel yönetim kentin güneyi ile batısını içine alan bölgelerde planlama çalışması yürütmüştür.

2007 yılında İlave ve Revizyon İmar Planı kapsamında Çamlıca, Yeşiltepe Huzur, Seyitler, Petrolkent, Hilal ve Çay Mahallesini içine alan ya da bu mahallerinde uzantısında bulunan alanlar imara açılmıştır. Bununla beraber planın tamamı revize edilmiştir.

2007 yılında onaylanan imar planı ile kenti güneyini çevreleyen çevre yolu yapılmak istenmiştir. Yerel yönetim imar planında yer alan bu çevre yolu ile şehirlerarası yolculuk yapan ulaşım araçlarının kent içerisinden geçişini önlemeyi ve şehir içindeki trafik yükünü hafifletmeyi amaçlamıştır. Ancak; 2007 yılında onaylanan imar planı İl Özel İdaresi tarafından gerekli kurum görüşleri alınmadığı ve yetki alanını girildiği belirtilerek mahkemeye başvurulmuştur. Bu nedenle 2007 yılında imara açılan alanlara ilişkin hukuki süreç devam etmektedir. Hukuki süreç devam ettiğinden çevre yolu açılmamaktadır.

2005 Çevre Düzeni Planı ile kentin güneyi ve batısında bulunan tarım alanları plan kararları ile korunmaya çalışılmıştır. Ancak; 2007 yılına gelindiğinde bu alanların imara açıldığı, üst ölçekli plan kararlarına uyulmadığı görülmektedir.

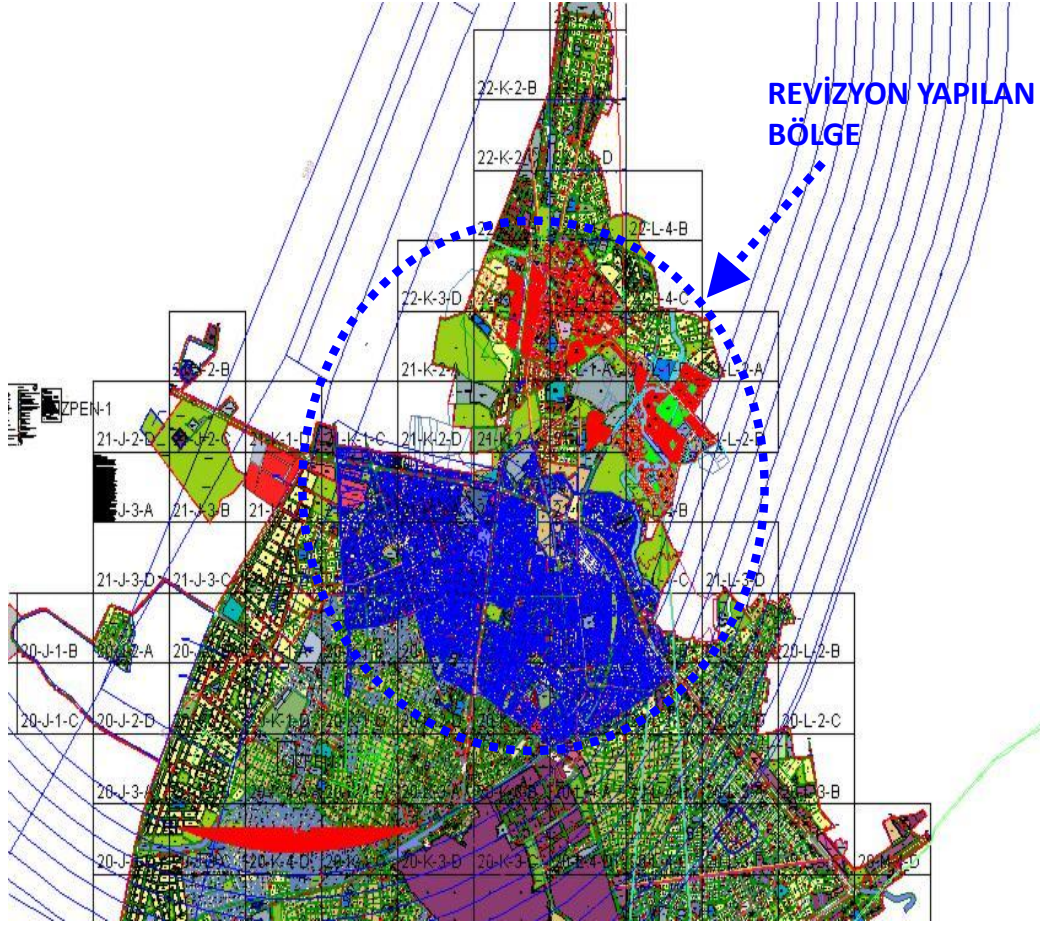
4.2.6 2009 Nazım Plânı ve Uygulama İmar Planı

2009 yılında 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı ve 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı revize edilmiş olup, bu planla beraber yaklaşık 4483 hektarlık yeni nazım imar planının uygulamaya yönelik sorunlarının çözümü amaçlanmıştır. Yaklaşık 880 hektarlık ilave planlama yapılmıştır. 2015 yılı tahmini nüfus 350.000 kişi olarak belirlenmiştir.

2009 yılında hızlı kentleşme ve nüfus artışı eğilimine bağlı olarak mevcut imar sorunları çözmek, kentin gelişimine yön vermek ve planlı gelişmeyi sağlamak adına kapsamlı bir ilave ve revizyon çalışmasına gidilmiştir. 2009 yılında yapılan planlama çalışması ile eski planda getirilmiş sosyal donatı ya da yeşil alanların uygulanamaması ve bu alanların zaman içerisinde yapılaşmış olması nedeniyle adalar bazında fonksiyon değişikliklerine gidilmiş kaldırılan sosyal donatı ve yeşil alanlara başka bölgelerde gösterilmiştir.

2009 yılında Gap, Fatih, Şafak, Belde, Bahçelievler, Pınarbaşı, Kültür, Pazaryeri Mah. Toplu Konut Bölgesi ve NATO arasında kalan bölgede İlave ve Revizyon İmar Planı yapılmıştır. Bu planla beraber yüzde yüze yakın taban kullanımlarının önüne geçilmiş, uygulanabilir plan notları hazırlanmış olup 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmelik hükümleri esas alınmıştır.

Şekil 4.8: 2009 yılında ilave ve revizyon yapılan bölge

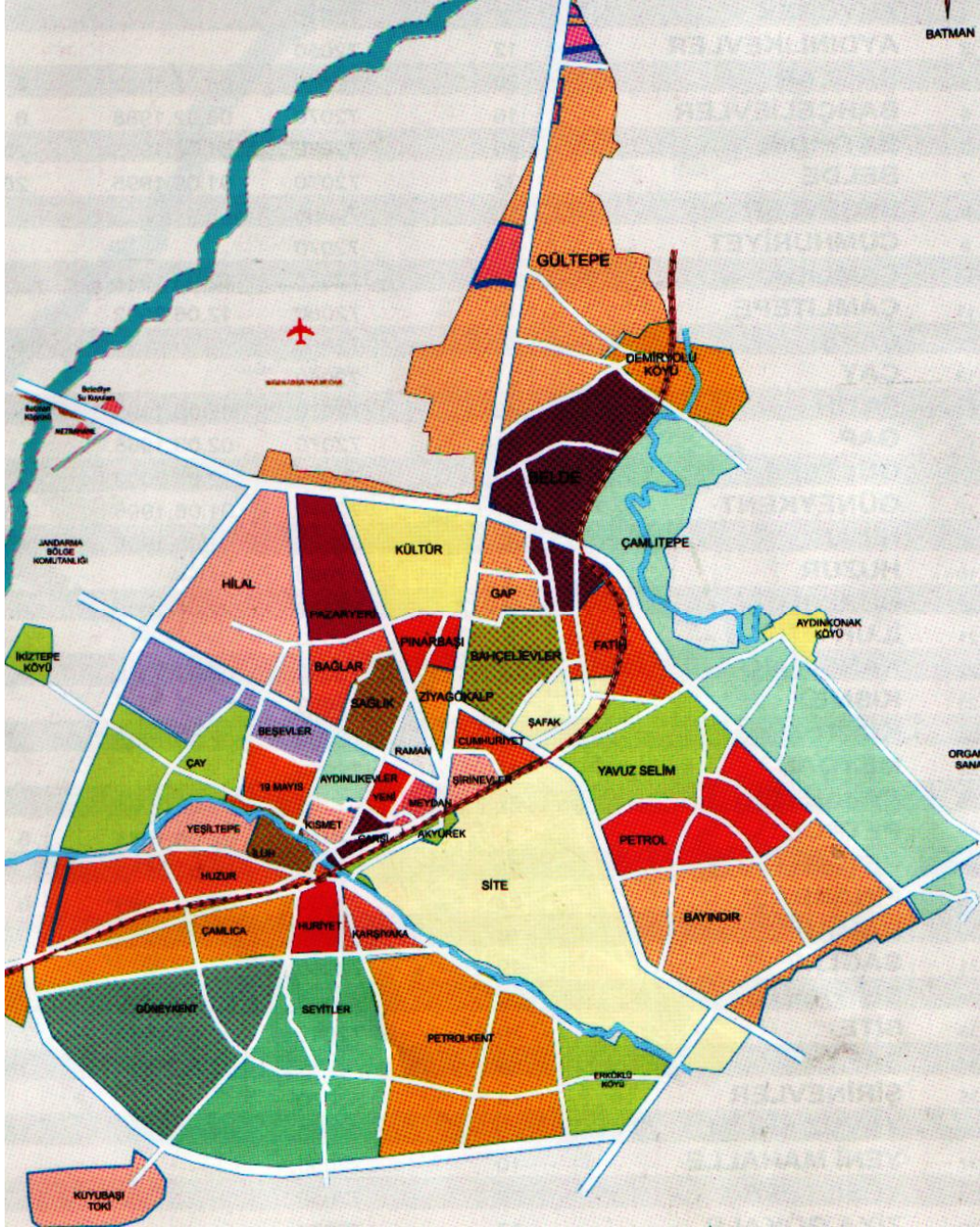
Kaynak: Batman Belediyesi, 2014

2009 Yılında Yapılan Planlamanın Amacı:

- Plan bütünlüğünün sağlanması
- 1/1000 ölçekli plan paftalarının tekleştirilmesi
- Aynı ada içerisindeki eşitsizliğin giderilmesi
- Cephe hatlarının ve çekme mesafelerinin korunarak ada bütünlüğünün sağlanması
- Aynı yol üzerinde farklı yükseklikteki yapılaşmaların önüne geçilmesi
- Gelişme konut alanlarında pasif yeşil alanların artırılması şeklindedir.

Şekil 4.9: 2009 Nazım İmar Planı mahalle yerleşimi

Kaynak: Batman Belediyesi, 2014

2009 yılında yapılan İlave ve Revizyon İmar Planı, Batman için bir eşik niteliği taşımaktadır. Bu tarihten sonra uygulanabilir plan notlarının hazırlanmasıyla, yapılaşmış alanlarda ve gelişme bölgelerinde planlı gelişmenin önü açılmıştır. Yerel yönetimin

özellikle planlı gelişen bölgelerde emsal artışlarına ve kaçak yapılaşmaya izin vermemesi, bu bölgelerde planlı bir yapılaşmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Batman Belediyesi tarafından sıklıkla imar planı hazırlaması veya revizyona gitmesinin birkaç nedeni bulunmaktadır. Kentin hızlı büyümesi ve nüfus artışına bağlı olarak arsa ihtiyacı en önemli nedendir. Hızlı kentleşme ve nüfus artışına bağlı olarak imar planının ihtiyaca cevap vermemesi nedeniyle imar planı genellikle revize edilmiştir. Nitekim; yerel yönetimin planlama anlayışını özümsememesi ve nitelikli teknik personel eksikliği bir diğer nedendir. Bu nedenle her gelen yeni yönetim ya yeni bir imar planı hazırlamış ya da planı revize etmiştir. Yerel yönetim tarafından yaptırılan veya revize edilen imar planlarının temel amacı; kentsel sorunlar göz önünde bulundurarak kentsel gelişmeyi kontrol altında tutmadır.

4.2.7 2012 Çevre Düzeni Planı (1/100.000)

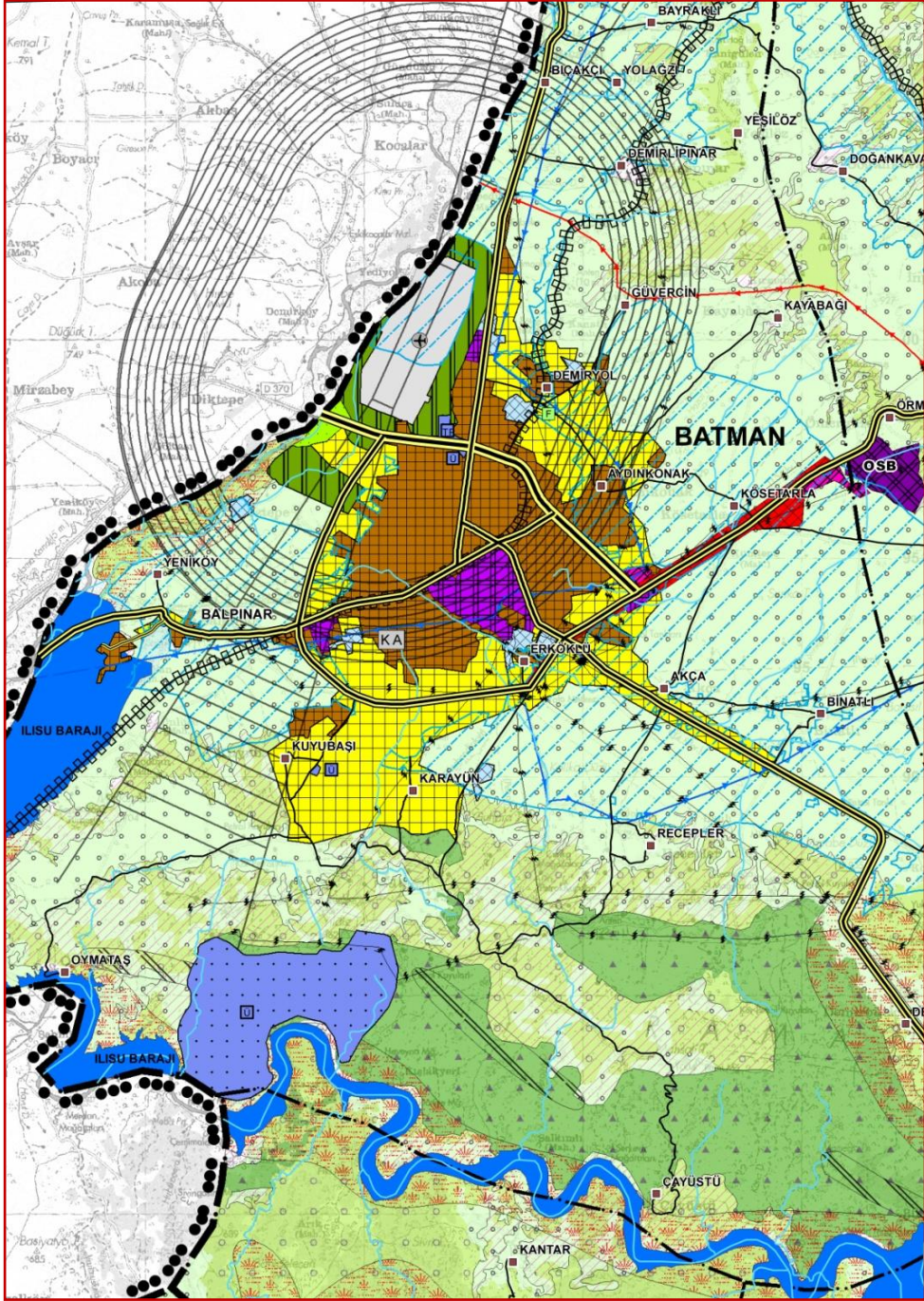
Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğünün 02.04.2012 tarih ve 4896 sayılı oluru ile onaylanmıştır. 2012 yılında onaylanan çevre düzeni planı yapılan itirazlar ve değerlendirmeler sonucu askı süreçleri uzamış olup, 2014 yılına gelindiğinde kesinleşmiştir.

1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'na göre, 2040 yılı için Batman'ın sanayi merkezli bir gelişim göstereceği öngörülmüştür. İlin gelişimine katkıda bulunabilecek diğer sektörler ise hizmetler ve tarımdır. 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'na göre, 2040 yılı nüfus kabulü 851.028 olan yerleşimin öneri nüfus yoğunluğu 127 kişi/ha olarak kabul edilmiştir. 2040 yılı için kabul edilen yoğunluk önerisine göre, gerekli gelişme alanı 3494 hektardır.(Açıklama Raporu, 2013)

1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'na göre, gelişme alanları kentin kuzeyi, güneyi ve doğusu öngörülmüştür. Kuyubaşı Köyü, Karayün Köyü, İkiztepe Köyü, Erköklü Köyü ve Akça köyü gelişme alanları olarak gösterilmiştir. Gelişme alanı olarak gösterilen bu alanların önemli bir kısmı tarım alanı niteliği taşımakta olup, onaylı belediye sınırının dışında kalmaktadır.

Şekil 4.10: 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

Kaynak: Batman Belediyesi, 2015

4.3 BATMAN BELEDİYESİ SINIRININ TARİHSEL SÜRECİ

2 Kasım 1955 tarihinde belediye, 2 Eylül 1957 yılında ilçe statüsüne kavuşan Batman 3647 sayılı Yetki Kanununa dayanılarak çıkarılan 18 Mayıs 1990 tarih ve 20522 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 190 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile 72. ilimiz olmuştur. Batman Belediyesi'nin sınırını belirlemeye yönelik çalışmalar, il olmadan önce başlamıştır.

4.3.1 1990–2006 Arası Dönem

Batman Belediyesi sınırını oluşturmaya yönelik Belediye Meclisi 09.02.1990 tarih ve 05 sayılı meclis kararını, İl İdare Kurulu Kararı ise 07.11.1990 tarih ve 1990/43 sayılı kararı almıştır. Belediye Meclisi'nin ve İl İdare Kurulu'nun almış olduğu kararlar Batman Valiliği İl İdare Kurulu Müdürlüğü tarafından İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir. İçişleri Bakanlığı, Batman Belediyesi sınırına ilişkin İl İdare Kurulu Kararını bu yıl içerisinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığına iletmiştir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama (TAU) Genel Müdürlüğü tarafından, Batman Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne hitaben yazılan yazıda Batman Belediyesi sınır teklifinin Bakanlığın 14.04.1986 tarih ve 114 sayılı Genelgesine uygun olarak hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlığın yazısı Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Şubat-1991 yılında Batman Belediyesi'ne bildirilmiştir.

Belediye sınırı teklifinin Batman Belediyesi tarafından Temmuz-1991 tarihinde aynı şekilde tekrarlanması üzerine TAU Genel Müdürlüğü Ekim-1991 tarihinde ilçe ve çevre belediye sınırlarının belirtilmesini ve sınır teklifinin, Bakanlığın 14.04.1986 tarih ve 114 sayılı Genelgesi ve eklerine uygun olarak hazırlanması istenmiştir. TAU Genel Müdürlüğü'nün yazısı Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Kasım-1991 tarihinde Batman Belediyesi'ne bildirilmiş olup belediye sınırı teklifinin yeniden düzenlenmesi istenmiştir.

Batman Belediyesi Kasım-1991 tarihinde yenilenen belediye sınır teklifi Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Aralık-1991 tarihinde TAU Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. TAU Genel Müdürlüğü'nün Nisan-1992 tarihinde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne gönderdiği yazısında Batman Belediyesi sınır teklifinin 10.03.1992 tarih ve 3831 sayılı genelgeye uygun olmadığından değerlendirilemediği belirtilmiştir. TAU Genel Müdürlüğü'nün yazısı Batman Belediyesi'ne Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Mayıs-1992 tarihinde bildirilmiştir.

Bu tarihten sonra belediye sınırını oluşturmaya yönelik çalışmalar durmuştur. 2001 yılına gelindiğinde belediye sınırını oluşturmaya yönelik çalışmalara yeniden başlandığı görülmektedir.

Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü Batman Belediyesi'nden sınır teklifine yönelik bilgi ve belgeler istenmiştir. Batman Belediyesi Mayıs-2001 tarihinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından ilgili genelge ve eklerine uygun hazırlanmadığı gerekçesiyle iade edilen sınır teklifine yönelik çalışmalara yeniden başlandığını belirtmiştir.

Batman Belediyesi Meclisininin 07.06.2001 tarih ve 1-14 sayılı Meclis Kararı ile Batman Belediyesi Mücavir Alan sınırları; doğuda Beşiri ilçe sınırı, batıda Batman Çayı, güneyde Raman petrol arama sahası, kuzeyde Demirlipınar köy sınırı olarak tanımlanmıştır. Belediye Meclisi kararı doğrultusunda 2001 yılı içerisinde sınır olarak tanımlanan alan içerisinde kalan köylerin Köy İhtiyar Heyeti Kararları alınmış ve Mücavir Alan Gerekçe Raporu hazırlanmıştır.

Batman Belediyesi tarafından hazırlanan sınır teklifi Ocak-2002 tarihinde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. 13.440,00 ha büyüklüğündeki Batman Belediyesi sınır teklifi, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Şubat-2002 tarihinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

TAU Genel Müdürlüğünün Bayındırlık ve İskan Müdürlüğüne Mart-2002 tarihinde Batman Belediyesi sınır teklifinin çok geniş bir alanı kapsadığından GAP İdaresi Başkanlığının ve Valilik Görüşünün sınır teklifi dosyasına eklenmesi istenmiştir. Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü sınır teklifine ilişkin rapor düzenlenerek TAU Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı Ağustos-2002 tarihinde TAU Genel Müdürlüğüne gönderdiği yazısında Batman Belediyesi Meclisinin 07.06.2001 tarih 1–14 sayılı kararında tanımlanan sınırlara ilişkin, doğu ve kuzey yöndeki gelişmelerin uygun olduğu, ancak batı ve güney taraftaki gelişmelerin uygun olmadığı belirtilmiştir.

2002-2005 yılları arasında belediye sınırını oluşturmaya yönelik çalışmaların yine durduğu görülmektedir. Bu tarihler arasında belediye sınırını oluşturmaya yönelik herhangi bir çalışma yürütülmemiştir. 2005 yılı ile beraber belediye sınırını oluşturmaya yönelik çalışmalara yeniden başlandığı görülmektedir.

Batman Belediyesi sınır teklifi yeniden oluşturulmuş olup, oluşturulan sınır önerisi Nisan-2005 tarihinde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğüne gönderilmiştir. Haziran-2005 tarihinde sınır teklifine ilişkin İl İdare Kurulu Kararı'nın alınmasına müteakip sınır teklifi dosyası Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Ağustos-2005 tarihinde TAU Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

TAU Genel Müdürlüğü Ağustos-2005 tarihinde belediye sınırına ilişkin; mücavir alan teklifinin Bakanlığın ilgili genelgelerine uygun olarak hazırlanması, belediye meclis kararının ve köy ihtiyar heyeti kararlarının yenilenmesi, mücavir alan değerlendirme formlarının onaylanması ve köy sınırlarının belirginleştirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. TAU Genel Müdürlüğü'nün belediye sınırı teklifine ilişkin yazısı Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Eylül-2005 tarihinde Batman Belediyesi'ne bildirilmiştir.

Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Batman Belediyesi'ne hitaben yazılan Haziran-2006 tarihinde yazılan yazıda, belediye sınırı çalışmaları hakkında bilgi istenilmesi üzerine; Batman Belediyesi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından tespit edilen eksiklerinin kendilerine bildirildiği ve mücavir alan teklifine yönelik eksiklerin tamamlanması çalışmalarına devam edildiği belirtilmiştir.

4.3.2 2007–2012 Arası Dönem

Batman Belediyesi Meclisinin 07.12.2007 tarih ve 12-121 sayılı kararıyla ve 2007/3 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Genelgesi doğrultusunda belediye sınırı yeniden

ele alınmıştır. Belediye meclisinin kararı doğrultusunda 2008 yılında belediye sınırı teklif dosyası yeniden düzenlenmiştir. Şubat-2008 tarihli Batman Belediyesi Mücavir Alan Teklifi Gerekçe Raporu'nda teklif edilen mücavir alan büyüklüğü 11.500 hektar olarak belirlenmiştir. 2008 yılı içerisinde Batman Belediyesi tarafından sınır teklifi içerisinde kalan köylerin Köy İhtiyar Heyeti Kararlarının yenilenmesi istenmiştir. Yeniden düzenlenen sınır teklifi dosyası, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Haziran-2008 tarihinde Teknik Araştırma ve Uygulama (TAU) Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

TAU Genel Müdürlüğü tarafından Temmuz-2008 tarihinde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne hitaben yazılan yazısında; belediye sınırı teklifinin 1/25000 ölçekli halihazır haritalar üzerine işlenmediği, mücavir alan değerlendirme formlarının Valilikçe onaylanmadığı belirtilmiş olup, köy listelerinin görüşleriyle birlikte hazırlanarak teklifin yeniden düzenlenmesi istenmiştir. Ayrıca Batman yerleşmesine yönelik herhangi bir onaylı sınırın araştırılarak onay kısmının gönderilmesi istenmiştir.

Batman Belediyesi tarafından Ağustos-2008 tarihinden Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne gönderdiği yazısında; TAU Genel Müdürlüğü tarafından Temmuz-2007 tarihinde belirtilen eksikliklerin giderildiği, belediye sınırının 1994 yılında GAP İdaresi tarafından onaylanan Çevre Düzeni Planı'nda gösterildiği belirtilmiştir.

Batman Belediyesi'nin Ağustos-2008 Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne gönderdiği yazısında; 1955 yılında belediye teşkilatı kurulan Batman Belediyesi'nde yönetici olarak görev yapanların belediye sınırı ve imar planları konusunda bilgilerinin olmadığı, 1994 yılına kadar gerek belediye sınırı gerekse imar planı konusunda herhangi bir işlem yapıp yapılmadığıyla ilgili yapılan arşiv taramasında herhangi bir bilgiye rastlanmadığı, ancak 1994 yılında GAP İdaresi tarafından onaylanan Çevre Düzeni Planı'nda yer alan imar planı sınırına belediye sınırı olarak işlem yapıldığı belirtilmiştir.

Bayındırlık İskan Müdürlüğü tarafından Ağustos-2008 tarihinde TAU Genel Müdürlüğü'ne yazılan yazıda; arşiv taramalarında belediye sınırı ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmadığı, belediyenin imar sınırını belediye sınırı olarak kabul ettiği, Batman Valiliği ve Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü arşivlerinde onaylı herhangi bir paftaya rastlanmadığı belirtilmiştir.

Batman Belediyesi, 1994 yılında Gap İdaresi tarafından hazırlanan İmar planı sınırını, belediye sınırı olarak kabul etmiş olup, bu doğrultuda planlama çalışmalarını ve hizmetlerini yürütmüştür.

2008 yılında Batman Belediyesi, belediye sınırı oluşturmak üzere çalışmalar yürütmüştür. Bu kapsamda Batman Belediyesi Meclisi 05.12.2008 tarih ve 14-133/b sayılı meclis kararı ile imar planı sınırı, belediye sınırı olarak kabul edilmiş ve koordinatlandırılmıştır. Batman Belediyesi'nin Şubat-2009 tarihinde belediye sınırı krokisi ve belediye sınırına ait meclis kararı Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından Batman Belediyesi'ne hitaben yazılan Mart-2009 tarihli yazıda; Batman Belediyesi meclis kararı doğrultusunda belediye sınırı olarak kabul edilen imar sınırının koordinatlandırılması ile elde edilen alanın Çevre Düzeni Planı ile birlikte değerlendirildiğinde 1/25.000 Çevre Düzeni Planı'nda yerleşme alanı olarak tanımlanmamış bazı alanların imar alanına dahil edildiğinin tespit edildiği, imara eklenen kısımların meclis kararı ve kurum görüşlerinin gönderilmesi istenmiştir. Batman Belediyesi Nisan-2009 tarihinde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğüne 328 noktadan oluşan belediye sınırı koordinat değerleri ve 1/25000 Ölçekli halihazır harita üzerine işlenmiş belediye sınırı teklifi gönderilmiştir.

Batman Belediyesi tarafından hazırlanan belediye sınırı teklifi Batman Valiliği Valilik Makamı tarafından 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 6'ncı maddesi hükümleri uyarınca onaylanmıştır. Onaylanan belediye sınırı Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'nün 24.12.2009 tarih ve 12-3699 sayılı yazısı ekinde TAU Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Batman Valiliği Valilik Makamı tarafından onaylanan Batman Belediyesi sınırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından Eylül-2009 tarihinde ilgili kurumlara dağıtımı yapılmıştır.

Şekil 4.11: 2009 yılında onaylanan belediye sınırı

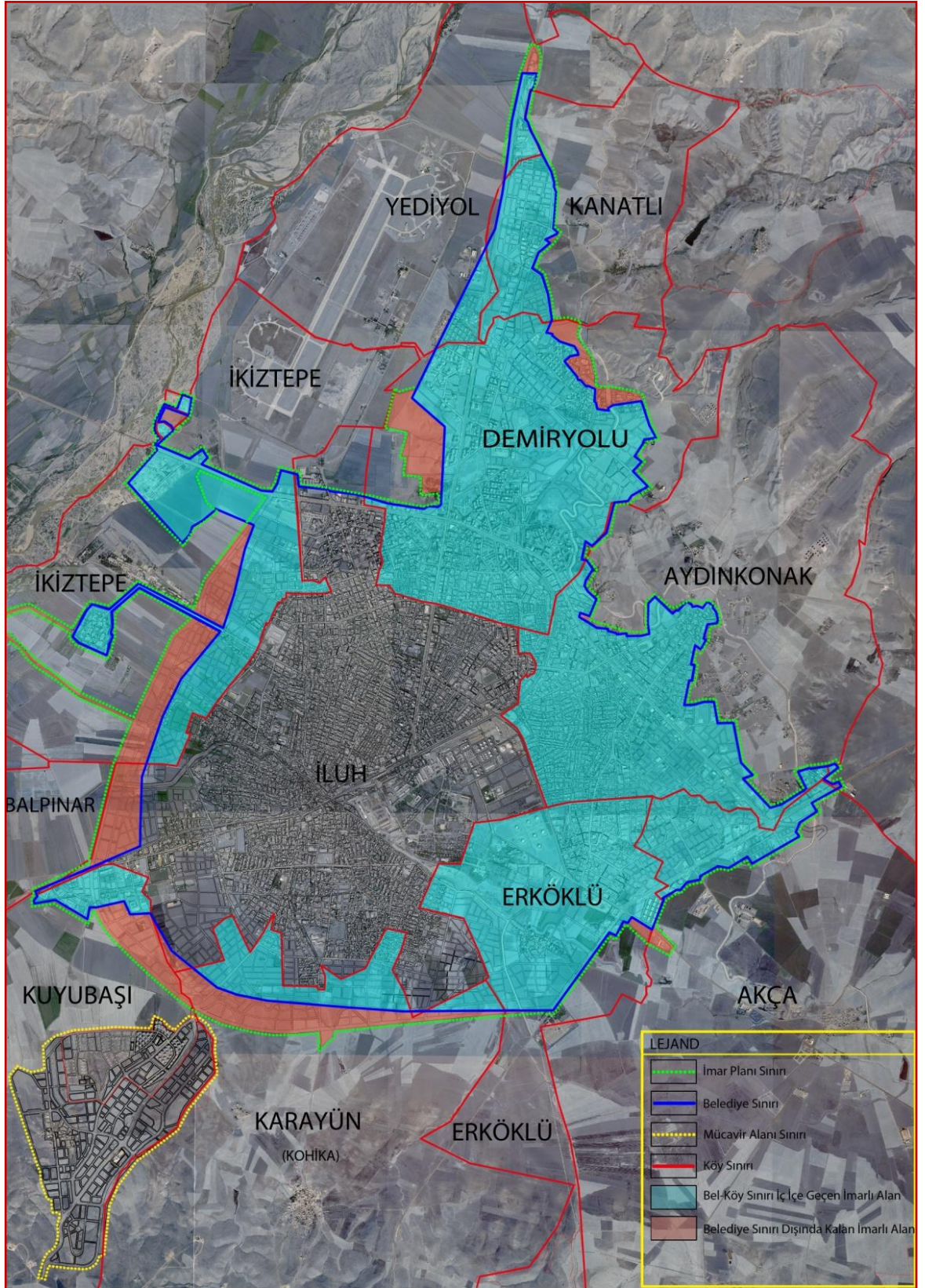

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

2009 yılında onaylanan Batman Belediyesi sınırı, yine 2009 yılında onaylanan İlave ve Revizyon İmar Planı sınırından dar tutulmuştur. Belediye sınırının, imar planı sınırından alansal olarak küçük olması nedeniyle daha evvel belediye tarafından imara açılan ancak; dar tutulan sınır nedeniyle İl Özel İdaresi'nin yetki alanında kalan imarlı alanlar ortaya çıkmıştır. Bu nedenle imar planı sınırı ve belediye sınırı arasındaki çelişki ve örtüşmeme nedeniyle kurumlar arasında yetki problemleri ortaya çıkmaktadır.

Şekil 4.12: Belediye sınır dışında kalan imarlı alanlar

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Batman Belediyesi sınırının, imar planı sınırından alansal olarak küçük olması ve mücavir alan teklifinin onaylanmaması nedeniyle gecekondulaşma kentin çeperlerinde giderek artmakta olup, fen, sağlık ve çevre koşullarına aykırı yapılaşmalar büyüyerek kentin planlı gelişimini tehdit etmeye başlamıştır. Söz konusu alanlarda yasal olarak belediyenin yetki sahibi olmaması, bu alanların plansız, denetimsiz büyümesine ve kaçak yapılaşmanın hızla artış göstermesine neden olmaktadır.

4.3.3 Mücavir Alan Süreci

2009 yılında onaylanan belediye sınırının, imar planı sınırından alansal olarak küçük olması nedeniyle Batman Belediyesi sınırı dışında kalan imarlı alanlarda yetki sahibi olmak için çalışmalar yürütmüştür. Batman Belediyesi, var olan bu sorunu “Mücavir Alanı” çözümü ile aşmaya çalışmıştır. Belediye sınırı dışında kalan imarlı alanlar mücavir alanı sınırı içerisine alınarak, Bakanlığa teklif önerisi sunulmuştur. Bu kapsamda mücavir alanı süreci başlamıştır.

TAU Genel Müdürlüğü Şubat-2010 tarihinde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü’ne hitaben yazılan yazısında, Batman Belediyesi sınırının kendilerine ulaştığı ancak; Batman Belediye sınırına bitişik durumda olan Balpınar yerleşmesinin belediye olduğunun anlaşılmasına istinaden Balpınar Belediyesi sınırı ve İl Özel İdaresi tarafından onaylandığı belirlenen Kuyubaşı Köyü İmar Planı’nın onaylı örnekleri ile Batman Belediyesi’nin güneyinde geçeceği ifade edilen çevre yolu güzergahının Karayolları Genel Müdürlüğü’nden temin edilerek onaylı bir örneğinin gönderilmesi istenmiştir.

Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü Kasım-2011 tarihinde Balpınar Belediyesi sınırı, Kuyubaşı Köyü İmar Planı, çevre yolu güzergahı ile Batman Belediyesi sınırı ve mücavir alan teklifi TAU Genel Müdürlüğü’ne gönderilmiştir.

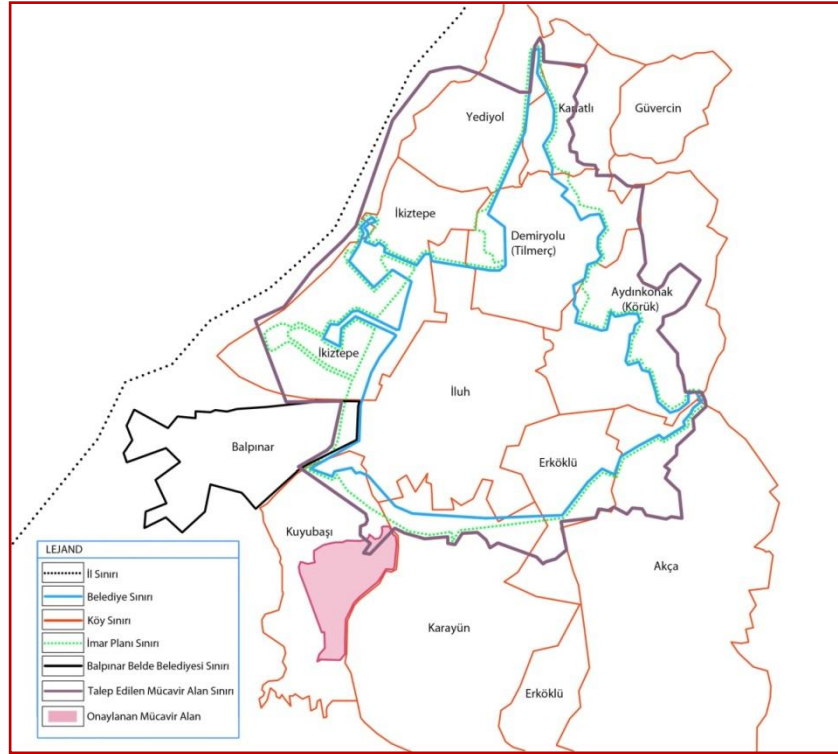
TAU Genel Müdürlüğü Aralık-2011 tarihinde, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından kendilerine iletilen CD’lerin okunmadığı, haritaların anlaşılır olmadığı belirtilmiş olup, mücavir alan teklifinin 26.04.2007 tarih ve 302/301 sayılı Genelge

hükümleri doğrultusunda yeniden hazırlanması ve sınır bilgilerinin doğru olduğuna dair teklif içinde yer alan belgelerin Valilikçe onaylanması istenmiştir.

Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü Mart-2011 tarihinde İl Özel İdaresi'nin Batman Belediyesi mücavir alan teklifine yönelik kurum görüşü istenmiştir. İl Özel İdaresi'nin Nisan-2011 tarihinde Batman Belediyesi mücavir alan teklifine ait kurum görüşü Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Aynı zamanda TAU Genel Müdürlüğü'nün yazısı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından Eylül-2011 tarihinde Batman Belediyesi'ne gönderilmiştir. İl Özel İdaresi'nin kurum görüşü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından Aralık-2011 tarihinde Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü'ne (644 sayılı KHK ile mücavir alanların onayı görevi Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.) gönderilmiştir.

Batman Belediyesi'nin Mayıs-2012 tarihinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ne gönderdiği revize edilmiş mücavir alan teklifi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından Haziran-2012 tarihinde Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Şekil 4.13: Mücavir alan teklifi

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından Haziran-2012 tarihinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ne hitaben yazılan yazısında “*Batman Belediyesince hazırlanan mücavir alan teklifi, çalışmaları Bakanlığımızca tamamlanan ve onay aşamasında olan Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı sınırları içerisinde olup, teklife konu alanların büyük bir bölümü “Tarım Arazisi”, “Sulama Alanı” ve “Doğal ve Ağaçlık Karakteri Korunacak Alan” olarak planlanmıştır. Dolayısıyla, adı geçen çevre düzeni plan kararları ve tarım alanlarına ilişkin devam eden toplulaştırma çalışmaları dikkate alındığında, Batman Belediyesine ait mücavir alan teklifi, güneyde Kuyubaşı Köyü sınırları içerisinde kalan Toplu Konut Alanını kapsayacak şekilde değiştirilerek, 3194 sayılı İmar Kanununun 45 inci maddesi uyarınca onaylandı*” denilmektedir.

Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü'nün 18.06.2012 tarih ve 113-9457 sayılı yazısıyla onaylanmış olan Batman Belediyesi Mücavir Alanı'nın ilgili kurumlara dağıtımını yapılmıştır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Haziran-2012 tarihinde onaylanmış olan Batman Belediyesi Mücavir Alanı ve Valilik Makamı tarafından onaylanmış olan Batman Belediyesi sınırı, Batman ilinde yer alan kamu kurumlarına gönderilmiş ve onaylı sınırlara göre işlem tesis edilmesi istenmiştir.

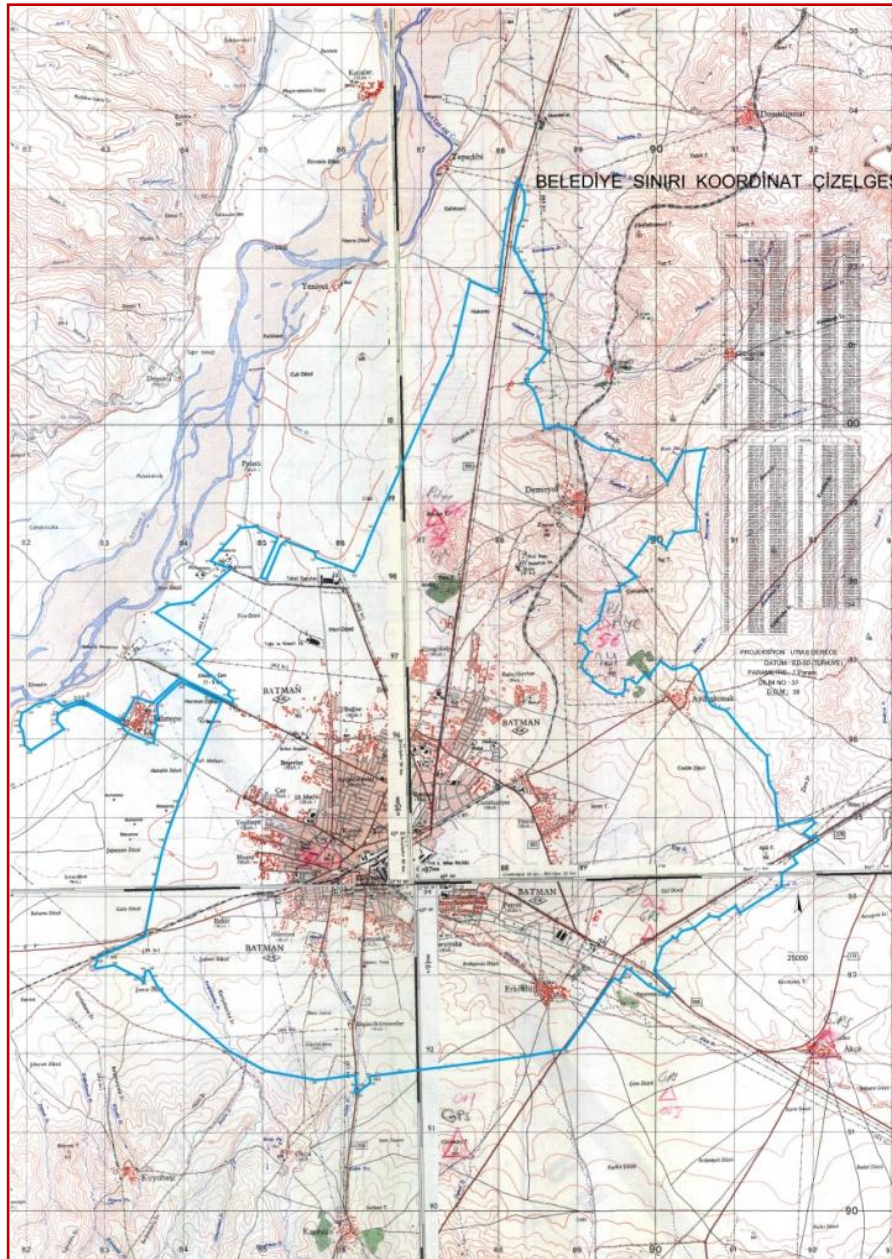
4.3.4 2013-2014 Arası Dönem

Batman Belediyesi sınırının, plan sınırından dar olmasından dolayı daha evvel belediye tarafından imara açılan ancak; dar tutulan sınır nedeniyle İl Özel İdaresi'nin yetki alanında kalan imarlı alanların belediyenin yetki alanına geçmesi için Batman Belediyesi tarafından sınırı genişletmeye yönelik çalışmalar yürütülmeye devam etmiştir. Bu kapsamda Batman Belediyesi tarafından Mart-2013 tarihinde yeni belediye sınır teklifi dosyası hazırlanmış olup, gerekçe raporu, koordinat çizelgesi ve 1/25000 Ölçekli pafta Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Hazırlanan yeni belediye sınırı teklifi, imar planı sınırı olarak ele alınmıştır. Bu tarihte çizilen belediye sınırı, belediye tarafından yapılan ve sınırı dışında kalan imarlı alanlarda yetki sahibi olmayı amaçlamıştır. Ancak; bu sınır önerisi kısa vadede çözüm niteliği

taşıymaktaydı. Bu nedenle Batman Belediyesi tarafından hazırlanan sınır önerisi Valilik Makamınca uygun görülmemiştir.

Batman Belediyesi tarafından Haziran-2013 tarihinde yeni belediye sınır çizilmiş olup, gerekçe raporu, koordinat çizelgesi, 1/25000 ölçekli pafta ve meclis kararı, Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Şekil 4.14: Haziran-2013 yılında belediye sınırı önerisi

Kaynak: Batman Belediyesi, 2014

Batman Belediyesi tarafından çizilen yeni belediye sınırı önerisi, İl Özel İdaresi'ne gönderilmiş olup, bu konuda kurum görüşleri istenmiştir. İl Özel İdaresi, yeni sınır önerisine ilişkin olumlu yönde görüş bildirmiştir. Bu tarihte çizilen yeni belediye sınırı önerisi 5393 sayılı Kanununun 6'ncı maddesi kapsamında onaylanmak üzere Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Haziran-2013 tarihinde çizilen belediye sınırı, İmar planı sınırı ve plansız bazı alanları içine alacak şekilde hazırlanmıştır. Örneğin; Demiryolu, Aydınkonak ve İkiztepe köylerinin imarlı ve imarsız olan önemli bir kısmını içine almaktaydı. Bu sınır önerisi ile ilk defa belediyenin yetki alanında olan imarsız bölgeler talep edilmiştir. Bu sınır önerisi ile yerel yönetimin arsa ve arazilerde yaşanan fiyat artışlarının önüne geçme düşüncesi yer almaktadır. Bu kapsamda kentin arsa stoku ihtiyacını karşılamayı ve ileriye yönelik olarak bu bölgeleri imara açmayı planlamıştır. Ancak, belediye sınırı ile iç içe geçen köylerin tüzel kişiliğinin varlığı belediye sınırı önerisine önünde engel teşkil etmiştir. Bu köylerden Demiryolu ve Aydınkonak köyleri tamamen belediye sınırına katılmayı kabul ederken; İkiztepe ve Erköklü köyleri belediye sınırına katılmayı kabul etmemişlerdir.

Haziran-2013 tarihinde çizilen belediye sınırı Demiryolu ve Aydınkonak köylerinin önemli bir kısmını içine almaktaydı ancak; İkiztepe ve Erköklü köylerinin belediye sınırına katılmayı kabul etmemesi nedeniyle onaylanmamıştır.

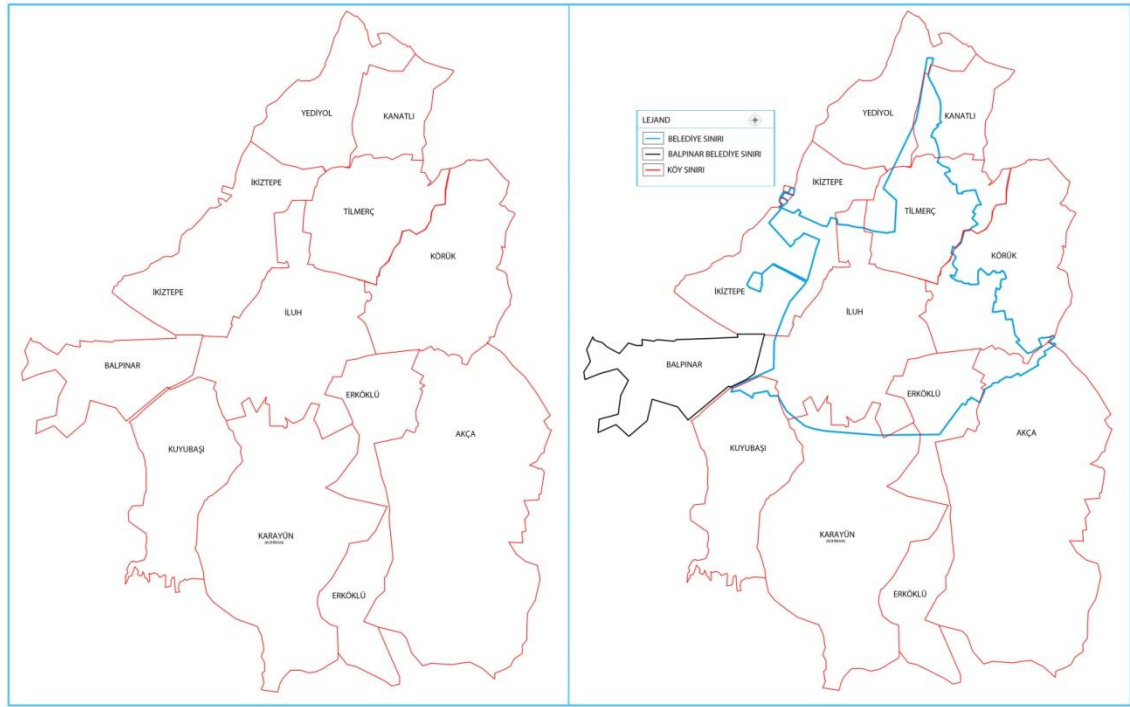
Belediye sınırının çözülmesi noktasında köylerin varlığının yasal engel oluşturması köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasını gündeme getirmiş, var olan sorunun bu şekilde aşılacağı anlaşılmıştır. Bu kapsamda Demiryolu ve Aydınkonak köylerinde halk oylaması yapılmış, İkiztepe ve Erköklü köylerinin katılması için 5393 sayılı Kanununun 11'inci maddesi gereğince işlem yürütülmüştür.

Belediye sınır ile iç içe geçen köyler ve bazı köylerin belediye sınırına katılmasına ilişkin yasal süreç alt bölümlerde ele alınmıştır.

4.4 BELEDİYE SINIRI İLE KÖY SINIRI İÇE İÇE GEÇEN ALANLAR

Batman Belediyesi sınırı içerisinde İluh, İkiztepe, Yediyol, Kanatlı, Akça, Kuyubaşı, Karayün ve Erköklü köylerinin tüzel kişilik sınırları bulunmaktadır. 2009 yılında Batman Belediyesi sınırı onaylanırken kentin etrafında bulunan bu köylerin köy sınırları daraltılmamış ya da köy tüzel kişilikleri kaldırılmamıştır.

Şekil 4.15: Belediye ve köy tüzel kişilik sınırları

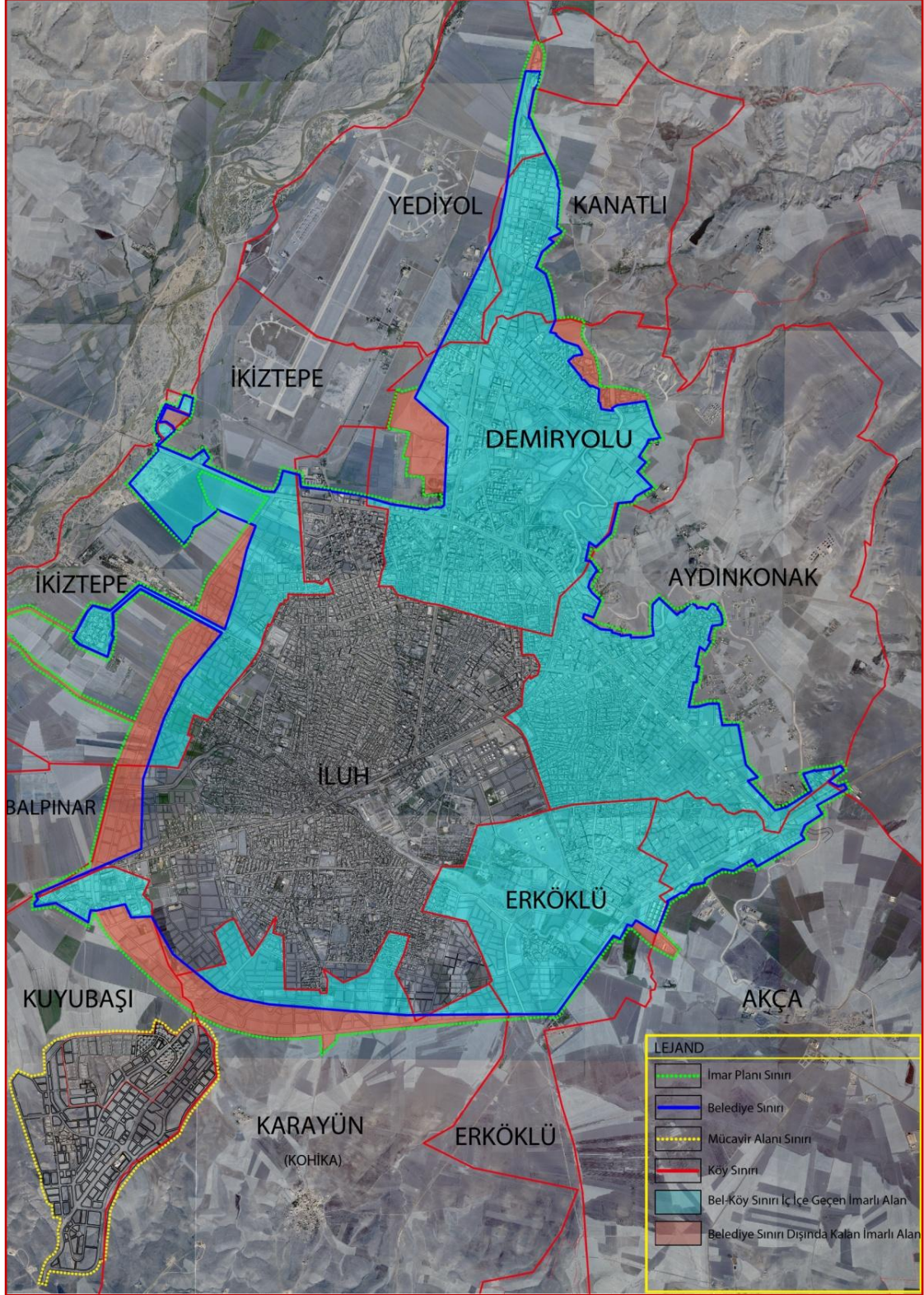

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

2007 yılında İlave ve Revizyon İmar Planı kapsamında Çamlıca, Yeşiltepe Huzur, Seyitler, Petrolkent, Hilal ve Çay Mahallesi'ni içine alan ya da bu mahallerinde uzantısında bulunan alanlar imara açılmıştır. Bu tarihte onaylanan imar planı ile kenti batı-güney ve doğusunu çevreleyecek şekilde çevre yolunun açılması planlanmıştır. Ancak; 2009 yılında belediye sınırı onaylanırken 2007 yılında imara açılan alanların önemli bir kısmı ve açılması planlanan çevre yolunun belediye sınırının dışında kaldığı görülmektedir.

Şekil 4.16: Belediye sınırı ve köy sınırı durumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

2007 yılında imar planı yapılırken Karayün, İkiztepe, Kuyubaşı, Erköklü, Demiryolu (Hava alanı tarafı) köylerinin tüzel kişilik sınırı daraltılmadan ya da tüzel kişiliği kaldırılmadan bu köylerin önemli bir kısmını içine alacak şekilde hazırlanıp, onaylanmıştır. 2009 yılında belediye sınırı onaylanırken kentin etrafında bulunan Karayün, İkiztepe, Kuyubaşı, Erköklü, Demiryolu (Hava alanı tarafı) gibi köylerin sınırı içerisinde belediye tarafından imara açılan alanların kaldığı görülmektedir.

Tablo 4.3: Belediye ve köy sınırının iç içe geçen alanlarının büyüklüğü

KÖYLER	Alan (ha)	İç İçe Geçen Alan (ha)	Bel. Sınırı Dışında Kalan İmar Uyg. (ha)
Kuyubaşı	1168,5	46	42,9
İkiztepe	1402,2	292,5	93,4
Yediyol	887,4	31,2	6,5
Kanathı	535,9	110,8	1,2
Demiryolu	991,4	792,7	25,8
Aydıkonak	1571,6	493,4	0,5
Akça	3425,2	124,8	6,5
Erköklü	1236,3	419,7	1,7
Karayün	2465,1	137,1	89,6
İluh	1709,2	1661,3	48,3

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Belediye sınırı ve köy sınırı iç içe geçen köylere bakıldığında alansal olarak İluh Köyü en büyük alanı kaplamaktadır. İluh Köyü ile belediye sınırının yaklaşık olarak 1661,3 ha'lık alanı iç içe geçmiş olup, iç içen geçen bu alanın tamamına yakını yapılaşmış

durumdadır. İluh Köyü'nden sonra Demiryolu Köyü alansal olarak en büyük ikinci köy konumundadır. Belediye sınırı ile köy sınırı en az iç içe geçen köy ise Yediyol Köyü'dür. Yediyol Köyü ile Belediye sınırının yaklaşık olarak 31,2 ha'lık alanı iç içe geçmiştir.

Belediye sınırı ile köy sınırları iç içe geçmesinin yanı sıra belediye sınırı dışında kalan imarlı alanların önemli bir kısmı yine bu köylerin tüzel kişilik sınırı içinde yer almaktadır. Batman Belediyesi tarafından yapılan ancak; belediye sınırı dışında kalan imarlı alanların en önemli kısmı (93,4 ha) İkiztepe Köyü sınırı içinde yer almaktadır. Belediye sınırı dışında kalan imarlı alanın yaklaşık olarak 89,6 ha'lık bir kısmı da Karayün Köyü sınırı içinde yer almaktadır. Belediye sınırı dışında kalan imarlı alanın en az yer aldığı köy ise Aydınkonak Köyü'dür. Belediye sınırı dışında imar uygulamasının yaklaşık olarak 0,5 ha'lık bir kısmı Aydınkonak Köyü sınırı içinde yer almaktadır. Belediye sınırı dışında kalan imarlı alanlarda yasal olarak belediyenin yetkisinin olmaması imar uygulaması, alt ve üst yapı ve ulaşım gibi kentsel hizmetlerin verilememesine sebep olmaktadır.

Batman Belediyesi sınırı içerisinde bulunan Demiryolu ve Aydınkonak köyleri, yukarıda belirtilen diğer köyler gibi 2009 yılında belediye sınırı onaylanırken köy sınırları daraltılmamış ya da köy tüzel kişilikleri kaldırılmamıştır. Bu tarihte Demiryolu ve Aydınkonak köyleri tüzel kişilik sınırları Batman Belediyesi sınırı içerisinde yer almaktaydı. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak 2013 yılında Demiryolu ve Aydınkonak köylerinde Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü tarafından halk oylamasına gidilmiştir.

4.4.1 Demiryolu Köyü

Demiryolu Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydü. Demiryolu Köyü, belediye sınırında dahil edilmeden önce doğusunda Tilmerç TOKİ, batısında Hava Alanı, güneyinde merkez ilçe, kuzeyinde ise Kanatlı Köyü yer almaktaydı.

Şekil 4.17: Demiryolu Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

2013 yılında Demiryolu Köyü'nde yapılan oylama sonucunda köy halkı belediye sınırına dahil olma noktasında olumlu yönde oy kullanmışlardır. Bu doğrultuda Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'nce yapılan oylamanın sonucu Batman Belediyesi'ne bildirilmiştir.

Batman Belediyesi, 19.11.2013 tarih ve 12-585 sayılı meclis kararı ile Demiryolu Köyü'nün belediye sınırına katılması oy birliği ile kabul edilmiştir. Demiryolu Köyü'nün belediye sınırına katılması ile yeni kurulacak mahallenin doğuda; Körük Köyü sınırı, 40108 sokak, güneyde; Aydınkonak Caddesi, Zafer Caddesi, batıda; 112. cadde, Aşık Veysel Bulvarı olarak belirlenmiş olup, "Tilmerc Mahallesi" ismi verilmiştir. Tilmerc, Demiryolu Köyü'nün Kürtçe ismi olduğundan yerel yönetim bu ismi mahalle olarak belirlemiştir. Til; Kürtçe'de yükseklik, tepe, "merc" ise ova, düzlük anlamlarına gelmektedir.

Batman Belediyesi tarafından alınan meclis kararı, Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Batman Belediye Meclisinin 19.11.2013 tarih ve 12-585

sayılı meclis kararı Belediye Kanunu'nun 6'ncı, 8 inci, 9'uncu ve 81'inci maddeleri kapsamında Valilik Makamının 28.11.2013 tarih ve 8224 sayılı oluru ile onaylanmıştır. Bu tarihten sonra Demiryolu Köyü'nün tüzel kişiliği sona ermiştir.

Demiryolu Köyü, 1976 yılında yapılan Nazım İmar Planı sınırı içine alınmıştır. Bu tarihten 2013 yılına kadar Batman Belediyesi tarafından yapılan imar planları uygulama sınırları içinde yer almıştır. Bu nedenle imar uygulaması, alt ve üst yapı ve ulaşım hizmeti gibi bir çok hizmeti almıştır. Demiryolu Köyü'nün köy tüzel kişiliği sonlanmadığı halde zaman içerisinde Batman Belediyesi tarafından Demiryolu Köyü sınırı içerisinde 18'inci madde uygulaması da yapılmış olup, tapu tescil işlemleri bitirilmiştir.

2009 yılında Batman Belediyesi sınırı onaylanırken, belediye sınırı ile Demiryolu Köyü'nün 792,7 ha'lık kısmı iç içe geçmiş durumdaydı. Nitekim; Demiryolu Köyü'nün köy tüzel kişiliğinin sonlanması ile belediye sınırında dışında kalan 25,8 ha'lık imarlı alan belediye sınırına dahil olmuştur. Demiryolu Köyü'nün belediye sınırına dahil edilmesi ile bu bölgedeki yetki sorunu aşılmış görünmektedir.

4.4.2 Aydınkonak Köyü

Aydınkonak Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydü. Aydınkonak Köyü, belediye sınırında dahil edilmeden önce doğusunda; Kösetarla Köyü, batısında Demiryolu Köyü, Güneyinde; rafineri, kuzeyinde ise Güvercin Köyü yer almaktaydı.

Şekil 4.18: Aydınkonak Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Aydınkonak Köyü'nde (Körük) 2013 yılında yapılan oylama sonucunda köy halkı belediye sınırına dahil olma noktasında olumlu yönde oy kullanmışlardır. Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'nce yapılan oylamanın sonucu Batman Belediyesi'ne bildirilmiştir.

Batman Belediyesi, 19.11.2013 tarih ve 12-586 sayılı meclis kararı ile Aydınkonak Köyü'nün belediye sınırına katılması oy birliği ile kabul edilmiştir. Aydınkonak Köyü'nün belediye sınırına katılması ile yeni kurulacak mahallenin sınırı güneyde; Emek Bulvarı, batıda; TPAO Bulvarı, kuzeybatıda; Körük Caddesi, 4034 sokak, Sulama Kanalı, Su Küme Evleri Yolu, Aydınkonak Caddesi 40108 sokak ve köy sınırına kadar olan kısmı mahalle sınırı olarak belirlenmiş olup, "Körük Mahallesi" ismi verilmiştir. Körük, Aydınkonak Köyü'nün Kürtçe ismi olduğundan yerel yönetim bu ismi mahalle

olarak belirlemiştir. K rik; Kürtçe'de demircilerin ateŖi alevlendirmek için kullandıkları alet anlamına gelmektedir.

Batman Belediyesi tarafından alınan meclis kararı, Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne g nderilmiŖtir. Batman Belediyesi Meclisinin 19.11.2013 tarih ve 12-586 sayılı meclis kararı Belediye Kanunu'nun 6'ncı, 8'inci, 9'uncu ve 81'inci maddeleri kapsamında Valilik Makamının 28.11.2013 tarih ve 8096 sayılı oluru ile onaylanmıŖtır. Bu tarihten sonra Aydıkonak Köyü'nün de tüzel kiŖiliđi sona ermiŖtir.

Aydıkonak Köyü, 1976 yılında yapılan Nazım İmar Planı sınırına dahil edilmiŖtir. Bu tarihten 2013 yılına kadar Batman Belediyesi tarafından yapılan imar planları uygulama sınırları içinde yer almıŖtır. Bu nedenle imar uygulaması, alt ve üst yapı ve ulaŖım hizmeti gibi bir çok hizmeti almıŖtır. Köy tüzel kiŖiliđi sonlanmadığı halde zaman içerisinde Batman Belediyesi tarafından Demiryolu Köyü sınırı içerinde 18'inci madde uygulaması yapılmıŖ olup, tapu tescil iŖlemleri bitirilmiŖtir.

2009 yılında belediye sınırı onaylanırken, belediye sınırı ile Aydıkonak Köyü'nün 493,4 ha'lık kısmı i  içe ge miŖ durumdaydı. Aydıkonak Köyü'nün köy tüzel kiŖiliđinin sonlanması ile belediye sınırında dıŖında kalan 0,5 ha'lık imarlı alan belediye sınırına dahil olmuŖtur. Aydıkonak Köyü'nün belediye sınırına dahil edilmesi ile bu bölgedeki yetki sorunu aŖılmıŖ görünmektedir.

Sonuç olarak; 2013 yılında Demiryolu ve Aydıkonak köylerinde yapılan oylama olumlu yönde sonu lanmıŖ olup, bu köylerde yaŖayanlar belediye sınırına bağlanmayı uygun g rm Ŗlerdir. Bu tarihten sonra Demiryolu ve Aydıkonak k yelerine iliŖkin katılma ve birleŖme iŖlemleri sonu lanmıŖtır. Bu köyler; Batman Belediyesi sınırına dahil edilmiŖ olup, köy tüzel kiŖilikleri kaldırılmıŖtır.

4.4.3 İkiztepe Köyü

İkiztepe Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. İkiztepe Köyü'nün batısında Batman  ayı, güneyinde Balpınar Köyü, kuzeyinde Batman-Diyarbakır Karayolu ve hava alanı, doğusunda ise merkez ilçe yer almaktadır. İkiztepe Köyü, yaklaŖık olarak 1402,2 ha'lık bir alanı kaplamaktadır.

İkiztepe Köyü'nün demografik yapısına bakıldığında, 2014 yılı TÜİK verilerine göre; erkek nüfusu 473, kadın nüfusu 449 olmak üzere toplamda 922 kişiden oluşmaktadır.

Şekil 4.19: İkiztepe Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

GAP idaresi tarafından 1994 yılında yapılan imar planı, İkiztepe Köyü'nü içine alarak hazırlanmıştır. 2007 yılında bu bölge ilave imar planına dahil edilerek, imar planı sınırı genişletilmiştir. Temel olarak, İkiztepe Köyü yerleşim alanı 1994 yılında beri Batman Belediyesi imar planı sınırları içerisinde olup, su altyapı ve ulaşım hizmetlerinden faydalanmaktadır. Nitekim; İkiztepe Köyü sınırları içerisinde Batman Belediyesi'ne ait, mezbahane ve su arıtma tesisi yer almaktadır.

1994 yılında İkiztepe Köyü yerleşim alanı imar planı sınırı içerisinde olduğundan, 2009 yılında onaylanmak üzere hazırlanan belediye sınırına İkiztepe Köyü dahil edilmiştir. Ancak; bu tarihte belediye sınırı onaylanırken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun

birleşme ve katılma esaslarına göre iş ve işlemler yapılmadığından belediye sınırı ile köy sınırı iç içe geçmiştir. İkiztepe Köyü ile belediye sınırının yaklaşık olarak 292,5 ha'lık imarlı alanı iç içe geçmiştir. İkiztepe Köyü sınırı içerisinde olup, belediye sınırı dışında alan 93,4 ha'lık imarlı alan bulunmaktadır. Aynı zamanda 2008 yılında imar planı sınırı içerisinde olan Batman Belediyesi ile İkiztepe Köyü sınırı arasında kalan bölgede 18'inci madde uygulaması yapılmış olup, tapu işlemleri bitmiştir. Bu bölgede belediye tarafından yapılan uygulaması nedeniyle 2012 yılında İl Özel İdaresi tarafından dava açılmıştır.

İkiztepe Köyü'nün belediye sınırına dahil edilmesi ile belediyenin imara açtığı alanlar belediyenin yetkisine girecektir. Bu anlamda Batman Belediyesi ile İl Özel İdaresi arasında yaşanan yetki sorunu da aşılmış olacaktır. Böylece bu bölgede yapılması düşünülen çevre yolunun açılması, imar uygulaması, ulaşım, alt ve üst yapı ve diğer kentsel hizmetlerin sağlanmasının önü açılacaktır.

Batman Belediyesi, 03.10.2013 tarih ve 8387 sayılı yazı ile İkiztepe Köyü ile yaşanan imar ve sınır uyuşmazlığı sorununun çözümüne yönelik kurum görüşünü Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne bildirerek, İkiztepe Köyü'nün Belediye sınırına dahil edilmesi istenmiştir. Ancak; İkiztepe Köyü muhtarı ve ihtiyar heyeti, köyün belediye sınırına katılmasını kabul etmemişlerdir. Bu nedenle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 11'inci maddesi kapsamında bir oylamaya gidilememiştir.

Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü Ekim-2013 tarihinde 5393 sayılı Belediye Kanununun 11'inci maddesi (*Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir...*) kapsamında işlem tesis edileceği belirtilerek, İkiztepe Köyü'nün belediye sınırına dahil edilmesine ilişkin meclis kararı alınması talep edilmiştir. Bu kapsamda 11.07.2014 tarih ve 7-246 sayılı meclis kararı ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 8'inci maddesine göre işlem yapılamadığı belirtilerek ilgili kanunun 11'inci maddesi gereğince belediye sınırına katılması oybirliği ile kabul edilmiştir.

Belediye Meclisince alınan karar, Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne gönderilmiş olup, Mahalli İdareler Müdürlüğü'nce Danıştay'ın görüşü alınmak üzere Bakanlığa (İç İşleri Bakanlığı) gönderilmiştir. Bugün, İkiztepe Köyü'nün Batman Belediyesi sınırına katılmasına ilişkin süreç devam etmektedir.

4.4.4 Erköklü Köyü

Erköklü Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. Erköklü Köyü'nün batısında Batman merkez ilçesi ve Karayün Köyü, güneyinde Salkımlı ve Dicle Nehri, kuzeyinde rafineri, doğusunda ise Akça Köyü yer almaktadır. Erköklü Köyü, 1236,3 ha'lık bir alanı kaplamaktadır.

Erköklü Köyü'nün demografik yapısına bakıldığında, 2014 yılı TÜİK verilerine göre; erkek nüfusu 501, kadın nüfusu 526 olmak üzere toplamda 922 kişiden oluşmaktadır.

Şekil 4.20: Erköklü Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Batman Belediyesi tarafından 2007 yılında yapılan imar planı, Erköklü Köyü'nün yapılaşmış kısmını da içine alarak hazırlanmıştır. Bu nedenle Erköklü Köyü yerleşim alanı 2007 yılında beri Batman Belediyesi imar planı sınırı içerisinde olup, su altyapı ve ulaşım hizmetlerinden faydalanmaktadır.

2007 yılında Erköklü Köyü yerleşim alanı imar planı içerisinde olduğundan, 2009 yılında onaylanmak üzere hazırlanan belediye sınırı içerisinde Erköklü Köyü dahil edilmiştir. Ancak; bu tarihte belediye sınırı onaylanırken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun birleşme ve katılma esaslarına göre iş ve işlemler yapılmadığından belediye sınırı ile köy sınırının yaklaşık olarak 419,7 ha'lık alanı iç içe geçmiştir. Erköklü Köyü sınırı içerisinde olup, belediye sınırı dışında alan 1,7 ha'lık imarlı alan bulunmaktadır.

Batman Belediyesi, Ekim-2013 tarihinde ile Erköklü Köyü ile yaşanan imar ve sınır uyuşmazlığı sorununun çözümüne yönelik kurum görüşünü Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne bildirerek, Erköklü Köyü'nün belediye sınırına dahil edilmesi istenmiştir. Ancak; İkiztepe Köyü muhtarı ve ihtiyar heyeti, köyün belediye sınırına katılmasını kabul etmemişlerdir. Bu nedenle 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında bir oylamaya gidilememiştir.

Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü Ekim-2013 tarihinde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 11'inci maddesi kapsamında işlem tesis edileceği belirtilerek, İkiztepe Köyü'nün belediye sınırına dahil edilmesine ilişkin meclis kararı alınması talep edilmiştir. Bu kapsamda 11.07.2014 tarih ve 7-247 sayılı meclis kararı ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 8'inci maddesine göre işlem yapılamadığı belirtilerek ilgili kanunun 11'inci maddesi gereğince belediye sınırına katılması oybirliği ile kabul edilmiştir. Belediye Meclisince alınan karar, Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne gönderilmiş olup, Mahalli İdareler Müdürlüğü'nce Danıştay'ın görüşü alınmak üzere Bakanlığa (İç İşleri Bakanlığı) gönderilmiştir. Erköklü Köyü'nün belediye sınırına katılmasına ilişkin süreç devam etmektedir.

4.4.5 Kuyubaşı Köyü

Kuyubaşı Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. Kuyubaşı Köyü'nün batısında Balpınar Beldesi, güneyinde Dicle Nehri, doğusunda Karayün Köyü, kuzeyinde ise merkez ilçe yer almaktadır. Kuyubaşı Köyü, 2014 yılı TÜİK verilerine göre; erkek nüfusu 275, kadın nüfusu 259 olmak üzere toplamda 534 kişiden oluşmaktadır.

Kuyubaşı Köyü, alansal olarak 1168,5 ha'lık bir alanı kapsamaktadır. Belediye sınırı ile Kuyubaşı Köyü sınırının yaklaşık olarak 46 ha'lık bir alan iç içe geçmiş durumdadır. Kuyubaşı Köyü sınırı içerisinde olup belediye sınırı dışında kalan imar uygulaması ise 42,9 ha'lık bir alandır.

Şekil 4.21: Kuyubaşı Köyü'nün konumu

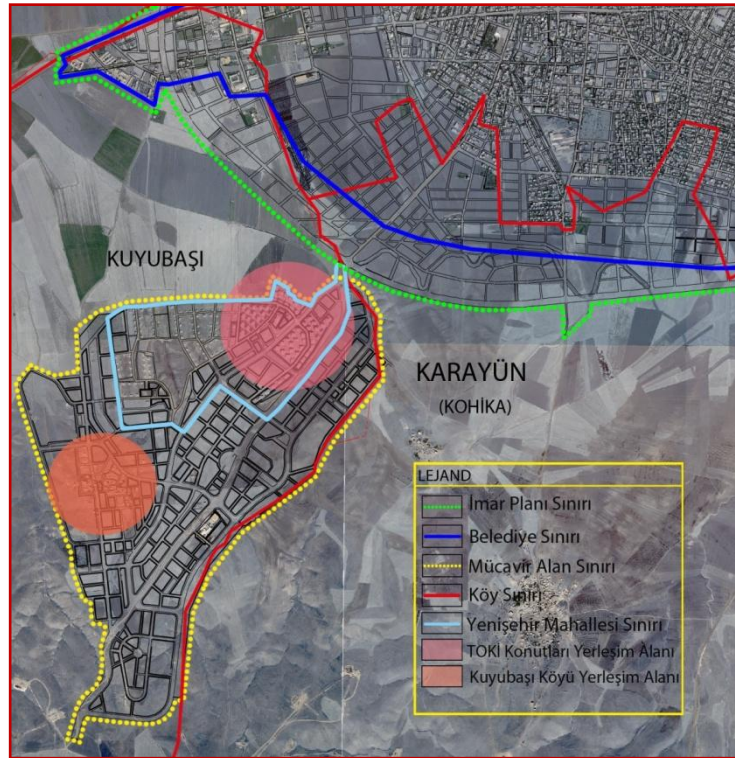
Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

31 Ekim-1 Kasım 2006 tarihinde yaşanan taşkında 10 kişi ölmüş ve büyük maddi hasar meydana gelmiştir. 2006 yılında İluh Deresi'nin taşması sonucu yaşanan sel felaketi nedeniyle derenin etrafında ikamet eden ve evleri taşkından zarar gören vatandaşlar için Kuyubaşı Köyü sınırı içerisinde Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından konutlar yapılmıştır. Sel felaketinden etkilenen vatandaşlar buradaki konutlara yerleştirilmiştir. TOKİ konutlarının yapıldığı bu bölge kent merkezine yakın olduğundan burada yaşayan vatandaşlar sosyal, ekonomik, kültürel ihtiyaçlarını kent merkezinden karşılamaktadır. Bu bölgenin belediye sınırının dışında olması ve mücavir alanı teklifinin

onaylanmaması nedeniyle belediye tarafından imar uygulaması, alt ve üst yapı ve ulaşım hizmeti sağlanmıyordu. Bu tür hizmetlerin sağlanmaması nedeniyle Kuyubaşı Köyü'nün belediye sınırına dahil edilmesi ya da belediyenin mücavir alanı olarak belirlenmesi zorunluluğu doğmuştu. Haziran-2012 tarihinde “Kuyubaşı Köyü Çevresi İmar Planı Sınırı” Batman Belediyesi Mücavir Alanı olarak belediyenin yetki alanına girmiştir. Böylelikle bu bölgede belediyenin kentsel hizmetlerin sunumunu, rantı ve plansız yapılaşmayı önleme imkanı doğmuştur.

Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü'nce Aralık-2012 tarihinde yapılan oylama sonucu Kuyubaşı-TOKİ yerleşkesinde yaşayanlar belediye sınırına katılma noktasında olumlu yönde oy kullanmışlardır. Batman Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğü Aralık-2012 tarihinde TOKİ Konutları'nın belediye sınırına katılmasına ilişkin sonucu Batman Belediyesi'ne bildirmiştir. Batman Belediyesi, 11.01.2013 tarih ve 1-45 sayılı meclis kararı ile TOKİ Konutları'nın belediye sınırına katılmasını kabul etmiştir. Aynı zamanda 07.02.2013 tarih ve 2077 sayılı meclis kararı ile “Yeni Şehir Mahallesi” olarak isimlendirilmiştir.

Şekil 4.22: Yenişehir mahalle sınırı

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Ocak-2013 tarihinde Kuyubaşı-TOKİ Konutları'nın belediye sınırına katılmasının belediye meclisince uygun görülmesi ile Yeni Şehir Mahallesi sınırı, belediye sınırına dahil edilecek alan olarak belirlenmiştir. Kuyubaşı-TOKİ Konutları belediye sınırına dahil edilirken, onaylı belediye sınırı ile belediye sınırına katılacak alanın sınırının birleştirilmediği, bu nedenle iki sınır arasında alansal boşluğun ortaya çıktığı görülmektedir. Belediye sınırına katılacak alanın sınırı belirlenirken yine imar planı sınırı esas alınarak oluşturulmuştur. Bugün, Kuyubaşı-TOKİ Konutları'nın belediye sınırına katılmasına ilişkin süreç devam etmektedir. Onaylı belediye sınırı ile belediye sınırına katılacak alan arasında ortaya çıkan alansal boşluk, katılma ve birleşme işlemlerinin aksamasına neden olacaktır. Onaylı belediye sınırı ile belediye sınırına katılacak alan arasında ortaya çıkan alansal boşluk nedeniyle yeni bir sınır önerisinin ve meclis kararının alınması ihtiyacını doğuracaktır.

4.4.6 Akça Köyü

Akça Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. Akça Köyü'nün batısında Erköklü Köyü, güneyinde Dicle Nehri, doğusunda Çevrimova Köyü, kuzeyinde ise Organize Saniye Bölgesi yer almaktadır. Akça Köyü, alansal olarak 3425,2 ha'lık bir alanı kaplamaktadır.

Akça Köyü, 2014 yılı TÜİK verilerine göre; erkek nüfusu 250, kadın nüfusu 260 olmak üzere toplamda 510 kişiden oluşmaktadır.

Şekil 4.23: Akça Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Akça Köyü, 1994 yılında Gap İdaresi tarafından yapılan imar planı ile imar planı sınırına dahil edilmiştir. 1994 yılından günümüze kadar belediye tarafından sağlanan imar uygulaması, alt ve üst yapı ve ulaşım hizmetini almıştır. Batman-Siirt ve Batman-Hasankeyf arasındaki bağlantıyı sağlayan ulaşım aksı Akça Köyü sınırı içerisinde geçmektedir.

Akça Köyü, 1994 yılında Gap İdaresi tarafından yapılan imar sınırı içerisinde olduğundan, 2009 yılında onaylanmak üzere hazırlanan belediye sınırına Akça Köyü dahil edilmiştir. Ancak; bu tarihte belediye sınırı onaylanırken, 5393 sayılı Belediye Kanununun birleşme ve katılma esaslarına göre iş ve işlemler yapılmadığından belediye sınırı ile köy sınırının yaklaşık olarak 124,8 ha'lık bir alan iç içe geçmiş durumdadır. Akça Köyü sınırı içerisinde olup, belediye sınırı dışında kalan imar uygulaması ise 6,5 ha'lık bir alandır.

4.4.7 Yediyol Köyü

Yediyol Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. Yediyol Köyü'nün batısında Batman Çayı, güneyinde havaalanı, doğusunda Kanatlı Köyü, kuzeyinde ise Bıçakçı Köyü yer almaktadır. Yediyol Köyü, alansal olarak 887,4 ha'lık bir alanı kaplamaktadır.

Yediyol Köyü, 2014 yılı TÜİK verilerine göre; erkek nüfusu 26, kadın nüfusu 25 olmak üzere toplamda 51 kişiden oluşmaktadır.

Şekil 4.24: Yediyol Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Yediyol Köyü, 1994 yılında Gap İdaresi tarafından yapılan imar planı ile imar planı sınırına dahil edilmiştir. 1994 yılından günümüze kadar belediye tarafından sağlanan imar uygulaması, alt ve üst yapı ve ulaşım hizmetini almıştır. Batman-Silvan arasında

bağlantıyı sağlayan ulaşım aksı Yediyol Köyü sınırı içerisinde geçmektedir. Aynı zamanda Hava Alanı, Sanayi Sitesi ve İl Özel İdaresi Yediyol Köyü sınırı içerisinde kalmaktadır.

Yediyol Köyü, 1994 yılında Gap İdaresi tarafından yapılan imar sınırı içerisinde olduğundan, 2009 yılında onaylanmak üzere hazırlanan belediye sınırına Yediyol Köyü dahil edilmiştir. Ancak; bu tarihte belediye sınırı onaylanırken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun birleşme ve katılma esaslarına göre iş ve işlemler yapılmadığından belediye sınırı ile köy sınırının yaklaşık olarak 31,2 ha'lık bir alan iç içe geçmiş durumdadır. Yediyol Köyü sınırı içerisinde olup, belediye sınırı dışında kalan imar uygulaması ise 6,5 ha'lık bir alandır.

4.4.8 Karayün Köyü

Karayün Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. Karayün Köyü'nün batısında Kuyubaşı Köyü, güneyinde Dicle Nehri, doğusunda Erköklü Köyü, kuzeyinde ise merkez ilçe yer almaktadır. Karayün Köyü, alansal olarak 2465,1 ha'lık bir alanı kaplamaktadır.

Karayün Köyü, 2014 yılı TÜİK verilerine göre; erkek nüfusu 497, kadın nüfusu 490 olmak üzere toplamda 987 kişiden oluşmaktadır.

Şekil 4.25: Karayün Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Karayün Köyü, 2007 yılında yapılan imar planı sınırına alınmış olup, 2009 yılında onaylanmak üzere hazırlanan belediye sınırına Karayün Köyü dahil edilmiştir. Ancak; bu tarihte belediye sınırı onaylanırken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun birleşme ve katılma esaslarına göre iş ve işlemler yapılmadığından belediye sınırı ile köy sınırının yaklaşık olarak 137,1 ha'lık alanı iç içe geçmiştir. Erköklü Köyü sınırı içerisinde olup, belediye sınırı dışında alan 89,6 ha'lık imarlı alan bulunmaktadır.

2007 yılında yapılan imar planı ile Karayün Köyü sınırı içerisinde çevre yolu geçirilmesi planlanmıştır. Ancak; 2007 yılında onaylanan imar planı İl Özel İdaresi tarafından gerekli kurum görüşleri alınmadığı ve yetki alanını girildiği belirtilerek mahkemeye başvurulmuştur. Bu bölgede yapılan imar planına ilişkin hukuki süreç devam ettiğinden Karayün Köyü sınırı içerisinde geçirilen çevre yolu, Karayolları Genel Müdürlüğü'nce gerekli kamulaştırmalar yapılarak kısmi olarak açılmıştır.

4.4.9 Kanatlı Köyü

Kanatlı Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. Kanatlı Köyü'nün batısında Yediyol Köyü, güneyinde merkez ilçe, doğusunda Güvercin Köyü, kuzeyinde ise Demirlipınar Köyü yer almaktadır. Kanatlı Köyü, alansal olarak 535,9 ha'lık bir alanı kaplamaktadır.

Şekil 4.26: Kanatlı Köyü'nün konumu

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Kanatlı Köyü, 1994 yılında Gap İdaresi tarafından yapılan imar planı ile imar planı sınırına dahil edilmiştir. 1994 yılından günümüze kadar imar planı sınırı içerisinde olmasına rağmen belediye tarafından herhangi bir imar uygulaması yapılmamıştır. Nitekim; imar planı sınırı içerisine giren alanlar İl Tarım Müdürlüğüne toplulaştırma kapsamına alınmıştır. Bu nedenle Kanatlı Köyü sınırı içerisindeki parsellerde tarım şerhi olduğundan herhangi bir imar uygulaması gerçekleştirilememektedir.

Batman-Silvan arasında bağlantıyı sağlayan ulaşım aksı Kanatlı Köyü'nün de sınırı içerisinde geçmektedir. Aynı zamanda Marangozcular Sitesi, Kanatlı Köyü sınırı içerisinde kalmaktadır.

Kanatlı Köyü, 1994 yılında Gap İdaresi tarafından yapılan imar sınırı içerisinde olduğundan, 2009 yılında onaylanmak üzere hazırlanan belediye sınırına Kanatlı Köyü dahil edilmiştir. Ancak; bu tarihte belediye sınırı onaylanırken, 5393 sayılı Belediye Kanununun birleşme ve katılma esaslarına göre iş ve işlemler yapılmadığından belediye sınırı ile köy sınırının yaklaşık olarak 110,8 ha'lık bir alan iç içe geçmiş durumdadır. Yediyol Köyü sınırı içerisinde olup, belediye sınırı dışında kalan imar uygulaması ise 1,2 ha'lık bir alandır.

4.4.10 İluh Köyü

İluh Köyü; Batman ilinin merkez ilçesine bağlı bir köydür. İluh Köyü'nün batısında Balpınar Beldesi ve İkiztepe Köyü, güneyinde Kuyubaşı Köyü ve Karayün Köyü, doğusunda Aydıkonak (tüzel kişiliği kalkmadan önce) ve Erköklü Köyü, kuzeyinde ise Hava alanı ve Demiryolu Köyü (tüzel kişiliği kalkmadan önce) yer almaktadır. İluh Köyü, alansal olarak 1709,2 ha'lık bir alanı kaplamaktadır.

Batman, İluh Köyü'nün zaman içerisinde sanayi ve zorunlu göçe dayalı nüfus hareketlerine bağlı olarak gelişmesiyle il statüsüne kavuşmuştur. Çalışma kapsamında yapılan alan araştırmasında İluh Köyünün tüzel kişiliğinin kaldırıldığına dair kurumlardan herhangi bir veriye ulaşılmamıştır. 2009 yılına kadar onaylı bir belediye sınırının olmaması ve bu tarihten sonra köyün tüzel kişiliğinin kaldırıldığına dair bir çalışmanın olmaması yasal olarak köyün tüzel kişiliğinin devam ettiğini göstermektedir. Ancak; 2013 yılı Türkiye İstatistik Kurumu'nun merkeze bağlı köy-belde nüfus verilerine bakıldığında İluh Köyü'nün nüfus verisine ulaşılmamıştır. Bu veriden yola çıkıldığında İluh Köyünün tüzel kişiliğinin kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

İluh Köyü'nün sınırını esas alındığında; Kültür (bir kısmı), Pınarbaşı, Pazaryeri, Bahçelievler, Ziyagökalp, Bağlar, Sağlık, Raman, Şafak, Cumhuriyet, Şirinevler, Çay, Beşevler, Aydınlikevler, 19 Mayıs, Kısmet, Meydan, Akyürek, Yeşiltepe, Çarşı, İluh, Yeni, Huzur, Çamlıca, Hürriyet, Karşıyaka, Güneykent, Seyitler, Petrolkent Mahalleleri ve rafinerinin bulunduğu alanın önemli bir kısmı İluh Köyü sınırı içerisinde yer almaktadır.

İluh Köyü, 1976 yılında yapılan imar sınırı içerisinde yer almaktadır. İluh Köyü'nün tüzel kişiliğinin kaldırılmadığı esas alınır; 2009 belediye sınırı onaylanırken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun birleşme ve katılma esaslarına göre iş ve işlemler yapılmadığından belediye sınırı ile köy sınırının yaklaşık olarak 1661,3 ha'lık bir alan iç içe geçmiş durumdadır. İluh Köyü sınırı içerisinde olup, belediye sınırı dışında kalan imar uygulaması ise 48,3 ha'lık bir alandır.

4.5 SINIR UYUŞMAZLIĞININ KENTSEL ETKİLERİ

4.5.1 Toplulaştırma

Arazi Toplulaştırması; tarımsal üretimin arttırılması amacıyla, küçük parseller halinde birden fazla parçaya bölünmüş, değişik yerlere dağılmış veya elverişsiz biçimde şekillenmiş arazilerin; modern tarım işletmeciliği esaslarına göre ve sulama hizmetlerinin getirilmesine en uygun bir şekilde birleştirilmesi, şekillendirilmesi ve düzenlenmesi işlemine denir.

Arazi toplulaştırma uygulama hizmetleri 3083 sayılı kanuna dayanır. Tarım Reformu Genel Müdürlüğü; 3083 sayılı Kanunun içeriğinde verilen hizmetleri yürütmek amacıyla, bu hizmetlerin yapılacağı alanları belirleyerek Bakanlar Kurulu Kararı ile Resmi Gazete'de ilan edilen alanlarda faaliyetlerini yürütmektedir¹³.

Arazi toplulaştırma çalışmalarında proje talepleri; mahalli idareler, muhtarlıklar, il özel idareleri, belediyeler, kooperatifler, birlikler, sivil toplum kuruluşları, Kamu Kurum ve Kuruluşları ile arazi malikleri, tarafından talep edilebilir. Toplulaştırma talepleri; Toprak Koruma Kurulu veya Kurullarınca incelenerek teknik, ekonomik, sosyal ve hukuki açıdan değerlendirilip uygun görülmesi halinde Bakanlığa sunulur. Toplulaştırma talepleri değerlendirilmek üzere doğrudan Bakanlığa da yapılabilir. Uygun görülmesi halinde, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile kırsal alan düzenlemesi ve arazi toplulaştırma proje sahası belirlenir, ilan edilir. Bakanlar Kurulunun bu kararı toplulaştırma ve diğer işlemler yönünden kamu yararı kararı

¹³ <http://www.fka.org.tr/ContentDownload/toplula%C5%9Ft%C4%B1rma.pdf>

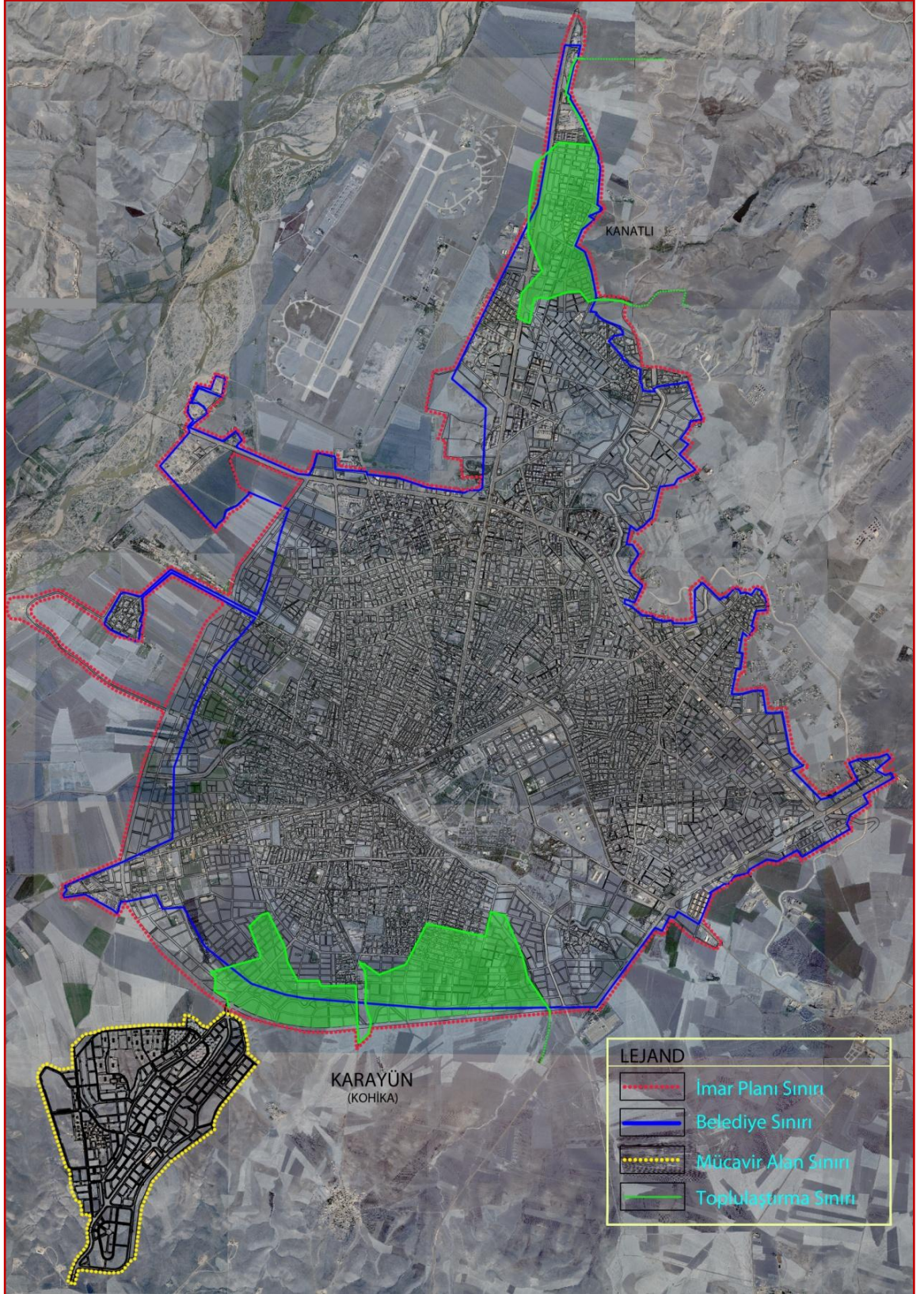
sayılır. Bu karar sonucu isteğe bağlı olarak veya maliklerin muvafakati aranmaksızın proje bazında arazi toplulaştırması ve kırsal alan düzenlemesi Bakanlık tarafından yapılır veya Bakanlık kontrolünde yaptırılır.

Arazi Toplulaştırması'nın tanımı, yasal boyutu ve uygulama araçlarını irdeledikten sonra, verimli bir ova üzerine kurulan Batman ilinde uygulanan arazi toplulaştırmasının kenti ne düzeyde etkilediğini incelememiz gerekmektedir. Bilindiği zere, Batman ayının doğusunda verimli bir ovanın kenarında kurulan kent, ekonomik eksenli ve zorunlu glere bağlı olarak hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Yaşanan hızlı kentleşme süreci yatayda yayılmayı beraberinde getirmiş, bu durum tarım alanlarının işgaline sebep olmuştur. Bu gün kentin üzerinde gelişim gösterdiği alanların tamamı tarım alanı niteliğini taşımaktadır. Söz konusu tarım alanları hızlı kentleşmeye bağlı olarak özellikle, 1994 yılında GAP İdaresi ve 2007 yılında yerel yönetim tarafından yapılan imar planları ile bu alanlar imara açılmıştır.

2009 yılında Karayün Köyü, 2010 yılında ise Kanatlı Köyü, Bakanlar Kurulu kararı ile arazi toplulaştırması alanı olarak belirlenmiştir. 2010 yılında Kanatlı Köyü sınırı içerisinde 1994 yılında GAP İdaresi tarafından onaylanan imar planı sınır dahil olmak üzere arazi toplulaştırması içine alınmıştır. Kanatlı Köyü sınırı içerisinde 1994 onaylanan imar planı sınırı içerisinde herhangi bir imar uygulaması (18'inci madde uygulaması vs.) gerçekleştirmemiş olması ve köyün tüzel kişiliğinin kaldırılmamış ya da daraltılmamış olması arazi toplulaştırmasının bu bölgede ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bugün, Kanatlı Köyü sınırı içerisinde arazi toplulaştırmasına ilişkin tescil süreci devam etmektedir.

Şekil 4.27: Arazi toplulaştırması sınırı

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

2007 yılında İlave ve Revizyon İmar Planı kapsamında Çamlıca, Yeşiltepe Huzur, Seyitler, Petrolkent, Hilal ve Çay Mahallesi içine alan ya da bu mahallerinde uzantısında bulunan alanlar imara açılmıştır. 2007 yılında İlave ve Revizyon İmar Planı ile kenti çevreleyen bir çevre yolunun açılması düşünülerek Karayün Köyü sınırını içine alacak şekilde imar planı hazırlanmıştır. Ancak; Karayün Köyü muhtarı ve ihtiyar heyetini talebi üzerine arazi toplulaştırması bu bölgeye girmiş olup, Karayün Köyü sınırı içerisinde yapılan arazi toplulaştırması bitmiş durumdadır. Toplulaştırma sınır oluşturulurken, belediye sınırı ve imar planı sınırı içerisine girilmesine rağmen yerel yönetimden herhangi bir kurum görüşü alınmamıştır. Bugün, yapılaşmış ve tarımsal niteliğini kaybetmiş durumda olan Petrolkent Mahallesi'nin önemli bir kısmı toplulaştırma sınırı içerisinde yer almaktadır. Aynı zamanda Karayün Köyü sınırı içerisinden geçirilen çevre yolu, arazi toplulaştırması nedeniyle bazı bölgelerde açılmamaktadır. Karayolları Genel Müdürlüğü bu bölgedeki arazi toplulaştırmasına ilişkin kamu yararı kararı alarak ve gerekli kamulaştırma işlemlerini yaparak çevre yolunu kısmi olarak açmıştır.

2009 yılına kadar Batman Belediyesi'nin onaylı bir belediye sınırının olmaması ya da belediye sınırı onaylanırken kentin etrafında bulunan köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılmamış/sınırlarının daraltılmamış olması arazi toplulaştırmasının uygulanmasında etkili olmuştur. 2009 yılında belediye sınırı onaylanırken kentin etrafında bulunan köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması ya da bu köylerin tüzel kişilik sınırın daraltılması ile yasal olarak bu alanlar belediyenin yetki alanına girmiş olacaktı ancak; belediye sınırı sorunun varlığı beraberinde toplulaştırma sorununu da getirmiştir.

4.5.2 Arsa-Konut İlişkisi

Belediye sınırının, onaylı imar planından alansal olarak küçük olması ve belediye sınırı ile köy sınırlarının iç içe geçmesi nedeniyle İl Özel İdaresi arasında yaşanan yetki karmaşası belediyenin uygulama alanını sınırlandırmıştır. Nitekim; kentin kuzeyinde Kanatlı Köyü ve güneyinde Karayün Köyü sınır içerisinde arazi toplulaştırmasının varlığı belediyenin uygulama alanını sınırlandırılan diğer bir faktör olarak gösterilebilir.

Belediye sınırının alansal olarak küçük olması ve köylerin tüzel kişiliğinin varlığı arsa üretimini etkilemiştir. Belediyenin sınırı içerisindeki tüm alanlara imar planının yapılmış olması ve yoğun yapılaşma nedeniyle imar planının ihtiyaca cevap vermemesi, yeni alanların imara açılması ihtiyacını doğurmuştur. Ancak; Belediyenin yetkisinde imarsız sahalar bulunmadığından arsa üretimi gerçekleştirilememektedir. İl Özel İdaresinin kentin çeperlerinde yaptığı ilave imar planları kısmi olarak imarlı arsa üretimine cevap vermiştir. Ancak; İl Özel İdaresi'nin kentin çeperlerinde imar uygulaması yaptığı bölgelere kent sakinlerinin yönelmemesi kent içerisinde yer alan arsa ve konut fiyatları üzerinde etkili olmuştur. Bu durum kent içerisinde yer alan arsa ve konutların fiyatlarını ciddi oranda arttırmıştır.

2009 yılında yapılan İlave ve Revizyon İmar Planı ile inşaat sektörü kentin kuzeyine yönelmiş durumdadır. Bu bölgelerde yer alan Kültür, Gap, Belde, Gültepe Mahalleleri inşaat sektörünün yoğunlaştığı, arsa ve konut fiyatlarının yüksek olduğu bölgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu mahallelerin ulaşım bağlantılarının güçlü olması, resmi kurum, eğitim tesisi, sağlık tesisi (Bölge Hastanesi, Kadın Doğum Hastanesi), sosyal tesis ve idari tesislerin (Valilik Konağı, Adliye Sarayı) kentin kuzeyine yönelmiş olması bu mahallelerde arsa ve konut fiyatlarının yükselmesine neden olmuştur.

2007 yılında planlanan çevre yolunun açılmamış olması ve kentin güneyi ile kuzeyi arasında güçlü ulaşım bağlantılarının olmaması, bu bölgelerde resmi kurum, eğitim tesisi, sağlık tesisi sosyal tesis ve idari tesislerin yoksunluğu belediye mücavir alanına yönelimin olmamasına sebep olmaktadır. Ancak; belediye mücavir alanı sınırı içerisinde TOKİ tarafından yapılan emekli konutları, kentin bu bölgeye kaymasında etkili olacağı öngörülmektedir. Bu bölgede yapılan emekli konutlarının bitirilmesi ile bu konutlara kentin içerisinden ciddi bir nüfus taşınacaktır. Bu durum kent merkezinde arsa ve konut fiyatlarının düşmesini ve kentsel gelişmenin bu bölgeye kaymasını tetikleyecektir.

2013 yılında Demiryolu ve Aydınkonak köylerinin belediye sınırına katılması ile belediye sınırı genişlemiş olup, belediyenin yetkisine imarsız alanlar girmiştir. Bu alanların belediyenin yetkisine girmesi ve imar planı sınırına yakın olması, bu alanların imara açılması ihtimalini arttırmıştır. Bu nedenle tarla fiyatları bu bölgelerde artmıştır. Demiryolu ve Aydınkonak köylerinin belediye sınırına katılması ile yerel yönetimin

arsa ve konut fiyatlarını göz önünde bulundurarak bu alanları imar açacağı öngörülmektedir. Bu bölgelerde İl Özel İdaresi tarafından ilave imar planlarının yapılmış olması tarla fiyatlarını yükselmesinin bir diğer nedeni olarak gösterilebilir.

4.5.3 Kentsel Dönüşüm

2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, kentsel dönüşüm olgununun yasal dayanağını oluşturmaktadır. 6306 sayılı Kanunun amacı; afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir(madde 1). 6306 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere Adana, Eskişehir, Hatay, Afyon, Sakarya, Elazığ gibi kentlerde dönüşüm alanları (riskli yapı veya riskli alan) belirlenerek uygulamalar yapılmıştır.

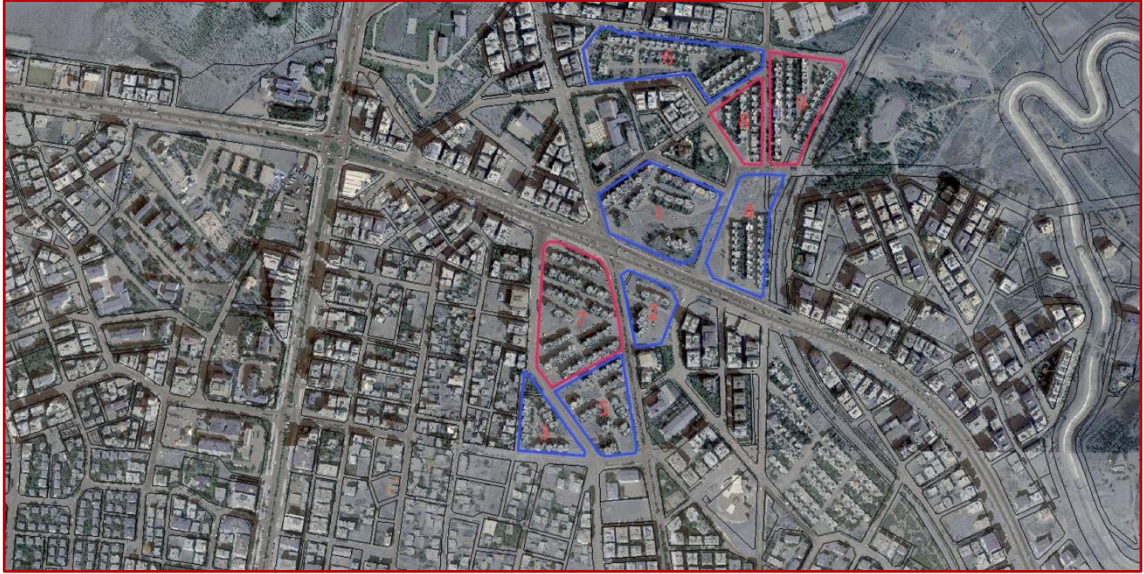
Batman, 2012 yılına gelindiğinde kentsel dönüşüm uygulanan kentlerden biri olmuştur. Batman'da dönüşüm olgusunu riskli alan ve riskli yapı üzerinden ele almak gerekir. Riskli alanların başında İluh Deresi'nin etrafına kurulmuş mahalleler gelmektedir. İluh Deresi; Petrolkent, Karşıkaya, İluh, Yeşiltepe, Çarşı, Kısmet, 19 Mayıs ve Çay Mahallesi içinden geçerek Batman Çayı ile birleşmektedir. İluh Deresi etrafındaki bu mahallelerde yapılaşmanın var olması, dönüşüm ve ıslah çalışmalarının yeterli düzeye ulaşmamış olması nedeniyle yaşanan taşkınlar ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Nitekim; 2006 yılında derenin taşması sonucu yaşanan sel felaketi ile can kayıplarının yaşanması bu bölgenin dönüşüm ve ıslah çalışmalarını bir zorunluluk haline getirmiştir. İluh Deresi'nin dönüşümü ve ıslahı yönetime gelen idarecilerin öncelikli projeleri arasında yer almasına karşın kamulaştırma maliyeti nedeniyle bir türlü gerçekleştirilememektedir. Diğer bir riskli alan ise rafinerinin karşısına kurulan Şirinevler Mahallesi'dir. Şirinevler Mahallesi'nde uzun yıllardan beri kullanılan küçük sanayi sitesi (Toptancılar Sitesi) yer almaktadır. 2004 yılında Toptancılar Sitesi'nde rafineriden sızan gaz nedeniyle büyük bir patlama gerçekleşmiş olup, can ve mal kayıpları yaşanmıştır. Bu tarihten sonra Toptancılar Sitesi bu bölgeden taşınmıştır. Bu

alan ise zamanla işlevsizleşmiş ve canlılığını yitirmiştir. Toptancılar Sitesi'nin etrafında bulunan konutlarda ikamet eden insanlar hala bu bölgede yer almaktadır. Bu bölge riskli bir alan oluşturmasına rağmen bir dönüşüme gidilmemiştir. Bugüne kadar rafineriden sızan gazın yeri ise tespit edilememiştir.

Batman'da, riskli alan bağlamında kentsel dönüşüm yaşanmamıştır. Batman'da yaşanan kentsel dönüşüm, riskli yapı üzerinden ortaya çıkmıştır. 2013 yılında Belde Mahallesi'nde 10 dönümlük arazi üzerinde yer alan 30 konutun bulunduğu Belediye Eski Kooperatif Evleri, 6306 sayılı Kanun kapsamında kentsel dönüşüm alanı ilan edilmiştir. Bu bölgede yer alan yapılar, eskimiş, yıpranmış, köhnemiş ve ömrünü tamamlamış yapılar olduğundan riskli yapı olarak değerlendirilmiş olup kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.28: Kentsel dönüşüm alanları

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

2013 yılında 2 numaralı ada, 2014 yılında 3, 4 ve 5 numaralı adalar, 2015 yılında ise 6 numaralı adada bulunan yapılar, riskli yapılar olarak tespit edilmiş olup, kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır. 2012 yılında 1 numaralı ada (bkz. şekil 4.28) müteahhit tarafından yıkım işlemleri yapılmıştır ancak; bu adadaki yapılar kentsel dönüşüm kapsamına alınmamıştır. Yukarıdaki şekilde gösterilen 7, 8 ve 9 numaralı adaların bulunduğu bölgeler üzerinde dönüşüm baskısı devam etmektedir.

Batman'da kentsel dönüşüm olgunun ortaya çıkmasının birkaç nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin başında belediye sınırı sorunu gelmektedir. Belediye sınırının alansal büyüklüğünün yeterli olmaması nedeniyle arsa üretiminin yapılamaması, var olan arsaların değerinin gittikçe yükselmesine neden olmuştur. Belediye sınırı ile köy sınırlarının iç içe geçmesi ile İl Özel İdaresi arasında yaşanan yetki karmaşası, kentin doğu, batı, kuzey ve güneyinin tarım alanları ile çevrili olması, imar planı sınırı içerisinde kuzey ve güney yönünde toplulaştırmanın varlığı girişimciyi kent merkezinde yer alan prestijli ve rant değeri yüksek alanların dönüşümüne itmiştir. Bu sorunların varlığı kentsel dönüşüm olgusunun Batman'da ortaya çıkmasına neden olmuştur.

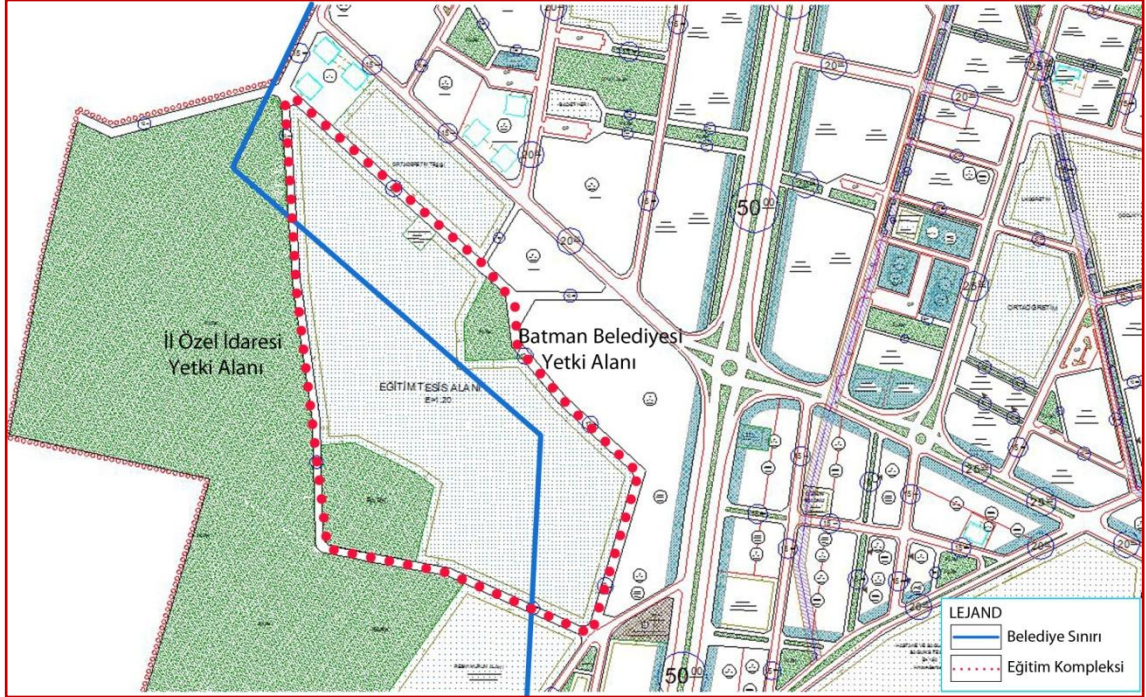
4.5.4 İmar Değişiklikleri

5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyenin ve İl Özel İdaresi'nin yetki alanı belirlenmiştir. Buna göre; belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında valilik yetkilidir. Bu durum Batman özelinde farklı bir boyut almıştır. Batman Belediyesi'nin onaylı belediye sınırının dışında kalan imarlı alanlarda İl Özel İdaresi ile yetki sorunu yaşadığını daha önce belirtmiştik. Özellikle bir kısmı belediye sınırı, bir kısmı ise İl Özel İdaresi yetki alanında kalan imarlı alanlarda yetki karmaşası nedeniyle ya kentsel hizmetler sağlanamamakta ya da hizmetlerin sunumu aksamaktadır. Bu sorunun varlığı imar planı değişikliklerine de yansımaktadır. İmar planı değişikliği yapılırken hem belediye sınırı hem de İl Özel İdaresi alanına giren parsellerde her iki meclise sunulmaktadır. Belediye meclisi kendi yetki alanına giren kısım için karar alırken, İl Genel Meclisi de kendi yetki alanında kalan kısım için karar almaktadır. Bugün, Gültepe Mahallesi'nde yapılan Eğitim Kompleksi ve Petrolkent Mahallesi'nde yapımı devam eden Şehir Stadyumu bu duruma örnektir.

Gültepe Mahallesi'nde mülkiyeti hazineye ait olan 1534 ada 1 parselin yaklaşık olarak 13,077 m²'si onaylı belediye sınırı içerisinde kalırken 15,397 m²'si İl Özel İdaresi'nin yetki alanında kalmaktadır. Belediye sınırı içerisinde kalan bölümünün imar planı değişikliği Belediye Meclisine, İl Özel İdaresi yetki alanında kalan diğer bölüm ise İl Genel Meclisine sunulmuştur. Belediye Meclisi 03.08.2013 tarih ve 9-401 sayılı meclis

kararı ile İl Genel Meclisi ise 02.08.2013 tarih ve 148 sayılı meclis kararı ile kabul edilerek, Eğitim Tesisleri Alanı'na dönüştürülmüştür.

Şekil 4.29: İmar planı değişikliği

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

1987 yılında Siirt'e bağlı olduğu dönemde Batman'a kazandırılan 16 Mayıs Şehir Stadı ile Atatürk Spor Salonu değişen yaşam koşulları, gündelik ihtiyaçlara cevap verememesi, eskiyen yapısı ve artan nüfus karşısında yeni spor alanları ihtiyacını doğurmuştur. Petrolkent Mahallesi, Karayün Köyü sınırı içerisinde 2191 ada 1 parsel yaklaşık 12,3 hektarlık alan üzerinde şehir stadı yapılmak üzere imar planı değişikliği hazırlanarak Belediye Meclisine başvurulmuştur. Hazırlanan imar planı değişikliğinin 11,5 hektarı belediye sınırı içerisinde yer alırken, 08,8 hektarı İl Özel İdaresi'nin yetki alanında kalmaktadır. İmar planı değişikliği ile söz konusu alan 04.08.2013 tarih ve 9-409 sayılı meclis kararı ile Açık ve Kapalı Spor Tesisleri Alanına dönüştürülmüştür. Belediye sınırı dışında kalan alanlar sürecin uzamaması için İl Genel Meclisine sunulmamıştır. Nitekim söz konusu parsel toplulaştırma sahası içinde kalırken kamu yararı kararı alınarak, arazi toplulaştırması dışında bırakılmıştır.

Belediye sınırı içerisinde kalan bölümünün imar planı değişikliği Belediye Meclisine, İl Özel İdaresi yetki alanında kalan diğer bölüm ise İl Genel Meclisine sunulmuş imar planı değişikliği sorunu aşmıştır. Gültepe Mahallesi'nde yapılan Eğitim Kompleksi ve Petrolkent Mahallesi'nde yapımı devam eden Şehir Stadyumu yetki karmaşasının (sınır sorununun) iki örneğini oluşturup, sorunsuz bir şekilde imar planı değişiklikleri onaylanmıştır. Belediye sınırı sorunu çözülmezse bu tür imar planı değişikliği örneklerinin artacağı öngörülmektedir.

Gültepe Mahallesi'nde yapılan Eğitim Kompleksi ve Petrolkent Mahallesi'nde yapımı devam eden Şehir Stadyumu kamu yatırımları olduğundan belediye meclisi ve il genel meclisince imar planı değişiklikleri kabul edilmiştir. Ancak; aynı durumda olup, bir meclisten geçip diğer meclisten geçmeyen imar planı değişikliği sorunsalı karşımıza çıkmaktadır. Bu haliyle süreçlerin uzaması, yatırımların gecikmesi ve hizmetlerin aksayacağı açıktır. Bunun yanı sıra bürokratik ve siyasi engeller de düşünüldüğünde sınır sorunu nedeniyle imar planı değişiklikleri içinden çıkılmaz bir hal alacaktır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Batman ilinin kentleşme sürecinde petrolün bulunması ve kırdan kente yaşanan göç(ekonomik eksenli ve zorunlu göçler) hareketleri kentsel gelişmeyi etkileyen temel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki faktör yeni kentsel alanlara olan ihtiyacı doğurmuştur. Buna bağlı olarak yerel yönetim dönem dönem imar planları hazırlamış ya da revize etmiştir. Yerel yönetim ve Gap İdaresi tarafından yapılan imar planları ile kent yatayda bir gelişme göstermiş olup, tarım alanları imara açılmıştır. Ancak; hızlı kentleşme süreçleri ve nüfus hareketleri ile beraber imar planları istenilen düzeyde uygulanamamıştır. Bu süreç kentin plansız ve denetimsiz gelişmesine sebep olmuştur.

Petrolün bulunması ve kırdan kente yaşanan göç hareketleri, kentsel yayılmayı ve kentin makroformunun oluşmasını etkilemiştir. Petrolün bulunmasına bağlı olarak kırdan kente yaşanan göçler ve 1990'lardan sonra güvenlik eksenli yaşanan zorunlu göçler en önemli kentsel sorun olarak karşımıza çıkarken, 2000'li yıllardan sonra idari sorunların da baş gösterdiği bir dönem olmuştur. Bu idari sorunların başında belediye sınırı sorunu gelmektedir.

Yerleşme 1955 yılında belediye, 1990 yılında ise il statüsüne kavuşmuştur. Batman Belediyesi, 1955 yılında belediye statüsüne kavuşmasına rağmen 2009 yılına kadar onaylı bir belediye sınırı bulunmamaktadır. Batman Belediyesi, 2009 yılına kadar yürürlükte bulunan imar planı sınırını belediye sınırı kabul ederek çalışmalarını yürütmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ilgili idarenin görev, yetki ve sorumlulukları, karar organları ve sınırı tanımlanmıştır. Bu haliyle bakıldığında 1955 yılından beri tüzel kişiliğini alan belediyenin, 2009 yılına kadar sınırı belirlenmeden statüsünün değiştirildiği görülmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı maddelerine göre işlem tesis edilmediği görülmektedir.

Şekil 5.1: Batman Belediyesi sınırının tarihsel süreci

BATMAN BELEDİYESİ SINIRININ TARİHSEL SÜRECİ	
1955	Belediyenin kuruluşu (Onaylı bir belediye sınırı yok)
1957	İlçe statüsü kazandı.
1990	İl statüsü kazandı. Bakanlık ilgili genelgeye uygun olarak sınır teklifinin hazırlanmasını istenmiştir.
1991-1992	Bu tarihte yenilenen belediye sınırı ilgili genelgeye uygun hazırlanmamıştır.
2001-2002	Bu tarihte yeni bir meclis kararı alınmış olup, yeni bir sınır teklifi oluşturulmuştur. Sınır teklifi çok geniş bir alanı kapladığından uygun görülmemiştir.
2005	2005 yılında yeni bir sınır teklifi hazırlanmıştır. Belediye sınırı teklifinin Bakanlığın ilgili genelgelerine uygun olarak hazırlanması, Belediye Meclis kararının ve köy ihtiyar heyeti kararlarının yenilenmesi, mücavir alan değerlendirme formlarının onaylanması ve köy sınırlarının belirginleştirilmesi talep edilmiştir.
2007	2007 yılında belediye sınırı için yeni bir meclis kararı alınmıştır. 2008 yılında yeni sınır teklifi oluşturulmuştur.
2008	2008 yılında imar planı sınırı belediye sınırı olarak kabul edilmiştir. 2008 yılında hazırlanan Belediye sınırı teklifi 1/25000 ölçekli halihazır haritalar üzerine işlenmediğinden ve mücavir alan değerlendirme formları Valilikçe onaylanmadığından uygun görülmemiştir. Bu tarihte Batman Belediyesinin onaylı bir belediye sınırının olmadığı tespit edilmiştir.
2009	1/25000 Ölçekli halihazır harita üzerine işlenmiş belediye sınırı teklifi Valilik Makamınca onaylanarak kurumlara dağıtımı yapılmıştır. Bu tarihten sonra onaylı belediye sınırı ile köy sınırları iç içe geçmiştir. Belediye sınırı yanlış koordinatlandırıldığından belediye tarafından imara açılan alanlar belediyenin yetkisi dışında kalmıştır.
2012	Kuyubaşı Köyü sınırları içerisinde kalan Toplu Konut Alanı, Mücavir Alan olarak Batman Belediyesi'nin yetkisine verilmiştir.
2013	2013 yılında iki sınır önerisi oluşturulmuştur. Birinci sınır teklifinde imar planı sınırı belediye sınırı olarak kabul edilerek hazırlanmıştır. Bu sınır teklifi Valilik Makamınca uygun görülmemiştir. İkinci sınır teklifi daha geniş alanları içine alacak şekilde hazırlanmıştır ancak; köy sınırlarının varlığı nedeniyle onaylanmamıştır. Demiryolu ve Aydınkonak köyleri belediye sınırına dahil edilmiştir. Kuyubaşı Köyü TOKİ Konutları içine alan bölge belediye sınırına dahil edilmiştir.
2014	İkiztepe ve Erköklü köylerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır. Katılma ve birleşme süreci devam etmektedir.
2015	Köylerin belediye sınırına katılma ve birleşme süreci devam ettiğinde Bakanlık veya Valilik Makamınca onaylı bir belediye sınırı (1/25000 ölçekli pafta üzerinde) bulunmamaktadır.

Kaynak: Bu şekil Bahattin Dursun tarafından hazırlanmıştır.

Belediye sınırının oluşturulmasına yönelik çalışmalar 1990 yılında başlanmıştır ancak; sınır teklifi oluşturulurken ilgili genelgelere uyulmaması, sınırın çok geniş alanları içine

alması, köy sınırlarının belirginleştirilmemesi, kurum görüşlerinin yenilenmemesi ve 1/25.000 pafta üzerinde gösterimin yapılmamış olması nedeniyle süreçler uzamıştır. 2009 yılında yerel yönetim yeni bir sınır teklifi oluşturarak, Valilik Makamınca 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 6'ncı maddesi (Belediye sınırları, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile kesinleşir) kapsamında onaylanmıştır. Belediye sınırının kesinleşmesi ile yasal olarak idarenin görev, yetki ve sorumluluk alanı net olarak tanımlanmıştır.

Belediye sınırının kesinleşmesi ile yasal olarak idarenin görev, yetki ve sorumluluk alanı tanımlanmıştır ancak; sınırı onaylanırken kentin çevresinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılmamış ya da köy sınırları daraltılmamıştır. Belediye sınırı onaylanırken bu işlemin tesis edilmesi gerekirken, sınır onayıyla beraber köy tüzel kişilik sınırı ile belediye tüzel kişilik sınırı iç içe geçmiştir. Bu haliyle iki tüzel kişiliğin yetki bağlamında karşı karşıya geldiğini görmekteyiz.

Batman Belediyesi sınırı 2009 yılında onaylanmasına rağmen kentin ilk imar planı 1976 yılında yapılmıştır. Kentleşme süreçleri bağlı olarak 1994, 2001, 2007 ve 2009 yıllarında yeni imar planları yapılmış ancak, bu imar planları İluh, İkiztepe, Yediyol, Kanatlı, Akça, Kuyubaşı, Karayün ve Erköklü köylerinin tüzel kişilik sınırları içerisinde yapılmıştır. Yerel yönetim belediye sınırı onaylanana kadar imar planı sınırı doğrultusunda kentsel hizmetleri sağlamaya çalışmış, 2009 yılına kadar herhangi bir sorun yaşanmamıştır. 2009 yılında belediye sınırının yanlış koordinatlandırılması sonucu alansal olarak bazı bölgelerde imar planı sınırından daha küçük olması önemli ölçüde arsa stoku belediyenin yetkisi dışında kalmış, bu alanlara belediye hizmet götüremeyecek duruma gelmiştir. İmar planı sınırı ve belediye sınırı arasındaki çelişki ve örtüşme nedeniyle kurumlar arasında yetki problemleri ortaya çıkmıştır.

Yerel yönetim, belediyenin yetkisi dışında kalan imarlı alanlarda yetki sahibi olmak için mücavir alan ile bu sorunu aşmaya çalışmıştır. 2012 yılında Kuyubaşı Köyü sınırı içerisinde kalan Toplu Konut Alanı, Batman Belediyesi'ne "Mücavir Alan" olarak verilmiştir. Kuyubaşı Köyü sınırı içerisinde kalan Toplu Konut Alanı, belediyenin yetki sorunu yaşadığı alanlardan biri değildir. Kuyubaşı Köyü sınırı içerisinde kalan Toplu Konut Alanı, Mücavir Alan olarak verilmesine karşın belediyenin mücavir alan olarak talep ettiği sorunlu alanlar verilmemiştir. Bu sorun günümüzde devam etmektedir.

Mücavir alan ile belediyenin yetkisi dışında kalan imarlı alanlar çözülmeye çalışılmış ancak; bu sorun aşılammıştır. Yerel yönetim belediye sınırını genişletmeye yönelik özellikle 2013 köy sınırlarını içine alacak şekilde yeni sınır dosyaları hazırlanmış, Valilik Makamının onayına sunulmuştur. Kentin etrafında bulunan köylerin, belediye sınırının içinde kalacak olması ve buna bağlı olarak yaşanacak yetki karmaşası köylerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmasını gerekli kılmıştır. Bu kapsamda Kuyubaşı TOKİ, Demiryolu ve Aydınkonak köyleri yapılan halk oylaması ile belediye sınırına dahil edilmiştir. İkiztepe ve Erköklü köylerinin belediye sınırına dahil edilmesine yönelik 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 11'inci maddesi kapsamında katılma ve birleşme işlemleri devam etmektedir. Yediyol, Kanatlı, Akça, Kuyubaşı ve Karayün köylerinin belediye sınırına katılması ya da köy sınırlarının daraltılmasına yönelik herhangi bir çalışma yürütülmemektedir.

Batman Belediyesi sınırının, imar planı sınırından alansal olarak küçük olması ve köy tüzel kişiliklerinin varlığı kentsel gelişmeyi etkilemiştir. Belediye sınırının küçük olması ve belediyenin elinde imara açacak alanların sınırlı olması nedeniyle arsa ve konut fiyatları belli bölgelerde ciddi oranda artmıştır. Bu bölgeler sınır sorunun çözüldüğü Demiryolu ve kısmen Aydınkonak köylerinin tüzel kişilik sınırının bulunduğu alanlara olarak karşımıza çıkmaktadır. Arsa ve konut fiyatlarının yüksek olduğu bu bölgeler, inşaat sektörünün yoğunlaştığı ve konut üretiminin yapıldığı alanlardır. Ticari fonksiyonlar ve idari birimler kentsel gelişmeye bağlı olarak kentin kuzeyine yönelirken, orta ve üst gelirli grupların da bu bölgede yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum kentte sosyal ve mekansal ayrışmanın belirginleştiğinin göstergesidir. Bu anlamda sınır sorunu kenti sosyal, mekansal ve ekonomik olarak etkilemektedir.

Batman Belediyesi sınırı ile köy sınırlarının iç içe geçmesi ile aynı alan üzerinde yetkili idarelerce farklı kararlar alınmıştır. Örneğin; köy tüzel kişiliği sınırı içerisinde belediye tarafından imar planı yapılırken, köylünün talebi ile aynı alanda arazi toplulaştırması yürütülmüştür. Bu anlamda idarenin tek elden yönetilmemesi tüzel kişilikleri karşı karşıya getirmektedir. Arazi toplulaştırmasının imar planı sınırına ya da belediye sınırı içerisine girdiği alanlar bugün önemli ölçüde tarım vasfını koruyan, yapılaşmamış alanlardır. Arazi toplulaştırmanın girdiği bu alanlarda aktif dere yatakları, kurumuş dere yatakları ve DSİ kanalının olduğu imarlı alanlardır. Arazi toplulaştırması imarlı

alanlarda belli bölgelerde biterken, belli bölgelerde halen devam etmektedir. Arazi toplulaştırması için yerel yönetimin elinde iki seçenek bulunmaktadır. Birincisi, imara açtığı alanlar için toplulaştırmanın bitimini bekleyerek tarım dışı kullanım izni alarak imar planını revize etmek; ikincisi, tarım alanı vasfı taşıyan bu bölgeleri imar planı sınırı dışında tutarak, imar planını revize etmek. “Ekolojik Belediyeciliği” seçim beyannamesine alan yerel yönetim için ikinci seçenek daha tutarlı ve uygulanabilir görünmektedir.

Belediye sınırının, imar planı sınırından alansal olarak küçük olması ve köy tüzel kişiliklerinin varlığı kentsel dönüşüm olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kentsel dönüşüm olgusu, kent merkezinde belli bölgelerde yoğunlaşırken (örneğin, Belde Mah.) asıl kentsel dönüşümün uygulanması gereken İluh Deresi ve Sanayi Sitesi (Toptancılar Sitesi) civarında herhangi bir çalışma yürütülmemektedir. Kentsel dönüşümün uygulandığı bu alanlar, prestijli ve rant değeri yüksek alanlardır. Kentsel dönüşüm yapılan imar planı değişiklikleri bu alanlara kent içerisinde ciddi bir nüfusun taşınmasına neden olacaktır. Bu alanlar dönüşürken, nüfus da kente dengesiz dağılmaktadır. Bu alanlar maksimum ve boşluksuz kullanılırken, düşeyde yükselmektedir. Kentsel dönüşüm baskısının yaşandığı Belde Mahallesi’nde aşırı bir nüfus yoğunlaşmasının yaşanacağı buna bağlı olarak alt ve üst yapının yetmeyeceği öngörülmektedir. Nüfusun yoğunlaşması, sosyal donatı ve teknik altyapının yetersiz oluşu yaşam kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Belediye sınırının alansal olarak küçük olması ve bir kısım imarlı alanın belediyenin yetkisi dışında kalması İl Özel İdaresi arasında yetki karmaşasına neden olmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14’üncü maddesinde “*Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar*” denilmektedir. Belediye Kanunu’nun ilgili maddesi kapsamında yerel yönetim bu alanlara kentsel hizmet sunamamaktadır. Özellikle bir kısmı Belediye Meclisi’nin bir kısmı da İl Genel Meclisi’nin yetkisine giren alanlarda yapılan imar değişiklikleri her iki meclise sunulmaktadır. Bu durum süreçlerin uzamasına, kamusal hizmetlerin aksamasına ve vatandaşların mağduriyetine sebep olmaktadır.

1982 Anayasası’nda il özel idaresi, belediye ve köy, kamu tüzel kişilikleri olarak tanımlanmaktadır. Her bir tüzel kişiliğin kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenmiştir.

Çalışma kapsamında belediye tüzel kişiliği ile köy tüzel kişiliğinin yetki konusunda karşı karşıya geldiğini ifade etmiştik. Yetki sorunu yaşanan bazı bölgelerde belediye tarafından imar, su ve kanalizasyon, ulaşım, temizlik, çöp toplama, itfaiye ve diğer hizmetler sağlanamamaktadır. Yaşanan yetki karmaşası, yerel yönetimin etkin ve verimli çalışmasını engellemektedir. Bu sorun idarenin bütünlüğü ilkesi ile uyum sağlamakta, kamu görevlerinde birlik sağlanamamakta, toplum yararı korunamamakta ve yerel hizmetlerin sunumu aksamaktadır.

Belediye sınırı sorunu kentsel hizmetlerin sunumunu etkilediği gibi kentte yaşayanları yani kentliyi de doğrudan etkilemektedir. Türkiye’de kentli hakları konusunda merkezi idare ve yerel yönetim görevli ve yetkili kılınmıştır. Anayasa’nın 127’inci maddesinde yerel yönetim olarak il özel idareleri ve belediyeler gösterilmektedir. Avrupa Kentsel Şartı’na göre; sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, insanca konut edinme hakkı, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma hakkı, ulaşım-dolaşım hakkı kentlinin temel haklarından bir kaçısı olarak kabul edilmektedir. Avrupa Kentsel Şartı’nda yer alan maddelerin önemli birçoğu 1982 Anayasası’nda da yer almaktadır.

Avrupa Kentsel Şartı ve 1982 Anayasası esas alındığında sınır uyumsuzluğu nedeniyle kentlinin sağlıklı bir çevrede yaşama, konut edinme, ulaşım, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma gibi önemli kentli haklarından yoksun bırakıldığı görülmektedir. Bu durum kişinin yaşam kalitesinin düşmesine, kendini kente ait hissedememesine ve eşitlik ilkesine aykırı bir nitelik taşımaktadır.

Bugün bazı köylerin birleşme ve katılma işlemleri devam ettiğinden Batman Belediyesi’nin 1/25.000 ölçekli pafta üzerine onaylı bir belediye sınırı bulunmamaktadır. Temel olarak; kentsel gelişmenin ve nüfus hareketlerinin kontrol altına alınması, yasa dışı ve denetimsiz yapılaşmanın önüne geçilmesi, kentsel hizmetlerin sunumunun sağlanması ve kurumlar arasındaki yetki karmaşasının çözülmesi için belediye sınırı sorununun ivedilikle çözülmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Altunışık, İ., *Coğrafi Bakımdan Batman İli Yer Adları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2009
- Batman Kuyubaşı Köyü Çevresi İmar Planı Açıklama Raporu, 2007
- Batman İlave ve Revizyon İmar Planı Açıklama Raporu, 2009
- Batman Belediye Başkanlığı Stratejik Planı, 2010-2014
- Biçen, V., *Batman İlinin Kentsel Gelişim Evrelerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır, 2011
- Köseoğlu, M., *Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri: Yapısı, Hukuki Dayanakları Ve Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2010
- Kuntoğlu, Ö., *Kamu Tüzel Kişiliği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2011
- Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2013
- Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma Ve Birleşme İle Köy Kurulması Ve Kaldırılması Hakkında Yönetmelik, 11.05.1988 Tarih ve 19811 Sayılı Resmi Gazete
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982
- Yiğit, M., *Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılım, Demokrasi Ve Ab Sürecinin Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara, 2008
- 3194 Sayılı İmar Kanunu, 09.05.1985 Tarih ve 18749 Sayılı Resmi Gazete
- 442 Sayılı Köy Kanunu, 07.04.1924 Tarih ve 68 Sayılı Resmi Gazete

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 23.07.2004 Tarih ve 25531 Sayılı
Resmi Gazete

5393 Sayılı Belediye Kanunu, 13.07.2005 Tarih ve 25874 Sayılı Resmi Gazete

5442 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 18.06.1949 Tarih ve 7236 Sayılı Resmi Gazete

6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı
Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
12.11.2012 Tarih ve 28489 Sayılı Resmi Gazete

Sürelî Yayınlar

Alaeddinoğlu, F., *Batman Sehri, Fonksiyonel Özellikleri Ve Başlıca Sorunları*,
Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 15, Sayı 24, 2010

Sunkar, M. Ve Tonbul S., *Batman Şehrinin Kuruluş Ve Gelişmesi*, Coğrafya Dergisi,
Sayı 21, İstanbul Üniversitesi, 2011

Diğer

<http://notoku.com/kamu-tuzel-kisiligi-kavrami-ve-turleri/>; 02.12.2014

<http://www.anayasa.gov.tr/Mevzuat/Anayasa1982/>; 04.012.2014

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/300/2812.pdf>; 10.12.2014

http://www.idare.gen.tr/agar-kamukurumlari.htm#_ftnref21; 25.11.2014

http://www.kas.de/wf/doc/kas_34517-1522-12-30.pdf?130529081937; 13.11.2014

<http://www.migm.gov.tr/MahalliIdareler.aspx?DetayId=12>; 28.10, 2014

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>; 03.12.2014

<http://www.miargem.org.tr/index.php?mod=makale&m=2455>; 13.11.2014

<http://tr.wikipedia.org/wiki/S%C4%B1n%C4%B1r>; 05.10.2014

<http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der26m2.pdf>; 01.11.2014

http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_b%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir_belediyeleri; 10.10.2014

http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/mucavir_alan_kilavuzu.pdf, 17.10,2014

<http://www.hgk.msb.gov.tr/images/haberler/e0df0711825fa26.pdf>; 11.11,2014

<http://www.hgk.msb.gov.tr/sayisal-uygulamalar>; 11.11.2014

<http://www.fka.org.tr/ContentDownload/toplula%C5%9Ft%C4%B1rma.pdf>;
19.11.2014